

ΣΟΑ
Δ 4

ὁ
ἀείμνηστος θάσος καὶ
πατριάρχης Ἀλεξανδρίας
Ἐωφρόνιος Δ'
ὁ Βυζαντινός.

359

Ο ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ
ΠΑΠΑΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Δ' Ο ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ

1798-1899.

Τεύχος πρώτον.

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 1904.

25
Ο ΛΕΙΜΝΗΣΤΟΣ
ΠΑΠΑΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Δ' Ο ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ
1798-1899.

Τεύχος πρώτον.
Τύποις «ΕΡΜΟΥ».

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

Τῷ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ἐλληνορθόδοξῳ, χριστεπω-
νύμῳ πληρώματι, ἐν γένει,

ἰδίᾳ δὲ,

Τῷ φιλογενεῖ καὶ φιλοπάτριδι ἀνδρὶ

ΝΙΚΟΛΑΩ ΖΙΓΑΔΑ ΠΑΣΣΑ

Τῷ τὸ καλλιμάρμαρον Μνημεῖον τοῦ ἀειμνήστου ΣΩ-
ΦΡΟΝΙΟΥ ἰδίαις δαπάναις ἀνεγείραντι, εὐγνωμοσύνης ἕνεκεν

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 22 Ἰουλίου 1904.

ὑπὸ τοῦ τὴν Βιογραφίαν ἐκπονήσαντος

Σ. Σ. ΡΟΔΙΝΟΥ.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν μου
καταδίδωκεται ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς κλεψίσυπον.

Σ. Σ. ΡΟΔΙΝΟΣ

Α'.

—

Η ΔΙΑΘΗΚΗ

‘Ο ταπεινὸς δοῦλος τοῦ Θεοῦ Πάπας καὶ Πατρι-
άρχης Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιος, πιστεύω καὶ προ-
σκυνῶ **Πατέρα, υἱὸν, καὶ ἅγιον πνῦμα τὸν ἓνα**
Θεόν.

Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ βέβαιον, ἀλλὰ καὶ ἄδηλον
κατὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἢ ὁ θάνατος. Ἐπειδὴ
τοίνυν ἄδηλον, καίτοι βέβαιον, ἔγνω ἡ Ἐμὴ ταπει-
νὴ Μετριότης, ὁ ἐλάχιστος τῶν Πατριαρχῶν καὶ ἁ-
μαρτωλῶν, σώας ἔχων τὰς φρένας καὶ τὸν νοῦν
προσέχοντα ποιῆσαι τὴν ἐμὴν διάταξιν, ἵνα ἔχη
αὕτη **πᾶσαν ἰσχὺν μετὰ θάνατον καὶ οὐδένα**
τὸν ἀντιλέγοντα.

α'.] Δέομαι ὁ ἀνάξιος καὶ ἁμαρτωλός, ὅπως πα-
ραλάβῃ τὴν ταπεινὴν μου ψυχὴν δι' ἁγίων ἀγγέ-
λων ὀτρυσυπότατος **Κύριος καὶ Θεός μου**, ὥτι-
νι καὶ παρατίθηναι αὐτὴν, νὰ κατατάξῃ αὐτὴν ἐν
σκηναῖς Δικαίων, παραβλέπων καὶ συγχωρῶν πάν-
τα τὰ ἐγκλήματα μου καὶ τὰς ἁμαρτίας καὶ ἀχαρι-
στίας μου.

β'.) Χρέος ἀπαραίτητον ἐκπληρῶν, ἀφίημι ἐξ'
ὅλης ψυχῆς μου πᾶσι τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς, ἱ-
ερωμένοις καὶ λαϊκοῖς πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ
εὐχόμενος καὶ εὐλογῶν πάντας, τοὺς τε ἐν τῷ Ἀ-
ποστολικῷ τούτῳ Θρόνῳ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ
τοὺς ἐν τῷ τῆς Κ]ως Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ, ὡς καὶ
τοὺς ἐν ταῖς δυσὶ Μητροπόλεσι **Χίου καὶ Ἀμα-
σείας**, ἐν' οἷς ἐφ' ἐκινὰ ἔτη διέμεινα ἀρχιερατεύων,
παρ' ὧν ἀπάντων ζητῶ καὶ γὰρ ἱκετευτικῶς ἀμοιβαίαν
συγχώρησιν.

γ'.) Δηλοποιῶ, ὅτι, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν εἴκοσιν καὶ πέντε ἐτῶν μέχρι σήμερον τῆς ἐνταῦθα Πατριαρχείας μου ἐκ τῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων εἰσοδημάτων τοῦ Θρόνου τούτου ἐδαπάνησα εἰς ἀνεγέρσεις ἱερῶν ναῶν καὶ ὠραιοσμὸν αὐτῶν, ὡς καὶ εἰς τὰ δύο Πατριαρχεῖα Ἀλεξανδρείας καὶ Καΐρου, πρὸς δὲ καὶ εἰς τὴν ἐκ βάθρων ἀνασκευὴν τῆς ἐν Παλαιῷ Καίρῳ κειμένης Ἱ Μονῆς, τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐν τοῖς ναοῖς τῶν Κωμοπόλεων καὶ εἰς συνδρομὰς διαφόρων φιланθρωπικῶν καταστημάτων, ἔτι δὲ εἰς διατήρησιν σπουδαστῶν σπουδασάντων εἰς Πανεπιστήμια καὶ Θεολογικὰς Σχολὰς καὶ εἰς ἄλλα ἀνώνυμα βοηθήματα ἅτινα ὡς ἐκ τῆς θέσεώς μου δὲν ἠδυνάμην ν' ἀρνῶμαι.

Ἡ ἐξακολουθήσις ὅθεν αὕτη τῆς χρηματικῆς δαπάνης ἀφ' ἑνὸς, καὶ ἡ ἐλάττωσις τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Θρόνου ἀφ' ἑτέρου, ἐπέφερον μεγάλην δυσχέρειαν εἰς τὰ οἰκονομικὰ τῶν Πατριαρχείων καὶ ὡς ἐκ τούτου στερούμενος περισσεύματος δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀφήσω εἰς τὰ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ ἱερὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα ὅ,τι ἔπρεπεν. Ἀλλ' εἰς τὸν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη μέχρι σήμερον διευθυνόμενον ἐκκλησιαστικῶς ὑπ' ἐμοῦ Ἀποστολικὸν τοῦτον καὶ Πατριαρχικὸν τῆς Ἀλεξανδρείας Θρόνον ἀφίημι τὰ ἐξῆς.

Δύω ἀρχιερατικὰς στολὰς, εὗρισκομένας ἐν τῷ ἱερῷ σκευοφυλακείῳ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας μεταξὺ καὶ ἄλλων στολῶν καὶ ἱερῶν σκευῶν τοῦ Θρόνου.

Γ'.

=

Ἱερὸν ἐγκόλπιον **Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός**, κεκοσμημένον μετὰ ρουμπινίων καὶ περ-
λαντίων, φέρον καὶ χρυσὴν ἄλυσσον, ἀξίας λιρῶν
ἐπέκεινα τῶν χιλίων.

Ἔτερον ἱερὸν ἐγκόλπιον **Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ** ἀδαμαντοκόλ-
λητον μετὰ χρυσῆς ἀλύσσου, ἀξίας φράγκων **τριῶν χιλιάδων καὶ πεντακοσίων (3500.)**

Καὶ ἕτερον ἱερὸν ἐγκόλπιον, χρυσοῦν μετ'ἀδαμάν-
των, ἔχον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν σμάλτα μετὰ
ζωγραφίας τὴν **Γέννησιν καὶ Βάπτισιν** τοῦ Κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀξίας **δύο χιλιάδων καὶ πεντακοσίων φράγκων (2500).**

Τὰ ἱερὰ ταῦτα τρία ἐγκόλπια μετὰ τῶν ἀρχιερα-
τικῶν στολῶν, ὡς ἴδια κτήματά μου, ἀθήνῃ εἰς
τὸν Θρόνον. Οἱ δὲ σεβάσμιοι Διάδοχοί μου, ὅταν ἐν
ταῖς ἱερουργίαις φέρωσι ταῦτα εἰς τὰ στήθη των,
παρακαλοῦνται, ἵνα μνημονεύωσι τοῦ ταπεινοῦ μου
ὀνόματος ἐν τῇ Ἱερᾷ Προθέσει ὑπὲρ τῆς ἐξιλεώσε-
ως τῶν ἁμαρτιῶν μου. Πρὸς δὲ παρακαλοῦνται ο
σεβάσμιοι οὗτοι ἱεράρχαι, ἵνα προσέχωσιν ἐπὶ τοῦ
στολισμοῦ τῶν ἱερῶν ἐγκολπίων νὰ μένη **πάντοτε ὁ αὐτός.**

Ἐν πᾶσι δὲ τούτοις καθῆκον ἐκκλησιαστικὸν καὶ
Πατριαρχικὸν ἐκτελῶν ὑποδεικνύω Σεβάσμιον Ἱε-
ράρχην πρὸς ἀναπλήρωσιν ἐμοῦ, ὡς Πατριάρχην
τοῦ Ἀποστολικοῦ τούτου Θρόνου Ἀλεξανδρείας,
τὸν ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου
Σεβάσμιον Ἅγιον Ἐφέσου κ. **Κωνσταντῖνον Βαλ-
λιάδην, ἄνδρα καθεστηκυίας ἡλικίας, ἠθικῶ-**

Δ'.

—

τατον καὶ ὅλως ἀδιάβλητον, Θεολόγον ἄρι-
στον καὶ μεθ' ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν προ-
σόντων πεπροικισμένον, πρὸς δὲ καὶ εἰδήμο-
να τῆς τε Γερμανικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς γλώσ-
σης, δραστήριον καὶ ἐθύντορα τῆς Ἀλεξαν-
δρινῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ὁ Ἀρχων,
τοιούτος δέον νὰ ὑπάρξῃ, διότι αἱ ἡμέραι
εἰσὶ πονηραί.

Διὸ καὶ ἀνατίθηναι πρὸς ἅπαν τὸ ἐν Αἰγύπτῳ
Χριστεπώνυμον Πλήρωμα καὶ πρὸ πάντων πρὸς τὰ
Σωματεῖα τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων
Καίρου καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν Κωμοπό'εων, ἵνα
ἅμα τῇ χηρεύσῃ τῆς Πατριαρχικῆς θέσεως συντά-
ξωσι γενικὴν ἀναφορὰν πρὸς τὴν Κοινὴν Μητέρα
Ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ ἐκζη-
τήσωσι δι' αὐτῶν τὸν ἄνω ὑποδεικνυόμενον Μητρο-
πολίτην, ὡς Πατριάρχην τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκ-
κλησίας πρὸς δόξαν καὶ κλέος αὐτῆς καὶ παντὸς
τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁρθοδόξου Πληρώματος.

Ταῦτα τοίνυν μετὰ προσοχῆς συντάξας καὶ ιδί-
ας χερσὶ γράψας, ἐγκαρδίως εὐχομαι συμβίωσιν
Εἰρηνικὴν καὶ εἰς Θεὸν εὐαρέσκειαν.

Ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ.

Ἐγραψα τῷ ἀων' Σωτηρίῳ ἔτει τὴν η . Φεβρ.

Προσθήκη

Ἐπειδὴ καὶ κατὰ θεῖαν βούλησιν ἀνηγορεύθη σήμερον
τῇ 7 Ἀπριλίου ε. ἔ. Οἰκουμενικῆς Πατριαρχῆς ὁ Μητρο-
πολίτης Ἐφέσου κ. Κωνσταντῖνος Βαλλιαδῆς, ὑποδεικνύς

Ε΄.

—

μεν ἀντ' αὐτοῦ, ὡς Διάδοχον ἡμῶν, τὸν ἐν Μητροπο-
λίτην Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ Εὐθυβούλην, γόνον
ἀνδρὸς σοφοῦ καὶ ἐκ τῶν λογάδων τοῦ ἔθνους
καὶ πεπροικισμένον μεθ' ὅλων τῶν προσόντων
ὅσα ἀναφέρομεν ἄνωθεν καὶ περὶ τοῦ Κων-
σταντίνου Βαλλιάδου.

Ἀπορρίψατε προτάσεις καὶ προτροπὰς περὶ πρῶτην Πα-
τριάρχου Ἰωακείμ Γ. καὶ Γρηγορίου Παλαμά καὶ τοὺς
παρομοίους καὶ βαδίζατε κατὰ τὰς πατρικὰς ἡμῶν συμ-
βουλάς.

Τῷ αὐτῷ . τῇ η . Ἀπριλίου

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ἔγραψα.

Κωδίκελλος

Κατόπιν τῆς ὑπὸ χρονολογίαν 8 Φεβρουαρίου ε.
ξ. αὐτογράφου Διαθήκης μου προσθέτω καὶ ἐνταῦ-
θα τὰ ἐξῆς, ὡς μὴ δηλωθέντα ἐν ἐκείνῃ.

—Καὶ πρῶτον ἐκδηλῶ περὶ τῆς ἐν τῇ νήσῳ Πριγ-
κήπῳ οἰκίας μου, ὅτι ἔχω αὐτὴν δεδωρημένην μεθ'-
ὅλων τῶν ἐπίπλων εἰς τὰς ἀνεψιάς μου Λοξάνδραν
Ν. Ἐπαινετοῦ καὶ Αἰκατερίνην Σ. Ῥοδινοῦ ὅπως ἐ-
λευθέραν οὔσαν ἀπὸ ὑποχρεώσεων.

—Τὴν δὲ ἐν Λέρῳ οἰκίαν μου μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ
ἐπίπλων ἀφιερῶ εἰς τὴν ἐν τῇ νήσῳ κειμένην ἱερὰν
Μονὴν τῆς **Κυρίας Θεοτόκου**, ὅπως ὑπὸ τῶν ἱε-
ρέων αὐτῆς ἱερουργῇται συνεχῶς ὁ ἐν τῷ προαν-
λείῳ τῆς αὐτῆς οἰκίας κείμενος ἱερὸς ναὸς «Ἁ-
γίος Σωφρόνιος», ὅστις κέκτηται ἅπαντα τὰ χρειώ-
δη, ἥτοι ἱερὸν ἀργυροῦν δισκοποτήριον, ἱερὸν Εὐ-
αγγέλιον, θυμιατὸν ἀργυροῦν, τρεῖς ἱερατικὰς στο-
λὰς, σειρὰν τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, μνηαίων

ΣΤ'.

καὶ λοιπῶν, δύο μανουάλια ὀρειχάλκινα (πρῶντι-
να) καὶ λοιπὰ. Εἰς δὲ τὴν οἰκίαν δύναται νὰ κατοι-
κῇ ὁ κατὰ καιροῦς Μητροπολίτης Λέρου καὶ Καλύ-
μνου, ὡς κτῆμα τῆς ἱερᾶς Μονῆς, ἐπισκευαζομένην
ὑπ' αὐτῆς κατ' ἐποχὰς, ὅπως διατηρῇται ἐν καλῇ
καταστάσει.

— Ἐν τῷ τοῦ κοιτῶνός μου δωματίῳ, τῷ ἐν τῷ
Πατριαρχείῳ τῆς Ἀλεξανδρείας, ὑπάρχει σιδηροῦν
κιβώτιον, ἐν ᾧ εἰσὶ προφυλαγμένα τὰ ἐν τῇ Διαθή-
κῃ μου ἀναφερόμενα τρία ἱερὰ ἐγκόλπια, μεταξὺ
τῶν ὁποίων ὑπάρχει καὶ εἷς τίμιος Σταυρὸς τοῦ
στήθους ἀδαμαντοκόλλητος, αὐτὸν τεῦτον καὶ δύο
ἄλλους ὁμοίως, ἓνα χρυσοῦν μετὰ τριῶν μικρῶν
ἀδαμάντων διὰ χρῆσιν ἀγιασμοῦ καὶ ἕτερον τῆς
εὐλογίας, ἀργυρόχρυσον, ὡς καὶ ἓν μικρὸν τετραευ-
αγγέλιον ἀργυρόχρυσον μετὰ καὶ τοῦ χρυσοῦ ὥρο-
λογίου μου, δωροῦμαι τῷ ἀρχιδιακόνῳ μου Κωνσ-
ταντίνῳ Παγώνῃ διὰ τὰς πιστὰς πρὸς τὸν Θρόνον ἐκδουλεύ-
σεις του καὶ καλὴν συμπεριφορὰν του.

Ἐν τῷ αὐτῷ κιβωτίῳ ὑπάρχουσι χρυσοῦ τι-
να νομίσματα διαφόρων ἐποχῶν εἰς πούγγε-
ον (βαλάντιον), τὰ ὅποια ἂς χρησιμοποιηθῶ-
σιν εἰς μεταφορὰν τοῦ νεκροῦ μου εἰς Κἄϊρον.

— Ἐχω σερβίτσιον τῆς τραπέζης ἐκ μαχαιροπε-
ρονίων καὶ κουταλίων ἀπὸ κρυστῶν ὁλόκληρον ἐν-
κιβωτίῳ εἰδικῷ, ὅπερ ὀρίζω νὰ λάβῃ ὁ ἐπὶ δώδεκα
ἔτη ὑπηρετῶν με πιστῶς καὶ εὐλίκρινως Μιχάλης Δ.
Καρᾶς Χῖος ἐκ χωρίου Βασιλειονίκου, ᾧ τινι ἐδωρή-
σαμεν καὶ 67 μετοχὰς Σιδηροδρόμων Πειραιῶς κατὰ
τὸ ἐσώκλειστον δωρητήριον.

"Εχω δώδεκα κουταλάκια τοῦ γλυκοῦ ἀργυρᾶ φέροντα μάρκαν Χ.Σ. καὶ δύο πιατάκια ἀργυρᾶ μετὴν αὐτὴν μάρκαν, ἐργασίας ῥωσικῆς, καὶ περὶ τούτων ὀρίζω νὰ μείνωσι πρὸς χρῆσιν τοῦ Πατριαρχείου ᾠλεξανδρείας ὅμ ὃ μετὰ ἓνα δίσκον μικρὸν ἀργυροῦν, ἴδια κτήματά μου.

—Τὰ ἀσπρόρουχά μου καὶ λοιπὰ, ἀνετριά, γούνας, ράσσα καὶ τὰ ὅμοια ὀρίζω νὰ δωρηθῶσιν εἰς πτωχοὺς Κληρικοὺς τοῦ Θρόνου.

— Ἐν τῷ σιδηρῷ κιβωτίῳ μου ἔν χρυσοῦν μετάλλιον προσενεχθέν μοι ὑπὸ τῆς ἐντίμου Ἐπιτροπῆς τῆς ἐν Καίρῳ ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου Κοινότητος, καθ'ἣν ἡμέραν καὶ ὥραν ἐτελεῖτο πανηγυρικῶς ἡ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς Ἀρχιερωσύνης μου μεγάλη Δοξολογία πλησίον τοῦ ὀβελίσκου, τοῦ ὑπὸ τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς κατασκευασθέντος καὶ παγιωθέντος ἐν τῷ ἀπέναντι τοῦ Νάρθηκος κηπαρίῳ, ἐγκεχαραγμένης οὔσης ἐν τῷ αὐτῷ ὀβελίσκῳ καὶ τῆς προτομῆς μου χρυσοῖς γράμμασι. Τὸ μετάλλιον ὅθεν τοῦτο, ὡς καὶ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ κιβωτίῳ ὑπάρχον ἐγκόλπιον μετὰ χρυσῆς ἀλύσου, προσενεχθέν μοι καὶ τοῦτο κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ὥραν ἐν τῷ Συνοδικῷ ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος τῶν Συναϊτῶν, ὀρίζω νὰ φυλάττωνται ἀμφοτέρω ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ Καίρου πρὸς μνήμην τῶν προσενηγκόντων ταῦτα κατὰ τὴν πανηγυρικὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς μου. Ὁμοίως καὶ τὸ ὑπὸ τῆς αὐτῆς Συναϊτικῆς Ἀδελφότητος προσενεχθέν μοι κιβώτιον περιέχον ἕξ ποτήρια τεύου μετὰ τὰ πιατάκια καὶ κουταλάκια τῶν καὶ δύο τεϊοδόχας [τσαϊέρας) τεύου καὶ γά-

Η'.

—

λακτος, ἀργυρόχρυσά, ὀρίζω καὶ τοῦτο νὰ φυλάτ-
τηται ἐν τῷ αὐτῷ Σκευοφυλακείῳ ἡσφαλισμένον καὶ
ἀδιάσειστον. Αὕτη εἶναι καὶ ἡ περὶ τούτων θέλη-
σίς μου.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις σημειῶ καὶ τὴν ἐξῆς βού-
λησίν μου.

Ἐπειδὴ εἴθισται κατὰ τὰς ἀποδιώσεις τῶν Πα-
τριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων ἐν τοῖς Θρόνοις των, νὰ
ἐνδύωσι τὸν νεκρὸν αὐτῶν μεθ' ὅλης τῆς ἀρχιερα-
τικῆς στολῆς, καὶ ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον ἔθος ἀπαρέ-
σκει ἐμοὶ, ὀρίζω καὶ παρακαλῶ τοὺς ἁρμοδίους, ὅ-
πως ἐν τῇ ἐμῇ ἀποδιώσει τεθῶσιν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ
μου ράσσα καὶ ἐπανοκαλύμμαυχον καὶ μόνον ἐπι-
τραχήλιον καὶ μικρὸν ὠμοφόριον ἐκ τῶν ἐνόντων
καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους μικρὸν εὐαγγέλιον, ὅπερ ἔχω
ἐν τῷ τῆς Ἀλεξανδρείας προσευχηταρίῳ μου. Ὁ δὲ
νεκρὸς μου νὰ τεθῇ ἐν πενιχρῷ κιβωτίῳ καὶ ταφῇ
ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ταφείῳ Καίρου.

—Πρὸς ἐκτέλεσιν ὅθεν τῶν ἐν τῇ Διαθήκῃ μου
καὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι Κωδικέλλῳ ἐνταλμάτων μου
ἐκτελεστὰς αὐτῶν διορίζω τὸν Μητροπολίτην Λιβύ-
νης κ. Ἰγνάτιον, τὸν Ἀρχιδιάκονον τοῦ Θρόνου κ.
Κ. Παγώνην, τὸν κ. Μένανδρον Ζιζίνιαν καὶ κ.
Γεώργιον Γούσιον, ὡς καὶ τὸν κ. Ι. Ἀθανασάκην
δικηγόρον, οὗσπερ καὶ πατρικῶς παρακαλῶ νὰ
παραδεχθῶσι τὰ κατὰ τὴν ἐμὴν βούλησιν ὀρισθέντα

Ἐγράψα ἐν Σωτηρίῳ ἔτει αἰωνζ' ἡ Ἀπριλ.

Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ.

ΑΘΗΝΑΝ

Θ'.

—

ΚΩΔΙΚΕΛΛΟΣ Β'.

Ἡ παροῦσα κωδικελλικὴ Πήτρα ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον μέρος τῆς Διαθήκης μου καὶ ἐγένετο σήμερον πρὸς συμπλήρωσιν ἐκείνης.

—Τὴν ἐν Κων)πόλει κειμένην οἰκίαν μου ἐν τῇ νήσῳ Πριγκήπῳ μετὰ τῆς Αὐλῆς αὐτῆς καὶ τοῦ κήπου, καὶ μεθ' ὅλων τῶν ἐπίπλων καὶ σκευῶν, ἐγκαταλείπω εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον Ἀλεξανδρείας. Ἐπειδὴ ὁμως πρὸς ἀνέγερσιν τῆς οἰκίας ταύτης ἐδαπανήθησαν ἔξ (6000) χιλιάδες λίραι Τουρκίας, τὰς δὲ δύο χιλιάδας (2000) ἐδανείσθην ἀπὸ τὰς ἀνεψιάς μου, Αἰκατερίνην Σ, Ροδινοῦ, καὶ Λοξάνδραν, χήραν Ν. Ἐπαινετοῦ, αἵτινες εἶχον ταύτας κατατεθειμένας παρ' ἐμοὶ ἐκ Πατρικῆς Κληρονομίας καὶ Προικὸς αὐτῶν, μέχρι δὲ σήμερον δὲν κατώρθωσα νὰ πληρώσω εἰς αὐτάς τὸ ἄνω ἀναφερόμενον ποσὸν τῶν (2000) δύο χιλιάδων λιρῶν Τουρκίας, διὰ ταῦτα ὑποχρεῶ τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον Ἀλεξανδρείας νὰ δίδῃ εἰς ἐκάστην τούτων ἐφ' ὅσον ζῶσιν, ἀνὰ λίρας Τουρκίας (70) ἐβδομήκοντα. ἤτοι (140) ἑκατὸν τεσσαράκοντα κατ' ἔτος. Ἐὰν δὲ ὁ Πατριαρχικὸς Θρόνος, Ἀλεξανδρείας δὲν ἀποδεχθῇ τὸν ὅρον τοῦτον, τότε αἱ ἄνωτέρω ἀναφερόμεναι ἀνεψιαί μου, ἢ ἡ ἐπιζῶσα ἐξ αὐτῶν, δικαιοῦνται ν' ἀπαιτήσωσι παρὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας τὰς δανεισθείσας εἰς ἐμέ (2000) δύο χιλιάδας λίρας Τουρκίας, καὶ νὰ προδῶσιν εἰς τὴν πώλησιν τῆς ἄνω οἰκίας πρὸς πληρωμὴν τοῦ ἄνω ποσοῦ.

—Τὴν ἐν Λέρῳ οἰκίαν μου μετὰ τοῦ κήπου

αὐτῆς καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ναῦσκου τοῦ Ἀγίου Σωφρονίου, μεθ' ὅλων τῶν ἐπίπλων καὶ σκευῶν, ἱερῶν ἀμφίων, ἀγίων εἰκόνων κτλ. ἐγκαλείπω εἰς τὴν ἐν Λέρῳ Μονὴν τῆς Παναγίας τοῦ Κάστρου, ἣτις δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πωλήσῃ ἢ ὑποθηκεύσῃ τὴν οἰκίαν ταύτην καὶ τὸν ναῦσκον καὶ κήπον, δύναται ὅμως νὰ ἐνοικιάσῃ τὴν οἰκίαν μόνον μετὰ τοῦ κήπου καὶ οὐχὶ τὸν ναῦσκον. Ἡ εἰρημένη Μονὴ ὀφείλει νὰ διατηρῇ ἐν καλῇ καταστάσει τὴν ἄνω οἰκίαν μετὰ τοῦ ναῦσκου, νὰ συντηρῇ τὸν ναῦσκον καὶ νὰ μεριμνᾷ, ὅπως ἅπαξ τῆς ἐβδόμαδος τελῇται ἐν αὐτῷ ἡ Θεία Λειτουργία, ὡς καὶ κατὰ τὰς δεσποτικὰς καὶ θεομητορικὰς καὶ λοιπὰς ἐπισήμους ἐορτὰς τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως.

— Τὴν αὐστηρὰν ἐκπλήρωσιν τῶν ὅρων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐν Λέρῳ οἰκίαν καὶ ναῦσκον, ἀφιέμεθα εἰς τὴν ἐφορείαν τῶν Ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων Λέρου, εἰς ἣν ὑπάγεται ἡ Μονὴ τοῦ Κάστρου τῆς Παναγίας· ἀλλὰ τὴν ἐξέλεγξιν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἄνωτέρω ὅρων ἀνατιθέμεθα εἰς τοὺς Διαδόχους ἡμῶν Πατριάρχας Ἀλεξανδρείας.

— Ἡ παροῦσα κωδικελλικὴ ρήτρα ἐγράφη καθ' ὑπαγόρευσίν μου, διὰ χειρὸς τοῦ Ἀρχιμανδρίτου μου Θεοφάνους Μοσχονᾶ, καὶ ὑπεγράφη παρ' ἐμοῦ καὶ τοῦ γράψαντος.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 1ῃ Μαΐου 1899.

Ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας
ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ.

Ὁ γράψας Ἀρχιμανδρίτης
ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΜΟΣΧΟΝΑΣ.

Ο ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Ο ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ

Σύντομος καὶ περιληπτική περιγραφή τοῦ
βίου καὶ τῆς πολιτείας αὐτοῦ

ΓΕΝΝΗΣΙΣ

Ὁ αείμνηστος οὗτος ἀνὴρ ἐγεννήθη ὀλίγα ἔτη πρὸ
τῆς ἀρχῆς τοῦ 19ου αἰῶνος ἐν Κων)πόλει, ὑπὸ γονέων
εὐσεβῶν καὶ εὐπόρων, ἀνηκόντων εἰς τὴν τάξιν τῶν
ἐπιφανῶν τῆς συνοικίας Ἀγιάς, τῆς ἐνορίας Δξιβαλίου
τοῦ Ἀγίου Νικολάου, τμήματος τοῦ περιωνύμου Φα-
ν α ρ ί ο υ, ὅπερ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων)πόλεως καὶ
τὴν πτῶσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, κατὰ τοὺς
πολυστενάκτους καὶ μαύρους χρόνους, ἐπὶ αἰῶνας ὁλο-
κλήρους διετέλει ἡ Σωστική Κ ι θ ω τ ὸ ς καὶ ἡ καλ-
λίγονος Κ ο ι τ ῖ ς διαπρεπῶν ἀνδρῶν, κληρικῶν τε καὶ
λαϊκῶν, ἀριστεῶν καὶ λογάδων τοῦ πολυπαθοῦς ἡμῶν
Γένους, οἵτινες διέπρεψαν ἐν τῇ τελεσφόρῳ ὑπηρεσίᾳ

τῆς τε Μητρὸς ἡμῶν Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τοῦ τὰ πάνδεινα ὑποστάντος καὶ πάντως, θείᾳ βουλήσει, οὐδέποτε τελείως καταβληθέντος πολυπλάγ-
κτου ἡμῶν Ἔθνους.

Οἱ μακάριοι οὗτοι ἐπίλεκτοι τοῦ Γένους ἄνδρες εἰργάσθησαν ὁμολογούμενως μετὰ θαυμαστῆς πολιτικῆς καὶ ἐθνοσωτηρίου περινοίας, προνοητικότητος, διορατικότητος καὶ πλήρους πατριωτικῆς ἀφοσιώσεως καὶ ἐθελοθυσίας.

Καὶ ἄνευ φόβου δὲ διαψεύσεως, δύναταί τις εἰπεῖν, ὅτι εἰς τοὺς ἀτρυτους ἀγῶνας καὶ τὰς ἀναμφισβητήτους αὐτοθυσίας τῆς ἀριπρεποῦς ταύτης Π λ ε ι ᾶ δ ο ς τῶν ἀριστεῶν τοῦ κλεινοῦ Φαναρίου ὀφείλεται ἡ περιφρούρησις καὶ διάσωσις τῆς τε Θεοσδότου τῶν πατέρων ἡμῶν Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ τῆς ἀθανάτου προγονικῆς Γλώσσης, ἣτις προώρισταὶ νὰ ζήσῃ καὶ θὰ ζήσῃ μετὰ τοῦ λαλοῦντος αὐτὴν Ἔθνους, μεθ' ὅλας τὰς ἀντιξόους περιστάσεις καὶ τὰς σατανικὰς καὶ καταχθονίους ἀνθελληνικὰς μηχανουργίας, ραδιουργίας καὶ τὰς ὑστεροβύλους ἀντενεργείας ὀψιγενῶν τινῶν καὶ σκοτειας προελεύσεως ἐθναρίων, ἅτινα ἀστόργως καὶ ἀγνωμόνως ἐπιβουλεύονται καὶ ὑπονομεύουσιν αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ

Καὶ λοιπὸν ὁ αἰωνόβιος Σ ω φ ρ ό ν ι ο ς πατέρα μὲν ἔσχε τὸν Φῶτιον Βασιλείου, μεταξέμπορον, μητέρα δὲ τὴν Ἀναστασίαν τὸ γένος Σαράφ-Γιαννάκη, τοῦ τραπεζίτου καὶ ἐπομένως δὲν ἦτο τέκνον ἀγνώστου

καὶ ἀσῆμου προελεύσεως, ἀλλὰ γόνος δύω ἀριστοκρα-
τικῶν οἰκογενειῶν, ὅπερ σημαίνει πολύ.

«Δουλοῦ γὰρ ἄνδρα, καὶ ἄν θρασύπλαγχνός τις ᾗ,
ὅταν συνειδῇ πατρὸς ἢ μητρὸς κακὰ, κατὰ
τὸν ποιητὴν.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθε κατ' οἶκον καὶ ἐν τοῖς
σχολείοις τῆς ἐνορίας αὐτοῦ, συνεπλήρωσε δὲ ταῦτα
διακούσας τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ Μεγαλωνύ-
μῳ καὶ πρεσβυγενεῖ τοῦ Γένους Σχολῇ, τῇ Εἰρηοκρη-
νείῳ ἐπικαλουμένῃ.

Ἐκ νεαρᾶς δὲ ἡλικίας ἐνεφορεῖτο ὑπὸ τοῦ πρὸς τὴν
θρησκείαν καὶ τὸ ἔθνος ἐνθέου ζήλου ἐξ ἐπιμεμελημέ-
νης οἰκογενειακῆς ἀνατροφῆς καὶ ἀπὸ χαρακτῆρος,
πεπροικισμένος δὲ δι' εὐμόλπου καὶ μελωδικωτάτης
καλλιφωνίας πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐσπούδασε καὶ τὴν βυ-
ζαντινὴν μουσικὴν, ἐν ᾗ διέπρεπε διὰ τὸ σεμνὸν, ἐπι-
βλητικὸν, μεγαλοπρεπὲς καὶ ἡδύμολπον ὕφος.

Τὰ ἐπίζηλα ταῦτα φυσικὰ καὶ ἐπίκτητα πλεονε-
κτῆματα τοῦ νεαροῦ Σ τ α υ ρ ᾶ κ η (διότι τοῦτο ἦτο
τὸ βαπτιστικὸν αὐτοῦ ὄνομα), ἐφείλχυσαν τὴν προσοχὴν
καὶ προεκάλεσαν τὴν πρὸς αὐτὸν εὐμένειαν ἐπιλέκτων
μελῶν τῆς ἐνορίας κληρικῶν, τε καὶ λαϊκῶν καὶ ἰδίᾳ
τοῦ ἀρχιερατικῶς προΐσταμένου τῆς ἐνορίας τοῦ Ἀ-
γίου Νικολάου, ἀρχιεπισκόπου Ἀριστείας, τοῦ Λε-
ρίου. Ἐγένοντο τούτου ἕνεκα τὰ κατάλληλα διαβή-
ματα πρὸς τοὺς γονεῖς τοῦ νεαροῦ καὶ ευέλπιδος βλα-
στοῦ τῆς ἐνορίας των, ἵνα καταπείσωσιν αὐτοὺς καὶ

ὁ πεφιλημένος καὶ πρωτότοκος υἱὸς των Σταυράκης
προορισθῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας
καὶ τοῦ Γένους, ἀφιερούμενος εἰς τὸ Κληρικὸν Στάδιον.

Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ

Ἐπιτευχθείσης τῆς συναινέσεως τῶν γονέων καὶ τῆς
συγκαταθέσεως τοῦ υἱοῦ, ἐγένοντο τὰ δέοντα διαβή-
ματα παρὰ τῷ τότε εὐκλεῶς Πατριαρχεύοντι ἐπὶ τοῦ
Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, Ερηγορίῳ τῷ Ε. τῷ μακαρίῳ
ἐκείνῳ Ἐθνομάρτυρι, τῷ μετέπειτα ὑπὲρ τῆς Ἐκκλη-
σίας καὶ τοῦ ἔθνους κρεμασθέντι γεραρῷ ἀνδρὶ, διὰ
τὴν ἑκδόσιν τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς χειροτονίαν εἰς ἱε-
ροδιάκονον Πατριαρχικῆς ἀδείας.

Ὁ αἰοίδιμος Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε. ἐκ τῶν
γενομένων συστάσεων λαβὼν ἐνδιαφέρον, ἐζήτησε νὰ
παρουσιασθῇ ὁ ὑποψήφιος, ὅπως ἰδίῳις ὄμμασιν ἀντι-
ληφθῇ καὶ πεισθῇ περὶ τῶν ἀφορώντων αὐτόν. Τούτου
δὲ γενομένου καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως πεισθέντος τοῦ
Πατριάρχου, περὶ τῶν προσόντων τοῦ Σωφρονίου,
ἐξεδόθη ἡ σχετικὴ πρὸς χειροτονίαν ἀδεια καὶ τῇ Κυ-
ριακῇ τῆς πρὸ τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως 20 Δεκεμ-
βρίου τοῦ ἔτους 1820, ἐγένετο ἡ χειροτονία ὑπὸ τοῦ
ἀρχιεπισκόπου Ἀριστείας ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ
Ἁγίου Νικολάου του Δζοβαλίου, ἐν μέσῳ πυκνῆς
συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος.

Ἡ Προικόννησος, Βυζέη καὶ Χίος

Ὁ νεοχειροτόνητος ἀμέσως προσελήφθη παρὰ τοῦ
τότε νεωστὶ ἐκλεγέντος Μητροπολιτοῦ Προικοννήσου
Κυροῦ Κόσμᾶ, τοῦ ἐκ Γανοχώρων καὶ ἔνεκα τῶν περι-

κοσμοῦντων αὐτὸν ἐκτάκτως ἐπιζήλων προσόντων, διωρίσθη ἀρχιδιάκονος καὶ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Μητροπόλεώς του.

Ὁ Σωφρόνιος ἐν τῷ νέῳ σταδίῳ ἐπέδειξε τοιαύτην δραστηριότητα καὶ σπανίαν ἱκανότητα ἐν πᾶσιν, ὥστε ἐντὸς βραχέως χρονικοῦ διαστήματος κατέκτησε τὴν ἀμέριστον εὐνοίαν τοῦ προΐσταμένου του Μητροπολίτου καὶ κατέστη ὁ δεξιὸς αὐτοῦ βραχίων ἐν τε τῇ διοικήσει καὶ ταῖς λοιπαῖς ὑποθέσεσι τῆς ἐπαρχίας. Ἐνέκα δὲ τῆς νηφαλιότητος, τῆς ἐγκρατείας καὶ τοῦ ἐναρέτου βίου του, σύμπασα ἡ ἐπαρχία Προικοννήσου ἐξετίμησε καὶ μέχρι λατρείας ἠγάπησε τὸν νεαρὸν ἀρχιδιάκονον καὶ ἀρχιγραμματέα Σωφρόνιον.

Ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1839 ὁ Σωφρόνιος ὑπῆρξε μετ' ἀόκνου ζήλου, παραδειγματικῆς νηφαλιότητος καὶ δραστηριότητος, πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν προΐστάμενόν του Κοσμάν ἐν τρισὶν ἐπαρχίαις, ἥτοι ἐν Προικοννήσῳ, ἥτις περιλαμβάνει τὰς νήσους Μαρμαρᾶ, Πασᾶ Λιμάνι, Κούταλιν καὶ Ὀφιοῦσαν (Ἀφισιάν) ἐν τῇ θαλάσῃ τῆς Προποντίδος· ἐν Βυζίῃ καὶ Μηδεΐᾳ τοῦ Εὐξείνου Πόντου (Μαύρης θαλάσσης) καὶ ἐν τῇ εὐανθεῖ καὶ πολυθελγήτρῳ νήσῳ Χίῳ, τὰς ὁποίας ἐποίμανεν ἐνναλλὰξ ὁ Κοσμάς μέχρι τοῦ 1839 ἔτους.

Ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1821

Ἐνεκα τῆς κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον ἐκρήξεως τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἕκαστος ἐννοεῖ τὸ εἰς ἄκρον κρίσιμον καὶ δυσχερὲς τῶν

περιστάσεων καὶ τὸ ἀργαλέον ἔργον τῆς ἀποστολῆς τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἡμετέρου Γένους, ὅπως καὶ ὁποίους κινδύνους διέτρεχον οὗτοι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐν τῇ ἐπιτελέσει τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων. Ἡ θέσις τῶν ἀπέναντι τῆς Κυριάρχου Κυβερνήσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ πνευματικοῦ ποιμνίου τῶν ἀφ' ἑτέρου, ὅσον ἦτο λεπτεπίλεπτος. Καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν νὰ δείκνυνται νομοταγεῖς καὶ τὰ ὕψιστα ἐθνικὰ συμφέροντα τῶν Χριστιανῶν, ὡς κόρρην οφθαλμοῦ, νὰ περιφρουρῶσι, προστατεύοντες κατὰ τὸ ἐνὸν τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ πνευματικοῦ ποιμνίου τῶν.

Βάπτισμα ἐν πυρρὶ

Ὁ Σωφρόνιος, πρὶν ἢ ἀκόμη ἀναχωρήσῃ εἰς Προκόννησον, μεταβαίνων ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Νικολάου εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν ἐν Ἀγιᾷ, κατεδιώχθη καὶ ἐπανειλημμένως ἐπυροβολήθη ὑπὸ τῶν αἰμοβόρων γεννητῶν, ἀλλ' εὐτυχῶς μόλις καὶ μετὰ βίας διέφυγε τὸν ἔσχατον κίνδυνον τῆς ἀπωλείας τῆς ζωῆς του, προφθάσας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κατὰ συγκυρίαν παρὰ τυχοῦσαν ἀνοιχτὴν θύραν γειτονικῆς οἰκίας καὶ ἀπὸ δώματος εἰς δῶμα μεταπηδῶν, ἔφθασεν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ἔνθα μεταμφιεσθεὶς δι' ἐνδυμασίας λαϊκῆς, κατῆλθεν εἰς τὴν ἐγγὺς παραλίαν τοῦ Κερατίου κόλπου ὁπόθεν, ἐπιβάς λέμβου μετὰ σπουδῆς, διεπεραιώθη ἐν μέσῳ κινδύνων εἰς τὴν νῆσον Ἀντιγόνην, μίαν τῶν Πριγκηποννήσων, ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Προποντίδος, ὅπου, μετ' ἐμφιεσμένος, διέμεινεν ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἐν ταῖς κρύ-

πταις τῆς ἐκεῖ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ἐπειδὴ οἱ Γενιτσαροὶ, κατὰ προτίμησιν, ἐξέλεγον με-
ταξὺ τῶν θυμάτων τοὺς ἱερωμένους.

Ἀπαγχονισμὸς Γρηγορίου τοῦ Ε΄

Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο συνέβη καθ' ἣν ἡμέραν ἐγένετο καὶ ἡ ἀπαγχόνισις τοῦ Ἐθνομάρτυρος Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε΄, κρεμασθέντος ἐπὶ τῆς μεσαιας Πύλης τῆς εἰσόδου τοῦ ἐν Φαναριῷ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἥτις μένει ἔκτοτε κεκλεισμένη εἰς ἐνδειξὴν ἐθνικοῦ πένθους πρὸς τὴν Ἱερὰν μνήμην τοῦ ὑπὲρ τοῦ Γένους θυσιασθέντος Γεραροῦ Ἐθνάρχου.

Ὁ δὲ Σωφρόνιος ὑπὸ τὴν μέχρι θανάτου θλιβεράν ἐντύπωσιν τοῦ ἀπαγχονισμοῦ, ἐκ τοῦ Πατριαρχείου, ἐπιστρέφων οἴκαδε, ἦλθεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Νικολάου, ὅπως δεηθῇ ὑπὲρ τοῦ Ἐθνομάρτυρος.

Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο διηγούμεθα, ἵνα δείξωμεν ὅπως τοὺς κινδύνους διέτρεχον καὶ ὅποσα ἡμερονύκτια δακρύβρεκτα διήρχοντο οἱ λεοντόκαρδοι καὶ μεγάθυμοι ἄνδρες τῆς τρομερᾶς ἐκείνης ἐποχῆς τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Ἐθνικοῦ αἵωνος.

Θάνατος Κοσμᾶ

Ἐν ταῖς τρισὶ λοιπὸν ταύταις ἐπαρχίαις ὁ ἀείμνηστος τοσοῦτον εὐδοκίμως ἐξυπηρέτησε τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος συμφέροντα πανταχοῦ ἄμεμπτον καὶ ἀκηλίδωτον διατηρήσας τό τε ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, ὥστε τῷ 1839 ἔτει, πρὸς Κύριον ἀποδημήσαντος τοῦ Μητροπολίτου Χίου Κοσμᾶ, σύμπασα ἡ Χίος, ἐνὶ στόματι

καὶ μιᾷ καρδίᾳ ἀπετάθη δι' ἀναφορῶν πρὸς τὸν τότε εὐκλεῶς Παριαρχεῦοντα ἐν Κων)πόλει ἀσίδιμον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Γ' καὶ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἐξαιτουμένη καὶ προσλιπαροῦσα τὴν ἐκλογὴν καὶ εἰς ἀρχιερέα χειροτονίαν τοῦ τέως ἀρχιδιακόνου καὶ ἀρχιγραμματέως τοῦ Κοσμᾶ Σωφρονίου.

Ἐκλογὴ Σωφρονίου

Τὰ διαβήματα τῶν Χίων ἐγένοντο καὶ ὑπεστηρίχθησαν καὶ διὰ τοῦ τότε ἐν Κων)πόλει μέγα σημαίνοντος καὶ εὐνοουμένου τοῦ Σουλτάνου Ἀβδὸν Μεδζήδ, Ἰωάννου Ψυχάρη, (Μισὲ Γιάννη ἐπικαλουμένου παρὰ τῷ λαῷ), πατρὸς τοῦ νῦν ἐν Παρισίοις διατρίβοντος Ν. Ψυχάρη, γνωστοῦ διὰ τὸ περιλάλητον Γλωσσικὸν Ἰδίωμα τὸ ὑπ' αὐτοῦ ὑποστηριζόμενον καὶ γαμβροῦ ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ πολλοῦ ἐκείνου Γαλάτου Ρενάν, τοῦ συγγραφέως τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Χειροτονία εἰς Ἀρχιερέα

Συνεπεία τούτων πάντων, ὁ Σωφρόνιος, ὁμοθύμῳ ψήφῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐψηφίσθη, ἐξελέγη καὶ, προσκληθεὶς εἰς Κων)πολιν, ἐχειροτονήθη εἰς Ἀρχιερέα καὶ Μητροπολίτην Χίου, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Γ', συμπαραστατουμένου ὑπὸ δύο ἄλλων Συνοδικῶν Μελῶν.

Ἐπάνοδος εἰς Χίον

Ὁ νεοχειροτονητὸς Μητροποπιτὴς Χίου Σωφρόνιος, ἐπανελθὼν εἰς τὴν ἑδραν τῆς Μητροπόλεώς του, ἀνέλαβε τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν τοῦ Ποιμνίου του

Ἀπερίγραπτος ἦτο ἡ γενικὴ χαρὰ καὶ ὁ ἐνθουσιασμός ἀπαξ ἀπάντων τῶν κατοίκων τῆς νήσου κατὰ τὴν αἰσίαν ἄφιξιν τοῦ κατὰ τὴν κυριολεκτικὴν σημασίαν τῆς λέξεως λαοπροβλήτου νέου Μητροπολίτου. Ἡ παραλία τῆς Πρωτεύουσας (Χώρας) καὶ ὁ λιμὴν ἐβαρυστέναζον ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ πανταχόθεν τῆς νήσου συρρέουσantos ἀπειροπληθοῦς λαοῦ καὶ τῆς μνημιχίας τῶν λέμβων κατὰ τὴν ἀγκυροβολήσιν τοῦ ἱστοφόρου, ἐφ' οὗ ἐπέβαινε ὁ ἐκλεκτός αὐτῶν καὶ εὐελπὶς Ἀρχιερεὺς, ἐρ' οὗ ἐστηρίζοντο πλεῖσται ὅσαι ἐλπίδες πρὸς ἐπούλωσιν τῶν εἰσέτι χαινουσῶν καὶ μήπω ἐπουλωθειςῶν πληγῶν τῆς πολυπαθοῦς νήσου. Παγκοσμίως εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἡ Χίος τὰ πάνδεινα εἶχεν ὑποστῆ κατὰ τὴν ἐλληνικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Τίς ἀγνοεῖ τὰ ἀνύποιστα καὶ ἀνεκδιήγητα παθήματα τῶν Χίων; τὰς ἀθρόας σφαγὰς, λεηλασίας, δηλώσεις, αἰχμαλωσίας καὶ τὴν γενικὴν καταστροφὴν πάσης κινήτης καὶ ἀκινήτου περιουσίας τῶν κατοίκων;

Εἰς τοιαύτην λοιπὸν ἐποχὴν καὶ ὑπὸ τοιαύτας δυσχερεῖς περιστάσεις καὶ συνθήκας ἀνελάμβανεν ὁ Σωφρόνιος τὴν πνευματικὴν διαποίμανσιν καὶ διακυβέρνησιν τοῦ νέου αὐτοῦ πολυτλήμονος Ποιμνίου. Τὰ πάντα ἔμελλον ἐκ τοῦ μηδενὸς νὰ δημιουργηθῶσιν, ἀπὸ τῶν σχεδὸν εἰσέτι ἀχνιζόντων ἐρείπιων τῆς ἐκ τῶν σφαγῶν πανολεθρίας.

Ἡ 16) εἰσὶν ἀρχιερατεία αὐτοῦ

Σφριγῶν ὁ Σωφρόνιος καὶ πλήρης σθένους ἀκαταπονήτου ἐπεδόθη εἰς τὴν εὐορκὸν ἐπιτέλεσιν τῶν ὑψηλῶν

καθηκόντων, ἅτινα εἶχον ἀναθέσει εἰς αὐτὸν ὁ κλῆρος καὶ ὁ λαὸς τῆς Χίου, εἰς τὸ γιγάντιον δηλονότι ἔργον τῆς ἐκ τῶν ἐνόντων περισυλλογῆς καὶ ἐπανορθώσεως τῶν δεινοπαθημάτων τῆς πολυστενάκτου νήσου!

Ἡ ἐπὶ 18)ετίαν ἐν Χίῳ διαμονὴ αὐτοῦ ὑπῆρξε πλήρης εὐεργετικῆς ὁράσεως καὶ αὐτόχρημα πατρικῆς στοργῆς, πρὸς τὸ λογικόν του Ποίμνιον. Τύπος καὶ ὑπογραμμὸς γενόμενος ἀληθοῦς στρατιώτου τοῦ Χριστοῦ, ἀφιέρωσεν ἑαυτὸν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς τε φιλοστόργου Μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Ἐπέδειξεν ἄμεμπτον πολιτείαν, ἄοκνον δραστηριότητα πνευματικοῦ Ποιμένος, πρακτικὸν πνεῦμα, διοικητικὴν ἰκανότητα, πολιτικὴν περίνοιαν, στανίαν νηφαλιότητα, ἀξιομίμητον ἐγκράτειαν καὶ πρὸ παντὸς χαλυβδινὴν θέλησιν καὶ εὐτολμόν παρρησίαν ἐν παντί καὶ πάντοτε πρὸς κατεργασίαν παντὸς δ,τι, οὗτος ἐκ πεποιθήσεως, τείρας καὶ ἀγαθοῦ τοῦ συνειδότος ἐφρόνει καὶ ἐθεώρει ὡς ἀγαθὸν καὶ ἐθνωφελές. Πάντοτε ἀπέφευγε τὰς ματαίας κενοδοξίας, μετὰ δημοκοπικῶν ἀγορεύσεων, ἐπιτετηδευμένης ρητορικῆς δεινότητος καὶ λοιπῶν ἀνεμωλίων φαντασμαγοριῶν καὶ κενῶν λόγων διὰ πτεροέντων ἐπῶν, ἀφιεροῦτο δὲ ψυχῇ καὶ σώματι μόνον εἰς τὰ ἔργα, ἀκολουθῶν κατὰ τοῦτο τῷ τοῦ Δημοσθένους πολυσημάντῳ : « Ἄπας ὁ λόγος μάταιόν τι καὶ κενὸν φαίνεται, ἀνὰ πῇ τὰ πράγματα. »

Ὑπὸ τοιοῦτον πρόγραμμα ὁ τῆς σωφροσύνης φερώνυμος Σωφρόνιος, ἀνεκδότως ἐργασθεὶς, ἐντὸς σχετι-

κῶς βραχέως χρονικοῦ διαστήματος, κατώρθωσε νὰ ὑπερακοντίσῃ πᾶσαν προσδοκίαν ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ αὐτοῦ δράσει, τῆς ὁποίας οἱ ἀγλαοὶ καρποὶ δὲν ἐβράδυναν νὰ καταδειχθῶσι. Τὰ πάντα τοῖς πᾶσι γενόμενος ἐκ βάθρων ἀνήγειρε Μητρόπολιν μετὰ περικαλλοῦς ναοῦ, σχολεῖα, νοσοκομεῖα, λωβοκομεῖα, ἐπεσκευασε καὶ ἀνωκοδόμησε ναοὺς ἐτοιμορρόπους, συνέστησε σχολεῖα εἰς τὰ κεντρικώτερα μέρη τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς νήσου, προστατεύων τὰ γράμματα, ἐξεπαίδευσε πολλοὺς νέους ἰδίαις δαπάναις καὶ ἀνέδειξεν αὐτοὺς χρήσιμα μέλη τῆς κοινωνίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων οὐκ ὀλίγοι διέπρεψαν ὡς Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοὶ, διακρινόμενοι ἐπὶ ἐκτάκτῳ μορφώτῃ καὶ ἐθνωφελεῖ δράτῃ.

Συνεπεία τῆς τοιαύτης εὐεργετικῆς δράσεως καὶ κοινωφελοῦς πολιτείας, οἱ τότε Χῖοι καὶ οἱ σημερινοὶ ἀπὸγονοὶ ἐκείνων μετ' εὐλαβείας καὶ εὐγνωμοσύνης ἀναφέρουσι καὶ γεραίρουσι τὸ ὄνομα καὶ τὴν μνήμην τοῦ λατρευτοῦ αὐτῶν Μητροπολίτου Σωφρονίου. Δείγματα δὲ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῶν εὐγνωμόνων πρὸς αὐτὸν αἰσθημάτων ὁ ἀξιομακάριστος ἀνὴρ ἐλάμβανε παρὰ πάντων τῶν Χίων μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ μακροχρονίου βίου του. Διὸ καὶ οὗτος ἴσα τῇ γενετείρᾳ πατρίδι του ἀγαπήσας τὴν Χίον, ἔτρεφεν ἰδιαίτεράν στοργὴν πρὸς τοὺς Χίους ἀπαξάπαντας.

Μία τῶν ἐπιζήλων ἀρετῶν του ἦτο καὶ τὸ, ὅτι, δὲν ἐθεώρει ἑαυτὸν, ὡς προσωρινῶς κατέχοντα τὸν ἐμπει-
στευμένον εἰς αὐτὸν Θρόνον, διὸ καὶ ἀφιερῶτο μετὰ ζήλου καὶ ἀκράτῃς στοργῆς καὶ ἀγάπης ἐπὶ τοῖς

πραγματικῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων τῆς λαχούσης αὐτῷ ἐπαρχίας Μητροπολιτικῆς ἢ Θρόνου Πατριαρχικοῦ, ὡς ἴδια αὐτοῦ τέκνα λογιζόμενος τὰ μέλη τοῦ λογικοῦ του Ποιμνίου. Διὸ καὶ πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἀπελάμβανε τοῦ ἀμερίστου σεβασμοῦ καὶ μέχρι λατρειας ἡγαπᾶτο.

Ὁ Σουλτᾶνος Ἀβδούλ-Μεδζήδ ἐν Χίῳ

Μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ Σουλτάνου Μαχμοῦδ, τοῦ ἐξολοθρευτοῦ τῶν φεβερῶν Γενητσάρων καὶ ἀναμορφωτοῦ τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐφ' οὗ ἐξερράγη καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ὁ πρωτότοκός του υἱὸς Ἀβδούλ-Μεδζήδ ὁ εἰρηνόφιλος καὶ καλοκάγαθος, ἀνελθὼν εἰς τὸν Σουλτανικὸν Θρόνον κατὰ τὸ 1839 ἔτος ἐπεχειρήσεε περιοδείαν ἀνὰ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Ἀρχιπελάγους. Τυχὼν δὲ ἐν Χίῳ ἐκτάκτως μεγαλοπρεποῦς καὶ μετὰ περισσῆς φιλοκαλίας προπαρασκευασθείσης ὑποδοχῆς, ἐπὶ τῷ αὐτῷ κατεθέλχθη, ὥστε προσκαλεσάμενος παρ' ἐαυτῷ τὸν συνοδεύοντα αὐτὸν τότε Καποῦ-Κεχαγιᾶν (ἀντιπρόσωπον) τῆς Χίου, Ἰωάννην Ψυχάρην (Μισὲ Γιάννην) καὶ πληροφορηθεὶς, ὅτι, εἰς τὰ τῆς ὑποδοχῆς πρωτηγωνίστησεν ὁ νέος Ἕλλην Μητροπολίτης Σωφρόνιος, ἐδέχθη τοῦτον εἰς ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν, καθ' ἣν εὐηρεστήθη νὰ ἐκφράσῃ τὴν πλήρη εὐχρέσκειάν του καὶ ἐζήτησε μετ' ἐνδιαφέροντος πληροφορίας περὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς νήσου, Ὁ Σωφρόνιος ἐπωφελήθεις τῆς ἐξαιρετικῆς ταύτης οὐτοκρατορικῆς εὐμενείας καὶ εὐνοϊκῆς περιστάσεως, κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν εὐνοϊκὴν λύσιν πολλῶν ἐκκρε-

μῶν ὑποθέσεων, σχετικῶν πρὸς τὰ ζωτικώτατα συμφέροντα τῶν Χριστιανῶν τῆς νήσου, συνάμα δὲ ἔτυχε καὶ αὐτοκρατορικῶν χρηματικῶν βοηθημάτων ὑπὲρ τῶν Κοινοτικῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων. Τὴν παρέκβασιν ταύτην ποιούμεθα, ἵνα δείξωμεν τὸ πρακτικὸν πνεῦμα καὶ τὴν μετὰ συνέσεως καὶ νομοταγείας πολιτείαν τοῦ Ἀνδρὸς πρὸς τὰς καθεστηκυίας Ἀρχάς, τὰς ὁποίας αἰείποτε διέθετεν εὐνοϊκῶς πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ πνευματικοῦ Ποιμνίου του.

Ἡ εἰς Μητροπολίτην Ἀμασείας προαγωγή

Ἡ πανθεμολογουμένη αὕτη εὐεργετικὴ καὶ πλήρης ἀγλαῶν καρπῶν ποιμαντορικὴ δρᾶσις τοῦ Σωφρονίου δικαίως προσεπόρισεν αὐτῷ φήμην ἀνὰ τὰς λοιπὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Ἀρχιεπελάγους καὶ πολλαὶ ἐπαρχίαι μετὰ ζηλοτυπίας ἐμακάριζον τὴν Χίον, ὡς εὐτυχήσασαν νὰ ποιμαίνεται ὑπὸ τοιούτου ζηλωτοῦ ἀρχιερέως καὶ πόθῳ κατεείχοντο, ὅπως καὶ αὗται ἀξιωθῶσι παρομοίου Ποιμενάρχου.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριλλος

Ἡ ἀγαθὴ αὕτη φήμη σὺν τοῖς ἄλλοις ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν μετ' εὐμενείας εὐνοϊαν τοῦ κατὰ τὸ 1855 ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Ἀμασείας ἐπὶ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀνελθόντος ἀοιδίμου Πατριάρχου Κυρίλλου, τοῦ ἐκ Νεοχωρίου τοῦ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὁχθῆς τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔλκοντος τὸ γένος. Ὁ Κύριλλος οὗτος ἐκ τοῦ σύνεγγυς γνωρίσας τὰς ἀνάγκας τῆς τέως ἐπαρχίας του

ἐπεθύμει νὰ τὸν διαδεχθῇ ἀνὴρ δραστήριος καὶ κατὰ-
 ληλος καὶ ἔχων συνείδησιν τῆς ὑψηλῆς καὶ ἱερᾶς ἀπο-
 στολῆς του.

‘Ο Κυζίκου Ἰωακεῖμ.

‘Ο κλῆρος ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τῆς σωφροσύνης φερόν-
 τον Σωφρόνιον τὸν Μητροπολίτην Χίου. Πρὸς ἐπί-
 τευξιν δὲ τοῦ σχεδίου τούτου μετεχειρίσθη τὴν ἐπὶ τοῦ
 Σωφρονίου φιλικὴν ἐπιρροὴν τοῦ τότε ἐκ τῶν Γερόν-
 των Μητροπολίτου Κυζίκου Ἰωακεῖμ, τοῦ ἐκ Καλι-
 μασιᾶς, κώμης μαστιχοφόρου τῆς Χίου, τὸν μετέ-
 πειτα Οἰκουμένικὸν Πατριάρχην ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰωα-
 κεῖμ Β.’

‘Η Γεροντεία

‘Ο Κυζίκου Ἰωακεῖμ ἀπετέλει μέλος τῆς τότε
 εἰσέτι ἐν ἰσχύει οὗτης λεγομένης Παντοδυνάμου Γε-
 ρο ν τ ε ί α ς, ἣτις κατὰ τὰ ἐπὶ τοῦ ἀσιδίου Οἰκουμενι-
 κοῦ Πατριάρχου Σαμουήλ τοῦ πάνυ τεθεσπισμένα,
 ἀπετέλει τὴν περὶ τὸν ἐκάστοτε Πατριάρχην Κων)
 πόλεως διαρκῆ Ἱερὰν Σύνοδον. Ἐκαστον τῶν Μελῶν
 τῆς Γεροντείας ταύτης ἐφώρευεν ἀντιπροσωπεῖον
 παρά τε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ
 ἀριθμὸν τινα τῶν μὴ συνοδικῶν Μητροπολιτῶν καὶ
 Ἀρχιερέων καὶ διεξεπεραίῳ τὰς τυχούσας ἐκκλησια-
 στικὰς καὶ διοικητικὰς ὑπεθέσεις τῶν ἐφορευμένων
 ἐπαρχιῶν. Ὁ θεσμὸς οὗτος τῆς Γε ρ ο ν τ ε ί α ς,
 μεθ’ ὅλας τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς ἐστινότε ἐπὶ τῶν
 ἐφορευμένων Μητροπολιτῶν καὶ Ἀρχιερέων μέχρις

ὑπερβολῆς ἐξασκουμένας ἐκμυζητικάς καὶ συμφεροντολογικάς ἐκμεταλλεύσεις καὶ ἐπιρροάς, ἀπετέλει Σωματεῖον μέγας συντελοῦν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν γενικῶν συμφερόντων τῆς τε Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὅλου Γένους ἡμῶν παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ καὶ τοῖς Ἀρχουσι, πάνυ δεξιῶς καὶ μετὰ περισσῆς πολιτικῆς περινοίας ἐπιβαλλόμενον καὶ προστατεῦον τὰ ὕψιστα ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ ἐκκλησιαστικὰ προνόμια ἐκ περιωπῆς.

Ὁ ἐκ τῶν Γερόντων τούτων πολύτροπος καὶ ἀγχιστρεφὴς Μητροπολίτης Κυζίκου Ἰωακείμ μεταξύ ἄλλων, ἐφώρευε καὶ τοῦ Μητροπολίτου Χίου Σωφρονίου, τὸν ὁποῖον διὰ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῆς ἐπιρροῆς του κατώρθωσε νὰ πείσῃ νὰ διαδεχθῇ τὸν Κύριλλον ὡς Ἀμασείας.

Μητροπολίτης Ἀμασείας

Καὶ οὕτω τῷ 1855 ἔτει λήγοντι, ὁ Σωφρόνιος προήχθη εἰς Μητροπολίτην Ἀμασείας, ἀναγκασθεὶς ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος, ὑπείκων δὲ τῇ φωνῇ τῆς Ἐκκλησίας ν' ἀποχωρισθῇ τῆς πολυφιλήτου αὐτοῦ ἐπαρχίας Χίου, χάριν γενικωτέρων συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους καὶ ὅπως δράσῃ ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ χρησιμοποιοῦν τὰ περικοσμοῦντα αὐτὸν ἐκτάκτως ἐπιζηλα φυσικά καὶ ἐπίκτητα προσόντα.

Η ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΕΚ ΧΙΟΥ

"Ὅτε ἐγνώσθη ἡ εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν

Θρόνον τῆς Ἀμασείας προαγωγή τοῦ Σωφρονίου. σύμπασα ἡ Χίος ὑπὸ ἀφάτου κατελήφθη λύπης διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τοῦ μέχρι λατρείας ἀγαπητοῦ καὶ σεπτοῦ Ποιμενάρχου. Ἡ συγκίνησις ἦτο γενικὴ καὶ ἀπερίγραπτος, πανταχόθεν δὲ τῆς νήσου, μὴ ἐξαίρουμένων οὐδὲ τῶν μᾶλλον ἀποκέντρων συνοικισμῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἔσπευδον οἱ Χριστιανοὶ καὶ μετὰ δακρύων ἡσπάζοντο τὴν πράγματι διὰ τὴν πατρίδα των χαριτόβρυτον Δεξιάν τοῦ Μητροπολίτου των καθικετεύοντες αὐτὸν, ὅπως καὶ μακρόθεν ἐξακολουθήσῃ ἐπιδαψιλεύων τὴν πατρικὴν του στοργὴν καὶ ἐνδελεχῇ μέριμναν ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῆς Χίου. Ἐκόντες δὲ καὶ ἄκοντες ἐπείθοντο εἰς τὴν ἀδείρητον ἀνάγκην τοῦ ὑπακοῦσαι εἰς τὴν ἀνέκκλητον ἀπόφασιν τῆς Μητρὸς ἡμῶν Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Εκκλησίας, ἣτις ἐν τῇ διηνεκεῖ μεριμνῇ της ὑπὲρ τοῦ καθόλου Χριστεπωνύμου Πληρώματος ἔγνω, ὅπως προάγουσα τὸν Σωφρόνιον εἰς ἀνωτέραν Μητρόπολιν, χρησιμοποιήσῃ τὰ ἐκτάκτως ἐπίζηλα προσόντα καὶ χαρισματὰ του ὑπὲρ γενικωτέρων συμφερόντων ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ ἐκεῖ, ἔνθα ἐπιτακτικὴ παρίστατο ἀνάγκη. Πράγματι δὲ, ὡς παρακατιὸν θὰ καταδειχθῇ, ἡ προαγωγή αὐτῇ ὑπῆρξεν εὐεργετικὴ καὶ θαυματουργὸς διὰ τὴν Μητρόπολιν Ἀμασειας, οὐ μόνον ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐθνικὴν

μεταμορφώσασα δεκάδας χιλιάδων τουρκοφώνων ὁμοεθνῶν εἰς ἑλληνοφώνους μετὰ ἐκπάγλων ἀποτελεσμάτων εἰς φρονήματα καὶ αἰσθήματα ἑλληνοπρεπέστατα, ὅς ὁ εἶπεν, καὶ ὑπὸ ἔποψιν κοινωνικῆς εὐμαρείας καὶ ὑλικῆς εὐημερείας.

■ Μητρόπολις Ἀμάσεια

Ἡ Μητρόπολις αὕτη μία τῶν σπουδαιότερων ἐπαρχιῶν τοῦ Κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τῆς Κων)πόλεως, διὰ πολλοὺς λόγους ἐθνικοὺς καὶ ἱστορικοὺς εἶναι ἐκ τῶν Α.΄ τάξεως Μητροπόλεων, καὶ ἡ ΙΑ.΄ Θρόνος μετὰ τῶν 12 πρωτοβαθμίων κατὰ τοὺς 12 Ἀποστόλους, ἐρχομενος ἀμέσως μετὰ τὸν τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἡ δὲ Χίος εἶναι ἐκ τῶν 70 λεγομένων κατὰ τοὺς 70 Ἀποστόλους τοὺς δευτεροβαθμίους, κατὰ τὴν κρατοῦσαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν.

Κεῖται δὲ ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ (Μαύρῃ Θαλάσσει) περιλαμβάνουσα τὰς ἐξῆς πόλεις, πόλιν καὶ κωμοπόλεις μετὰ τῶν περιφερειῶν αὐτῶν: Ἀμάσειαν, Ἀμισόν, Σινώπην, Πάφραν, Τζαρταμπάν, Ἀλᾱ-Τζάμ, Κάρουζαν (Κέρζε), Καβάκ, Λαοδίκειαν (Λαδίκ), Μαρσουβάν (Μερζιφου), Καῦζαν (Καίουσαν) καὶ Κισπριοῦ (Γέφυραν).

Μητροπολίτης Ἀμασείας.

— Ὁ Σὺφρόνιος μετὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ εἰς Μητροπολίτην Ἀμασείας, ἐλθὼν εἰς Κων)πόλιν καὶ διεκπεραιώσας τὰς ἀναγκαίας ἐκεῖ διατυπώσεις, μετὰ ὀλιγοχρόνιον διαμονὴν ἔλαβε τὸ νέον αὐτοῦ αὐτοκράτο-

ρικόν Βεράτιον καὶ ἀνεχώρησε κατευθυνόμενος εἰς τὴν νέαν του Ἐπαρχίαν, ἐνῶν ἔτυχε λαμπρᾶς ὑποδοχῆς παρὰ τῷ Παιμνίῳ του.

Ἀμέσως δὲ ἐπεχείρησε τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀρχιερατικὴν τεριοδείαν, ἐπισκεφθεὶς σύμπασαν τὴν ἐπαρχίαν, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν μικροσκοπικῶν ἀποκέντρων χωρίων, ὅπως καταστῇ ἐνήμερος τῶν κατ' αὐτὰ, ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἀντιλαμβανόμενος τῶν ἀναγκῶν τῶν ἐπαρχιωτῶν, τὰ πάντα ἐξετάζων καὶ διερευνώμενος μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ πατρικῆς στοργῆς.

Ναοὶ καὶ Σχολεῖα.

—Οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἐπαρχίας ἀπετέλουν στοιχειῶν ἐπιδεκτικὸν πάσης προόδου. Τοῦτ' ἔστι γῆν ἀγαθὴν, πρόσφορον πρὸς καλλιέργειαν. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὑπὸ πνευματικὴν ἑποψίν, τὴν ἐκπαιδευτικὴν καὶ τὴν τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως, τοῦ ἐθνικοῦ δηλονότι ἰδεώδους, ἦσαν παντελῶς παρημελημένοι. Πρὸ πάντων δὲ βαρέως ἔφερεν ἡ ὑπεράγαν φιλογενῆς καὶ φιλόπατρις αὐτοῦ καρδίᾳ τὸ ζήτημα τῆς ἀθανάτου, ἁραίας, γλυκυφλόγγου, εὐήχου καὶ θείας ἐθνικῆς ἡμῶν Γ λ ὡ σ σ η ς, ἣν ἡ μεγαλειτέρα μερίς τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ ἔγινε καθ' ὁλοκληρίαν. Ἐνεκα χαλεπῶν καιρικῶν περιστάσεων καὶ ἱστορικῶν λόγων ἀπὸ αἰώνων εἶχεν ἀπωλεσθῇ αὕτη καὶ ἐνικατασταθῇ ὑπὸ τῆς γλώσσης τῆς Ἀρχούσης Φυλῆς τῶν κατακτητῶν! Πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων, ὅλοι οἱ χριστιανοὶ τῶν μεσογείων πόλεων μετὰ τῶν περiferειῶν καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, εἶχον καταστῇ τουρκόφωνοι. Μόνον δὲ ἐν τοῖς

ναοῖς κατὰ τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς ἐγίνετο χρῆσις τῆς ἐλληνικῆς, χωρὶς βεβαίως νὰ τὴν ἐννοῶσιν εἰ ἐκκλησιαζόμενοι. Ὁ ἀπόστολος δὲ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἀνεγινώσκοντο εἰς τουρκικὴν μετάφρασιν διὰ χαρακτήρων ἐλληνικῶν γεγραμμένην. Ἑλληνόφωνοι ἦσαν μόνον οἱ τῶν παραθαλασσίων πόλεων, Σινώπης, Ἀμισοῦ Τσιρσαμτᾶ μετὰ τῷ περιχώρῳ καὶ τῆς πολίχνης Κάρζας (Κέρζε) κάτοικοι. Ὑπῆρχε δὲ σχεδὸν παντελὴς ἑλλειψις σχολείων ἐπαξίων τοῦ ὀνόματος τούτου.

Οἱ χριστιανοὶ καὶ αὐτὴν τὴν οἰκογενειακὴν καὶ ἐμπορικὴν ἀλληλογραφίαν διεξῆγον, γράφοντες τὰς τουρκικὰς λέξεις διὰ τῶν χαρακτήρων τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφabethοῦ· ἡ λυπηρὰ αὕτη κατάστασις ὀδυνηρὰν ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν τῷ εἰς ἄκρον φιλογενεῖ, καὶ φιλοπάτριδι Σωφρονίῳ, τῷ μεγαλόφρονι καὶ θερμουργῷ λάτρει καὶ προστάτῃ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης καὶ παιδείας.

Ἡ δραῖσις αὐτοῦ ἐν Ἀμασειᾷ.

Ἡ ἐν τῇ Μητροπόλει τῆς Ἀμασειας ποιμαντορία αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἐξ ἴσου εὐεργετικὴ, ὥς καὶ ἐν Χίῳ. Ναοὶ ἐκ βάθρων ἀνηγέρθησαν, σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων ἰδρυθησαν, νέοι ἐλληνορθόδοξοι συνοικισμοὶ καὶ κοινότητες συνεπήχθησαν εἰς ἐπίκαιρα τῆς ἐπαρχίας σημεῖα· καὶ τὸ σπουδαιότερον πάντων, πόλεις ὁλόκληροὶ καὶ περιφέρειαι μετὰ χιλιάδων πληθυσμοῦ ὀρθόδοξων ἐλλήνων, τέως τουρκοφώνων, κατέστησαν ἐλληνόφωνοι, ἀνακτήσασαι μετὰ παρέλευσιν αἰώνων ὧν, τὴν ἀθάνατον αὐτῶν προγονικὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἐν χαλεποῖς χρόνοις εἶχον ἀπωλέσει.

Ἡ πλήρης συνέσεως, εὐτολμος καὶ φιλογενῆς πολιτεία τοῦ Σωφρονίου ἐστερέωσε τὸν ὁμογενῆ χριστιανικὸν πληθυσμὸν ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἐθνικῇ πεποιθήσει.

Ἡ ἀνδρική καὶ πλήρης ἀξιοπρεπείας στάσις αὐτοῦ ἐν παντὶ καὶ πάντοτε, ἡ κραταιὰ προστασία τὴν ὁποῖαν ἀφειδῶς παρείχε ὑπὲρ τοῦ προσφιλοῦς ποιμνίου αὐτοῦ παρὰ ταῖς διοικητικαῖς ἀρχαῖς, ἦτο εἰς ἄκρον τελεσφόρος. Ἀποφεύγων τὰς πεμπώδεις ἐπιδείξεις καὶ οὐδέποτε ἐκτροχιαζόμενος, ἐξ ἀκαίρου ζήλου, εἰς τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν Πολιτείαν ἐγνώριζε νὰ ἐξοικονομῇ τὰς περιστάσεις καὶ ἔχαιρε πλήρη τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Κυβερνήσεως ἐπισπώμενος τὸν ἀμέριστον σεβασμὸν καὶ τὴν γενικὴν εὐλάβειαν καὶ τῶν ἀλλογενῶν καὶ ἀλλοδοξῶν στοιχείων. Περιζήτητος εἶχε καταστῆ ἡ μεσολάβησις αὐτοῦ, καὶ ἡ οἶονεὶ διαιτησίς, ἀκόμη καὶ εἰς διαφορὰς, διενέξεις καὶ παντοίας ὑποθέσεις, οὐ μόνον μετὰ τῶν ἐμοδόξων καὶ ὁμογενῶν, ἀλλὰ καὶ πλείστων ὅσων ἀλλογενῶν καὶ ἑτεροδόξων, οἵτινες ἔτρεφον πεποιθήσιν εἰς τὸ ἀφιλοχρήματον, τὸ φιλοδίκαιον καὶ τὴν παροιμιώδη ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Σωφρονίου !

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ ἀνὴρ καὶ τριαύτῃ ἡ εὐεργετικὴ φιλοδίκαιος καὶ φιλόθρως δρᾷσις καὶ πολιτεία αὐτοῦ, ἐν μέσῳ πληθυσμοῦ παμμιγέους καὶ πολυδαίδαλου, ὥστε ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος τῆς ἐν Ἀμασειᾷ Ἀρχιερατείας του κατῴρθησεν ἡ ἀνυψώσις τοῦ γρητρῶν τοῦ Ἑλληνορθόδοξου Μητροπολιτικοῦ ἀξιῶ-

μάτος, καὶ ἐνέπνευσε θάρρος καὶ ἐθνικὴν πε-
ποίθησιν εἰς τοὺς τέως περιδεεῖς καὶ ἄνευ ἐ-
θνικῆς συειδησεως ὁμογενεῖς, οἵτινες ἐ-
στερημένοι πάσης πνευματικῆς μορφώσεως καὶ διανο-
ητικῆς ἀναπτύξεως, διετέλουν ἐν χαώδει καὶ ἀ-
μορφῷ καταστάσει.

Ἡ φιλομουσία τοῦ Σωφρονίου ἔδωκε τριαύτην ὥθη-
σιν εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν κίνησιν τῆς ὅλης ἐπαρχίας,
ὥστε ἐπὶ μιᾷ γενεᾷ τελείᾳ μεταμόρφωσις ἐπὶ ἤλ-
θε καὶ ἀγνώριστος κατήντησεν ὁ τέως χριστιανικὸς
πληθυσμὸς ὅστις ἦτο ἐστερημένος πρὸς τοῖς ἄλλοις
καὶ αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ γλώττης.

"Εξάρχοι καὶ Κοινοῖτες.

Ὁ διαυγὴς νοῦς καὶ τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τοῦ Σω-
φρονίου ἔγνω, ὅπως ἀμέσως ἐπιληφθῇ τοῦ ἔργου τῆς
περισυλλέξεως, συστάσεως καὶ συμπήξεως ὁμογενῶν
Κοινοτήτων, πρωτίστως διορίζων πανταχοῦ τῆς ἐπαρ-
χίας, ὡς ἐπιτρόπους ἀρχιερατικοῦς, Κληρικοῦς ἢ λαϊ-
κοῦς, ἄνδρας προεξέχοντας καὶ σημαίνοντας εἰς τὰ
κυριώτερα κέντρα τῶν διαφόρων περιφερειῶν τῆς ἐ-
παρχίας, τιτλοφορήσας αὐτοὺς **Ἐξάρχους**. Διὰ
τῶν Ἐξάρχων λοιπῶν τούτων ἤρξατο τοῦ χαλεποῦ
καὶ ἐργώδους ἔργου, τοῦ σχηματισμοῦ ἐδραίων καὶ μετὰ
σχετικῶν κἀνονισμῶν μόνιμων Κοινοτήτων, μετὰ ἐ-
φορευτικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ναῶν καὶ τῶν σχολείων,
ἐξουσιοδοτήσας τοὺς Ἐξάρχους τούτους, ὅπως διεξά-
γωσι τὰς παρεμπιπτούσας μικρὰς πνευματικὰς ὑπο-
θέσεις τῶν χριστιανῶν κατὰ τὰς ἐκάστοτε ὑπ' αὐτοῦ

διδασκείας ὁδηγίας. Συγχρόνως δὲ συνέστησεν αὐτοῦς καὶ εἰς τὰς κατὰ τόπους Διοικητικὰς Ἀρχάς, ὡς ἐπιτρόπους αὐτοῦ, ἵνα συμπαρακάθηνται καὶ εἰς τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια, ἀντιπροσωπεύοντες τὸν Μητροπολίτην, ὡς Ἐθναρχὴν (Μιλλέτ-Πασῆ).

— Ὁ ἴδιος δὲ εἰς ἀέννητον ἐτηρίαν περιοδείαν διατελὼν, ἐπήρκει αὐτοπροσώπως εἰς τὰς σπουδαιοτέρας καὶ σεβασωτέρας πνευματικὰς καὶ ἐκπαιδευτικὰς τῶν χριστιανῶν του ἀνάγκας. Πάταχόν ἐκ βάρων ἀνεγείρων ἢ ἀνακαινίζων καὶ ἐπισκευάζων ναοὺς, ἰδρύων σχολεῖα ἀναλογῶς τῶν ὀλκῶν μέσων, ἃ ἐδημιούργει τὸ πρακτικὸν αὐτοῦ πνεῦμα. Ἐν ἐκείνῳ λόγῳ ἐντὸς σχετικῶς τῆς ὀλιγοχρονίου ἀρχιερατείας αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1855—1863 ὡς Μητροπολίτης Ἀμασείας, ἔληκε τὰς βίσεις τῆς τε θρησκευτικῆς καὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς μορφώσεως τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ποιμνίου.

Τῆς ὑφ' ὅλης τὰς ἐπόψεις λελογισμένης καὶ προνοητικῆς ταύτης ποιμαντορίας τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα καὶ οἱ ἀγλαὶ καρποὶ δὲ, ἐβράδυναν νὰ καταδειχθῶσιν ἐν ταῖς μετέπειτα χρόνοις.

Ἡ πρὸ τῆς ἐπεχῆς τοῦ Σωφρονίου χαώδης τῶν χριστιανῶν κατάστασις, ἥ ἄνευ ἐπαρκoῦς ἀριθμοῦ ναῶν καὶ σχολείων, ἄνευ ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ ἐθνοπρεποδς μορφώσεως καὶ ἀναπτύξεως, ὡς διὰ μαγικῆς ράβδου μετεβλήθη καὶ ἐπῆλθε πλήρης καὶ θαυμαστῇ μεταμόρφωσις εἰς τὸ πολυάριθμον μὲν, ἀλλὰ τέως ἀσύντακτον καὶ διεσπαρμένον τῇδε κακεῖσε ὁμοεθνεὲς χριστεπώνυμον πλήρωμα ὁλοκλήρου τῆς ἐπαρχίας.

Νέοι συμπαγεῖς χριστιανικοὶ συλλειτουργοὶ συστήθησαν, ναοὶ περικαλλεῖ ἀνηγέρθησαν, σχολεῖα ἀρρένων τε καὶ θηλέων ιδρύθητα, δόκλιοι πληθυσμοὶ τέως ἀγνοοῦντες τὴν ἀθάνατον προγονικὴν καὶ ἠθικὴν ἡμῶν γλῶσσαν, ἀγνοοῦντες, κατέστησαν ἤδη ἐλλεινέφωνοι, ἐμορφώθη δὲ τάξις μεμρφωμένων ἐμπόρων, βιμηχάων, ἐπιστημόνων καὶ ἀρτίως κατηρτισμένων δικηφευπῶν κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς ἀληθείας τῶν ἀνωτέρω, ἀρκεῖ ὅς μόνον παράδειγματος νᾶ μνημονεύσωμεν.

Ἡ νῦν ἀνθηρὰ, ἀκμάζουσα καὶ συμπαγῆς ὁμογενῆς ὀρθοδоксиος Κεινότης τῆς ἐμπορικωτάτης τῶν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ (Μαύρης Θαλάσσης) πόλεων, Ἀμισοῦ (Σαμσοῦν), εἶνε δημιούργημα τοῦ Σωφρονίου, οὗτινος τὸ πρακτικὸν καὶ διορατικὸν πνεῦμα σχεδὸν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐδημιούργησεν αὐτήν.

Ἡ κυρίως πόλις Κάτω Ἀμισὸς (Σαμσοῦν), πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σωφρονίου κατωκεῖτο ἀποκλειστικῶς ὑπὸ ὀθωμανῶν καὶ ὀλιγίστων ἀρμενίων· οἱ δὲ ἡμέτεροι ὁμογενεῖς κατῴκουν εἰς τὴν Ἄνω Ἀμισὸν (Καδῆ-Κισί) εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι λεπτῶν τῆς ὥρας, ἐπὶ ὑψώματος ὑπερκειμένου τῆς Ἀμισοῦ.

Ὁ Σωφρόνιος προῖδὼν τὸ ἐμπορικὸν μέλλον καὶ τὸ ἐπίκαιρον τῆς κυρίως πόλεως, μετὰ ὥριμον καὶ ἐμβριθῆ σκέψιν ἐφρόντισε περὶ εὐκτηρίου οἴκου καὶ Μητροπολιτικοῦ οἰκήματος ἐντὸς τῆς κυρίως πόλεως ἐπὶ εὐρυτάτου γηπέδου.

Ἡ Μικρασία κοιτὶς τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ Μητρόπολις Ἀμάσεια ἀποτελεῖ μίαν τῶν σπουδαιοτέρων ἐκκλησιαστικῶν Διοικήσεων τοῦ Κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὡς μέρος εὔσα τῆς Μικρασίας, ἣτις ἦν, ἐστὶ καὶ ἔσται εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα παντὶ Ἑλληνι, προσφιλὴς καὶ πολυτίμητος, ὡς κοιτὶς παλαίφατος τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανισμοῦ. Εἰς αὐτὴν ὀφείλεται πᾶν ὅ,τι ἐκπαγλὸν παρήγαγεν ἡ Ἑλληνικὴ διάνοια ἐν τε τῇ ποιήσει, τῇ φιλοσοφίᾳ, τῇ τέχνῃ, τῇ ἐπιστήμῃ, συλλήβδην λαμβανομένη, καὶ πρὸ πάντων ἐν τῇ θεοσδότῳ Θρησκείᾳ τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἑξαυθρωπισμοῦ, καθ' ἃ μαρτυροῦσι περὶ τούτου αἱ ἀψευδεῖς δέλτοι τῆς ἱστορίας στεντορεῖα τῇ φωνῇ καὶ Τυρσηνικῇ σάλπιγγι διασαλπίζουσαι. Διὸ καὶ ἡ Μικρασία διεδραμάτισε πρόσωπον τηλαυγὲς κατὰ τὴν ἐπὶ αἰῶνας ἐξέλιξιν τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τοῦ νῦν πολιτισμοῦ.

Ἡ Μητρόπολις Ἀμάσεια, ὡς ἀνωτέρω ἔφθημεν εἰπόντες, πολλὴν ἐνέχει τὴν σημασίαν ὑπὸ τε ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν ἔποψιν. Αὕτη κειμένη εἰς ἐπικαιρον θέσιν τῆς βορειοδυτικῆς παραλίας τοῦ Πόντου περιλαμβάνει πόλεις καὶ κωμοπόλεις καὶ ὀλοκλήρους περιφερείας μετὰ πυκνοῦ καὶ συμπαγὸς ἑλληνορ.θ. δόξου πληθυσμοῦ. Ἀπετέλει ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς τῆς τε π.Χ. ἑλληνικῆς, καὶ τῆς μ.Χ. Χριστιανικῆς, σπουδαῖον παράγοντα τοῦ ὅλου Ἑλληνισμοῦ. Κατὰ καιροὺς διέπρεψαν ἐκεῖ ἄνδρες ἐπιφανεῖς καὶ πε-

ριδοξοί, λαμπρύνοντες τὰς σελίδας τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν
 ἱστορίας καὶ δοξάσαντες τὸ ἐλληνικὸν ὄνομα κατὰ τὴν
 ἐν γένει ἐξέλιξιν παντὸς, ὅ,τι ἀποτελεῖ καὶ θεωρεῖται
 τὸ ἄνθος καὶ τὸ ἀφρόγαλα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ
 πνεύματος.

Ἐκεῖτε ἀρχαιοθὲν εἶχον στραφῇ τὰ ὀξυδερκῇ
 βλέμματα τῶν ἀθανάτων ἡμῶν προγόνων, ἐκεῖ που ἡ
 Κολχίς καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας, ἡ μάγος Μήδεια
 μετὰ τοῦ πατρὸς Αἰήτου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀψύρτου,
 ἐκεῖσε διηρυθύνθη ἡ Ἀργὼ μετὰ τῶν ἀργοναυτῶν, ἀρ-
 χηγροῦντος τοῦ Ἰάσωνος, ἐκεῖ αἱ μυθολογούμεναι Ἀ-
 μαζόες τῆς πεδιάδος Θεμισκύρας, ἐνθα ἔστιν ἡ πόλις
 Τσαρσαμπᾶ, οἱ ποταμοὶ Θερμώδων καὶ Ἴρις, Μελάν-
 θιος καὶ ὁ πολὺφθιμος Ἄλυσ, τὸ Ἀμαζώνιον ὄρος, ἡ
 Ἰασώλις Ἄκρα, ἐκεῖθεν διήλθον οἱ Μύριοι τοῦ Ξενο-
 φῶντος, ἐκεῖ τὸ βασιλείον τοῦ Πόντου καὶ τῆς Παφλα-
 γονίας τῶν Μιθρηδατῶν, καὶ εἰς πρὺς μετέπειτα χρό-
 νους τὸ τελευταῖον καταφύγιον καὶ προπύργιον τῆς ἐλ-
 ληνικῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας τῆς ἡρωϊκῆς ду-
 ναστείας τῶν Κομνηνῶν τῆς Τραπεζοῦντος (1204—
 1461 μ.Χ.), ἐκεῖ εὖρε στάδιον εὐρὺ ἡ ἐλληνικὴ ἰδιο-
 φυΐα πρὸς καρποφόρον ὁρᾶσιν, ἐκεῖ ἐγεννήθησαν οἱ Σα-
 τράβωνες, Διογένεις, Ἀθηνόδωροι καὶ ἡ λοιπὴ πλειάς
 ἐξοχότητων τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος καὶ διανοίας. Ἐ-
 κεῖ κατέναντι ἐπὶ τῆς βορείας παραλίας τὸ καταφύγι-
 ον τῆς Ἰνέως τοῦ Ἰνάχου, ἐξ ἧς τὸ ὄνομα τοῦ Θρακι-
 κοῦ Βοσπόρου μετὰ τῶν Συμπληγάδων Πετρῶν καὶ
 τῆς Ταυρικῆς Χερσοννήσου.

Μικρασία καὶ Προμηθεύς.

Ἐκεῖ ἀκριβῶς κατέναντι ἐπὶ τοῦ ὕψηκαρήνου καὶ ἀστερογείτονος ὄρους Καυκάσου ἐπὶ τῆς ὑψίστης κορυφῆς τοῦ ὁποίου, προβάλλει ὑπερήφανος καὶ ἀπὸ τῆς κοσμογονίας χιονισκεπῆς ὁ Σ τ ρ ό θ ι λ ο ς, (Ἐλ Μπερούς), καλούμενος νῦν, [ἐφ' οὗ καθηλώθη προσπασσαλευθεῖς ὁ τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος μυθολογούμενος ἥρως τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ πρῶτος ἐσταυρωμένος ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος Ἑ λ λ η ν Προμηθεύς, ὁ ἀπτόητος αὐτός πρωτομάρτυς τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ Προμηθεύς ἐκεῖνος, ὁ ἐκ τοῦ Ὀλύμπου ὑπεξαιρέσας παρὰ τῶν Θεῶν τὸ ἱερόν ἐκείνο καὶ ἀνέσπερον πῦρ, δι' οὗ κατηυγάσθη τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, καὶ χειραφετηθὲν, παρήγαγε τὴν γνῶσιν καὶ τὰς ἐπιστήμας, αἱ ὁποῖαι ἀνύψασαν καὶ ἀνήγαγον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ φωτεινὴν περιωπὴν! Ἐκεῖ ὁ περίδοξος καὶ ἀπαθανάτισθεις πρωτεργάτης τῆς θαυματουργοῦ ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, καθηλωμένος καὶ ὑπὸ σαρκεβόρων γυπῶν τὰ σπλάγχνα κατατρωγόμενος, ἐκραύγαζε: «Νενίκηκά σε Ζεῦ, μετὰ τοῦ κεραυνοῦ σου, καὶ Ποσειδόν, μετὰ τῆς τριαινῆς σου!»

Ἐπεισόδιον ἐν Ἀμασεΐᾳ.

Οἱ περίξ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξοῦ Ἐκκλησίας περίοικοι φανατικαὶ Τοῦρκοι Ἱεροσπουδασταὶ (Οὐλεμάδες) ἔδην ἐτέτρεπον ὡς σήμαντρον, εἰμὴ μόνον ξύλινον τοιοῦτον. Ὁ Σωφρόνιος βαρέως φέρων τὸ τοιοῦτον, καὶ

ὕπὸ ἐνθέρμου ζήλου ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐπρεπεί-
 ας διαφλεγόμενος, ἐφρόντισε ν' ἀρτηθῇ μεγαλοπρε-
 πῆς κώδων ἀντὶ τοῦ ξυλίνου σημάντρου. Μετὰ τὴν εἰς
 Ἀμιτὸν ἀναχώρησιν τοῦ Μητροπολίτου, ἐπωφελεύ-
 μενοι ἐκ τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ, οἱ φανατικοὶ Ἱεροσπου-
 δασταὶ Τοῦρκοι τοῦ παρακειμένου Μεδρεσῆ (Ἱεροσπου-
 δαστηρίου), ἐξηνάγκασαν τοὺς χριστιανικοὺς νὰ καταβι-
 βάσωσι τὸν κώδωνα καὶ ἀντικαταστήσωσιν αὐτοὺς διὰ
 τοῦ ξυλίνου σημάντρου. Ὁ Σωφρόνιος εἰδοποιηθεὶς
 δι' ἰδιαιτέρου πεζοπόρου, ἀπεσταλμένου τῶν χριστια-
 νῶν, περὶ τοῦ φανατικοῦ τούτου πραξικοπήματος, ὁμ' ἔ-
 πος, ἁμ' ἔργον, αὐτῶρεϊ διέταξε νὰ ἐτοιμασθῇ ὁ θυ-
 μριδῆς καὶ ἀελλόπους αὐτοῦ ἵππος, (διότι μεταξὺ ἄλ-
 λων προσόντων ἦτο καὶ ἄριστος ἵππευς) καὶ μετενδυ-
 θεὶς ἐπὶ τὸ φιλωτέρον καὶ εὐζωνότερον διὰ νυκτερινῆς
 ἀστραπτοῦς ἵππηλασίας, διήνυσσε τὴν ἐξ 22 ὥρων ἀ-
 πόστασιν, καὶ δίκην κερκυνοῦ τὴν πρωτάν τῆς ἐπισύτης,
 ἐνέσκηψεν εἰς Ἀμάσεια, ὑπὸ μόνου τοῦ ἵπποκίμου
 καὶ ἐνὸς δπλιφόρου ὑπηρέτου συνοδευόμενος· κατ' εὐ-
 θεϊαν δὲ μετέβη εἰς τὸ Διοικητήριον, καὶ κρατῶν ἀνὰ
 χεῖρας τὸ Σουλτανικὸν Βεράτιον, ἐν ᾧ διαλαμ-
 βάνονται τὰ τῶν Μητροπολιτῶν ἐκκλησιαστικὰ πρ-
 νόμια καὶ ἡ ἀδιαφιλονείκητος δικαιοδοσία,
 εἰσῆχθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων ἐν πλήρει
 συνεδριάσει τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, καὶ μετ' εὐ-
 τολμου καὶ ζηλευτῆς παρρησίας ἐκθεὶς τὰ κατὰ τὸ ἐ-
 πεισοδίου καὶ τὸν λόγον τῆς παρουσίας αὐτοῦ, ἐπιμό-
 νως ἀπήτησεν, ὅπως ὁ Διοικητὴς ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ δι-

οικητικοῦ συμβουλίου καὶ τοῦ Μωαμεθανοῦ ἱεροδικαστοῦ (Καδῆ), μεταβῶσιν ἐπὶ τόπου καὶ διατάξωσι τὴν πᾶν δὴ μόν καὶ πανηγυρικὴν ἀνύψωσιν τοῦ ὑπὸ τῶν φανατικῶν τούρκων ἱεροσπουδαστῶν αὐθιχρῆτως καταβιβασθέντος κώδωνος ἐπὶ τοῦ ἱκωδωνοστατίου. Οὕτω δὲ καὶ ἐγένετο. Ἐκτοτε δὲ ὁ κώδων μένει ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκωλύτως ἐκπληρῶν τὸν προορισμὸν αὐτοῦ.

Τοιοῦτος ἦν ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ ποιμαντορικῇ καὶ διοικητικῇ δράσει, μὴ ἀναβάλλων τὸ ἔργον τῆς σήμερον διὰ τὴν αὔριον, ἀλλὰ ταχέως ἐπιτελῶν τὰ βραδέως βεβουλευμένα καὶ ἀνεκκλήτως ἀποφασισθέντα.

Πίστις καὶ Πατρίς. Ὁ Σωφρόνιος ὡς σύμβολον, κανόνα καὶ ὑπογραμμὸν τῆς ποιμαντορικῆς δράσεως ἔχων τὴν «Πίστιν καὶ τὴν πατρίδα», τὴν ὑψίστην τῶν ἐντολῶν, ἤτοι τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐλάβειαν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, ἐν οἷς πάντες οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆται κρέμονται, τὴν θεωρητικὴν θρησκείαν μὴ ἐφαρμοζομένην ἐν τῇ πράξει, ἐθεώρει ὡς βεβήλωσιν τοῦ ἱερωτέρου αἰσθήματος, περιφρόνησιν τῆς ἀληθείας καὶ ὑβριν κατὰ τοῦ Θεοῦ. Πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὴν τέλεσιουργὸν αὐτοῦ δρᾶσιν ἐν τῷ ἐνεργῷ βίῳ διέκρινεν ἡ πανσθενὴς θεοσέβεια καὶ ἡ ἀγαπτὴ καὶ θερμουργὸς φιλογένεια. Διὸ καὶ πρῶτον ἔργον αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἰδρυσις σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων καὶ ἡ ἀνέγερσις, τοῦ μὲν ἐκ βάθρων περικαλλῶν ναῶν, τοῦ

δὲ ἡ ἐπισκευὴ παλαιῶν καὶ ἐτοιμορόπων, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὀλιγανθρώποις καὶ ἀποκέντροις χωρίαις εὐκτηρίων εἰκῶν καὶ γραμματοδιδασκαλείων.

Ἡ Ἀμισός. Παράδειγμα φέρομεν ἐν μόνον πρὸς πίστῳσιν τῆς ἀληθείας τῶν ἀνωτέρω. Ἡ νῦν πολυάριθμος καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀνθηρὰ καὶ ἀκμάζουσα εἰς πλεῖστον καὶ ἐμπόριον Ἑλληνικὴ Κοινότης Ἀμισοῦ (Σαμσοῦν εἰς Ἀμισὸν) μετὰ τοῦ περικαλλιστοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ λαμπρῶν ἐκπαιδευτηρίων, εἶνε δημιουργημάτων τοῦ Σωφρονίου.

Ἰδρυσίς Ἑλλην. Κοινότητος. Ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεσκέφθη τὴν πόλιν ταύτην εἶδεν, ἔτι, αὕτη, ἂν καὶ μὴ εὐλίμενος, χρησιμεύει ὅμως, ὥς ἐπίνειον πολλῶν ἐσωτερικῶν πόλεων καὶ περιφερειῶν, καπιτοφόρων καὶ εὐφόρων εἰς σιτηρὰ καὶ παντοῖα ἄλλα προϊόντα, κατεῖδε τὸ ἐπικαιρον τῆς θέσεως, καὶ προσεῖδε τὸ ἐμπορικὸν μέλλον αὐτῆς. Βλέπων, ὅτι, ἡ κυρίως παρὰ τὴν παραλίαν πόλις, Κάτω Ἀμισός, ὥς μονίμους κατοίκους εἶχε μόνον Μωαμεθανοὺς καὶ ὀλίγους Ἀρμενίους· μετ' ἐνδομύχου λύπης καὶ ἀθυμίας ἔφερε τὴν παντελῆ ἀπουσίαν μονίμου ἑλληνικοῦ συναικιτισμοῦ. Ἐξῶν δὲ ὀλιγάριθμοι πάροιχοι ὁμογενεῖς, ἐμπορευόμενοι καὶ ἄνευ εἰκογενειῶν διαμένοντες ἐντὸς Πανδοχείων (Χανίων) ἀσκήμων, προσερχόμενοι ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ Καππαδοκίας καὶ Καραμανίας, τῆς περιφερείας Καιταρείας, Ἰκονίου, Τυάνων καὶ Νίγδης, πάντες δὲ ἀνεξαιρέτως ἦσαν τουρκόφωνοι Ἑλληνες ὀρθόδοξοι. Τρεῖς μόνον οἰκίαι ὁμογενῶν ἤριθμοδυντο, ἡ τοῦ Χαδζή

Γεωργίου Ἀράπογλου (Μαυρίδου), ἀρχηγέτου τῶν σημερινῶν εὐφήμως γνωστῶν καπνεμπόρων καὶ καπνεργοστασιαρχῶν Ἀδελφῶν Μαυριδῶν, ἡ τῶν Πορτοκάλου, ἀμφοτέρων ἐκ τῆς Μητροπόλεως Ἰκονίου, καὶ τοῦ Ἰσαὰκ Δζορπαδζῆ Νευρλεγλου (Φωτιάδου) ἐξ Ἀνδρονικίου (Ἐνδερλίκ) τῆς Καισαρείας, πρὸς μητρὸς πάππου τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καπνεμπόρου Μ. Α. Ὁμηρόλη καὶ συγγενοῦς τῶν ἀδελφῶν Δ. καὶ Β. Σεραπιώνων. Πάντων τούτων αἱ οἰκογένειαι παρέμενον ἐν ταῖς γενετείραις αὐτῶν.

Ἄνω Ἀμισός. Μόνον δὲ ἐν τῇ Ἄνω Ἀμισῷ (Καδῆ-κιῖ) εἰς εἰκοσάλεπτον ἀπόστασιν ἐπὶ ὕψωματος ὑπερκειμένου τῆς κυρίας πόλεως, εὔρε μόνιμον ἑλληνικὸν συνοικισμόν, ἀριθμοῦντα 250, οἰκογενείας περίπου ἑλληνοφώνους, καὶ ταύτας πενομένας, καὶ ἀποτελειμένας ἐκ χειρονάκτων καὶ ἀπεχειρεβιώτων.

Ναὸς καὶ Μητρόπολις. Ὁ Σωφρόνιος μετὰ τὴν πρώτην ἀρχιερατικὴν περιοδείαν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν ἐπανελθὼν εἰς Ἀμισὸν πρέβη ἀμέσως εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς ἐν καταλλήλῳ καὶ εὐρυχώρῳ θέσει κειμένης οἰκίας τοῦ Μωαμεθανοῦ Ἱερεδικαττοῦ (Καδῆ), τῆς ὁποίας τὴν μὲν ἰσόγειον ὀροφὴν μετέτρεψεν εἰς εὐκτήριον εἶκον, σεμνυνόμενον ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς Ἀγ. Τριάδος, τὴν δὲ ἄνω ὀροφὴν εἰς κατοικίαν τοῦ ἱερέως, τοῦ εροφάλτου καὶ τοῦ νεωκόρου. Συγχρόνως ἠγόρασε καὶ ὅλην τὴν περίξ περιφέρειαν χέρσων γαιῶν, ἐκτεταμένων καὶ εἰς πολλὰ στρέμματα ἀνερχομένων. Προτέτι ἠγόρασε καὶ τὴν ἐκεῖ πλησίον κε μέ ην οἰκίαν τοῦ Ρώσ-

σου Προξένου Κακάτση, τὴν ὁποίαν προώρισεν ὡς Μητροπόλιν δι' ἐαυτόν.

Ἑλληνικὴ συνοικία ἰδρύθη καὶ ἐσχηματίσθη ὡς πυρρὴν τῆς νῦν ἀνθηρᾶς καὶ κατὰ πάντα εὐημερούσης ἐλληνικῆς κοινότητος ὡς ἑξῆς: "Ὀλὴν ἐκείνην τὴν εὐρεῖαν περιφέρειαν χέρσων γαιῶν, τὴν μεταξὺ τῆς Ἀγ. Τριάδος καὶ τῆς Μητροπόλεως, ὁ Σωφρόνιος διήρρεσεν εἰς πολυάριθμα οἰκόπεδα καὶ διὰ πατρικῶν προτροπῶν καὶ παραινέσεων ἔπεισε τοὺς εὐπορωτέρους τῶν ἐν τῇ πόλει ἐμπορευομένων καὶ τῶν πέριξ καπνοφόρων χωρίων, ν' ἀγοράσωσιν ἀνὰ ἓν γήπεδον καὶ κτίζοντες οἰκίας, νὰ ἐγκατασταθῶσιν οἰκογενειακῶς.

Καὶ οὕτως ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐδημιουργήθη καὶ ἐσχηματίσθη μόνιμος ἐλληνορθόδοξος συνοικισμὸς μετὰ περικαλλοῦς ναοῦ καὶ σχολείων μετὰ πληθυσμοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς 2500, οἰκογενειῶν ἐλληνοφώνων ὅλων. Σήμερον ἡ Ἀμιτὸς φέρει χροιάν ἐλληνικὴν μετὰ ἐλληνικοῦ στοιχείου, ὑπερισχύοντος τῶν ἄλλων συνείκων, καὶ τὰ 3/4 τοῦ ὅλου ἐμπορίου, εἰς πλὴν ἑκατομμύρια φράγκων ἀνερχόμενου, καὶ ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τῆς ἀκινήτου κτηματικῆς περιουσίας, εὐρίσκονται εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὁμογενῶν.

Συμπέρασμα. Νομίζομεν, ὅτι, καὶ μόνη αὕτη ἡ ἐθνικωτάτη καὶ πατριωτικωτάτη πράξις τοῦ ἀληθῶς φιλοθελοῦς καὶ φιλοπάτριδος ἱεράρχου, ἀρκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς εὐεργετικῆς καὶ ἐθνωφελοῦς δράσεως καὶ πολιτείας τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου ἀνδρός, χαρακτηρίζουσα αὐτὸν ὡς ἓνα τῶν ἐθνικωτάτων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ.

**Τὴν αὐτὴν δρᾶσιν καὶ παραπλήσια ἔργα ἀπαν-
τῶμεν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς ἐπαρχίας Ἀμα-
σείας. Ὁ παμμέγιστος ναὸς τῆς Πάφρας, ὁ τῆς Ἀγίας
Μαρίνης, καὶ τὰ ἐκπαιδευτήρια, ὀφείλουσι τὴν θε-
μελίωσίν των εἰς αὐτόν.**

Τὰ Σχολεῖα τῆς Σινώπης καὶ ἡ ἀνακαίνισις τῶν
7 ἐκκλησιῶν καὶ τὸ νεκροταφεῖον, ἐντὸς τοῦ περιβόλου
τῶν ἀρχαίων τειχῶν τῶν ἐρειπίων τῶν Ἀκτόρων
τῶν Μιθρηδατῶν, ὀφείλονται εἰς τὰς ἐνδεδλεχέας μερί-
μνας καὶ ἐνεργείας αὐτοῦ. Τὰ σχολεῖα ἔφερον ἐπὶ τῆς
προμετωπίδος τὴν ἐπιγραφὴν· «**Ἐκ βάρων μὲ ἀ-
νήγειραν οἶκον παιδείας, αἱ Σωφρονίου προ-
τροπαὶ Ἀγίου Ἀμασείας!**» Ταῦτα δὲ πάντα
κατωρθώθησαν ἐντὸς δευτέρου ἀρχιερατείας ἐν τῇ Μη-
τροπόλει Ἀμασείας!

Ἐν ταῖς σχολείοις τούτοις ἐπὶ διετίαν ἐσχολάρχη-
σεν, ὁ τότε μὲν τελειόφοιτος ἱεροσπουδαστῆς τῆς ἐν
Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς Κωνσταντῖνος Βαλλιάδης
ὁ Χῖος, παιδεύμα ὦν καὶ ἀνάθρεμμα τοῦ Σωφρονίου,
μετέπειτα δὲ εὐρυτέρας σπουδῆς καὶ μορφώσεως τυχὼν
ἐν τε τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐπὶ
διετίαν ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τῆς Γερμανίας τελειο-
ποιηθεὶς, ὅστις μετὰ τὴν ἐξ Εὐρώπης ἐπάνοδον, χρημα-
τίσας Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ διει-
κήσας τὰς Μητροπόλεις Μυτιλήνης καὶ Ἐφέσου
εἶτα ἀνηγερέυθη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Νῦν δὲ
ἐφησυχάζει ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ τῆς Κων)πόλεως, ἐξ
ἴσου ἀληθῆς τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης, πεπνυμένος
Πρωθιεράρχης, ζηλωτὴς τῶν πατρῶων, ἀκραιφνῆς
πατριώτης, μιμητὴς τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας τοῦ
καλοκαγαθοῦ πάτρωνος αὐτοῦ καὶ εὐεργέτου, τοῦ ἀ-
ειμνήστου ἐκείνου Σωφρονίου.

Ἡ ἐθνοσυνέλευσις. Κατὰ Ὀκτώβριον μῆνα τοῦ ἔτους 1858 ὁ Σωφρόνιος προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, μετέβη εἰς Κων)πολιν, ὡς μέλος κληρικὸν τῆς τότε συγκροτηθείσης Ἐθνοσυνελεύσεως, ἐκ τῶν ἐπιλέκτων καὶ λογάδων τοῦ ἔθνους, κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν, πρὸς σύνταξιν τοῦ Συνταγματίου τοῦ Κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, ἦτοι τῶν **Ἐθνικῶν Κανονισμῶν**, καθ' οὓς μέχρι σήμερον διέπονται καὶ λειτουργοῦσι τὰ τοῦ ἔθνους συμφέροντα, ἐκκλησιαστικὰ καὶ κοινωνικά.

Ὅποῖον ἐπίζηλον πρόσωπον διεδραμάτισεν ἐν αὐτῇ, διακριθεὶς μεταξὺ τῶν πρωταγωνιστησάντων, διὰ τὴν πρακτικότητα καὶ τὴν διαύγειαν τοῦ πνεύματος, τὴν εὐτολμίαν, τὴν σύνεσιν καὶ τὴν πολύτιμον πολυπειρίαν καὶ τριβὴν, χαρακτηρισθεὶς, ὡς εἷς ἐκ τῶν φιλελευθερωτέρων καὶ ζηλωτῶν τῆς δοξῆς καὶ τῆς εὐκλείας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, Κληρικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μαρτυρεῖται τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

Ἐφορεῖαι. Κατὰ τὴν ὑπερδιετῇ διαμονὴν αὐτοῦ ἐν Κων)πόλει, πλὴν τῶν καθηκόντων ὡς μέλους τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἀνετέθησαν αὐτῷ καὶ αἱ Ἐφορεῖαι τῆς ἐν Χάλκῃ θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τῆς ἐν Φαναρίῳ Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ὡς καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου τῶν Πατριαρχείων, τοῦ λεγομένου **Κοινοῦ**.

Αἱ ἐφορεῖαι αὗται ἀφῆκαν εὐφημον ἐποχὴν εἰς τὰ χρονικά τῶν τε ἀνωτέρων τούτων Ἐκπαιδευτήριων τοῦ ἔθνους, καὶ τῆς ἐκκ'ησίας, καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Ταμείου.

Ἐπάνοδος εἰς Ἀμάσειαν. Μετὰ τὴν λήξιν

τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἑθνοσυνελεύσεως, τῶν Ἑθνικῶν Κανονισμῶν περιβληθέντων τὰ ὑποκρατορικὸν κῦρος, καὶ τὴν παραίτησιν τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Νεοχωρίτου, καὶ τὴν ἀναγόρευτίν τοῦ διαδεχθέντος αὐτὸν Ἰωακείμ Β΄. τοῦ ἀπὸ Μητροπολίτου Κυζίκου, ὁ Σωφρόνιος κατὰ Δεκέμβριον μῆνα τοῦ 1860 ἔτους ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐκεῖ τῶν νέων Ἑθνικῶν Κανονισμῶν, καὶ συνέχειαν τῆς καρποφόρου ποιμαντορικῆς δράσεως.

Παραίτησις τοῦ Ἰωακείμ Β΄. — Κατ' Αὐγουστον μῆνα τοῦ 1863, μετὰ ταραχώδη καὶ πολυκύμαντον πατριαρχείαν, παραιτηθέντος τοῦ αἰδιίμου Οἴκου-μενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ Β΄. τοῦ Χίου, τοῦ διαπρέψαντος ἐπὶ ἐκτάκτῳ ἀγχυνοίᾳ, καὶ διακριθέντος διὰ τὸ εὐμήχανον καὶ πολύτροπον ἔν τε τῇ μητροπολιτικῇ καὶ τῇ πατριαρχικῇ δράσει, ἐχήρευεν ὁ Θρόνος ἐν λίαν ἀνωμάλῳ καταστάσει τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, κρίμασιν εἰς εἶδε Κύριος.

Ἐκλογὴ τοῦ Σωφρονίου Γ΄ — Αἱ δεινὰ περιστάσεις τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπῆτησαν ὑπὲρ πρὸς τὸν ἄξιον ἰθύντορα καὶ πηδαλιούχον τοῦ σκάφους τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· οἱ πάντες τότε, Κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, μιᾷ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ ἀπέβλεψαν πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἀμασειας Σωφρόνιον, καὶ ἄκοντα καὶ ἀπαναινέμενον, ἀποσπῶσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς προσφιλοῦς αὐτοῦ ἐπαρχίας, καὶ ἀνυψοῦσιν ἐπὶ τῆς Ἀνωτάτης, ἀλλὰ καὶ πολυταράχου καὶ πολυκυμάντου τῆς Ἐκκλησίας περιωπῆς, τὸν πανταχοῦ διαλάμποντα ταῖς χάρισι, διδάσκοντα, συμβουλεύοντα, γευθετοῦντα καὶ ἐξ ἑσέω τιμώμενον καὶ ἀγαπώμενον.

Ἐκλογὴ καὶ ἀνάρρῃσις εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον. Τῇ 20 Σεπτ. 1863 ἐκλεγείς ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Συνελεύσεως, Κλήρου καὶ λαοῦ, ὁ Σωφρόνιος, μετακαλεῖται ἐκ Σινώπης τῆς Μητροπόλεως Ἀμασείας, τῇ 22 Ὀκτωβρίου ἀφικνεῖται εἰς τὴν Βασιλίδαν τῶν πόλεων, τὴν Κων)πολιν, ἐπιβαίνων τοῦ κυβερνητικοῦ ἀτμοπλοίου «Μαλακῶφ», συνεδευμένου καὶ ὑπὸ ἑτέρου πολεμικοῦ ἀτμοδρόμονος «Ἑτσέρι—Χαγίρ», ἐπὶ τοῦ ὧ ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἀποσταλέντων, πρὸς παραλαβὴν αὐτοῦ τε μετὰ τῆς ἀκολουθίας του, καὶ τῶν ἀπεσταλμένων Συνδικῶν Μητροπολιτῶν Λαρίσσης Στεφάνου καὶ Σιτανίου Μελετίου, μετὰ πλεῖον θυελλώδη καὶ πολὺπλαγκτον, καὶ τῇ 28 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, μετὰ τὴν ἐν τιῇ Ἀνακτόροις τοῦ «Δολμά-Μπακδζέ» παρὰ τῷ Διπλοκιονίῳ (Μπεοίκ-Τσατῇ) ἐπίσημον ὑποδοχὴν καὶ ἀναγνώρισιν ὑπὸ τῆς Α.Α.Μ. τοῦ Σουλτάνου Ἀβδουλ-Ἀζίζ-Χάν, καὶ τὴν πρὸς τοὺς ὑπουργοὺς καὶ λοιποὺς ἀνωτέρους λειτουργοὺς τοῦ Κράτους ἐπίσκεψιν, ἐν ἐκτάκτως μεγαλοπρεπεῖ καὶ ἐπιβλητικῇ πομπῇ, δι' ἀνακτορικῶν ἀμαξῶν καὶ τιμητικῆς ἐφίππου στρατιωτικῆς φρουρᾶς, ἐλθὼν εἰς τὸν ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικὸν ναὸν τοῦ Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, πανδῆμως ἐνθρονίζεται ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας Κλήρου καὶ λαοῦ ἐπὶ τοῦ περικλεοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Χρυσοστόμων καὶ Γρηγορίων καὶ τῆς λοιπῆς φαεινῆς καὶ ἐνδόξου πλειάδος Πατριαρχῶν, οἵτινες ἐλάμπρυναν καὶ ἐδόξασαν τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης
ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Γ'.

ΑΝΑΓΟΡΕΥΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Εκφωνηθείς ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου τοῦ Βυζαντίου, τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας ἐν τῷ κατὰ Φανάριον Κων)πόλεως Πατριαρχικῷ ναῷ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, τῇ ΚΒ' Ὀκτωβρ. 1863 κατὰ τὴν ἐκ Σινώπης ἄφιξιν αὐτοῦ.

Κληθεὶς ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους εἰς τὸν ὑψηλὸν τοῦτον καὶ Πατριαρχικὸν Θρόνον συναισθάνεσθαι καὶ κατανοῶ πληρέστατα τὴν ἐμὴν ἀνικανότητα καὶ τρέμω ὅλος ἀπέναντι τοσοῦτῳ μεγάλῃς καὶ δυσχεροῦς θέσεως.

Ἀλλ' ἐπειδὴ οὕτως νῦν δόκησεν ὁ Κύριος, ὁ πολ-
λάκις εἰς διάπρξιν μεγάλων ἔργων ἐκλέγων τὰ μω-
ρὰ τοῦ κόσμου, τὰ εὐτελῆ καὶ ἐξουθενημένα, εἶν
τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον. Ἐγὼ δὲ μετὰ συντε-
τριμμένης καρδίας ὑποτάττω καὶ παραδίδω ἑμαυτὸν
εἰς τὸ θεῖον θέλημα.

Ἐν τοῦτοις ἐπιτρέψατέ μοι, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ
ἀδελφοὶ καὶ λοιποὶ φιλόχριστοι ἀκροαταί, ὅπως μὲ
τὴν ἀφέλειαν τῆς γλώσσης μου ἀπευθύνω νῦν
πρὸς ὑμᾶς ὀλίγας τινὰς λέξεις αὐτοσχεδίους.

Εἰς ὁποῖον εὐρίσκονται κατάστασιν τὰ ἐκκλησια-
στικά καὶ ἔθνικα ἡμῶν πράγματα ἀπὸ τινων ἤδη ἐ-
νιαυτῶν, μετὰ λύπης ψυχικῆς συναισθανόμεθα πάν-
τες καὶ γινώσκομεν· ὑπάρχει δὲ ὡσαύτως εἰς ὅλους
κατάδηλον, ὅτι, ἡ μέριμνα τῆς ἐφ' ἡμᾶς τεταγμέ-
νης κραταιᾶς βασιλείας καὶ ἡ θέλησις τοῦ ἔθνους
ἐπιμόνως ἀπαιτοῦσι τὴν διόρθωσιν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ
κρίπτω διαρρύθμισιν αὐτῶν· μάρτυρες δὲ τῶν λό-

γων μου οἱ κανονισμοὶ τῆς ἐθνοσυνελεύσεως.

Πρὸς ἐπίτευξιν ὅμως τοῦ μεγάλου καὶ δυσχεροῦς τούτου ἔργου ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως, ὅχι μόνον ἡ ἐν λόγοις προθυμία, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰλικρινὴς σύμπραξις καὶ ἐγκάρδιος ἀφοσίωσις τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, τῶν δύο τούτων Σωματείων, εἰς τὰ ὅποια ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἔθνος ἐνεπιστεύθησαν τὰ τιμαλφεῖα αὐτῶν συμφέροντα.

Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνθερμος ἐπικουρία παντὸς φιλογενοῦς χριστιανοῦ. Ναί· τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον πάντοτε ὑπῆρχε παρὰ τῇ ὀρθοδόξῳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ ἀναπόσπαστον τοῦ ἱερατικοῦ· καὶ καθὼς πολλάκις ἐβοήθησε μετὰ τοῦ Κλήρου καὶ ἐπροστάτευτε γενναίως τὰ σωτήρια τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως δόγματα, οὕτω καὶ κατὰ τοὺς νῦν χρόνους ὀφείλει, καὶ ἔδειξεν ὅτι, προθυμεῖται, ἵνα φανῇ οὐχ ἥττον ἢ ὅσον ὁ Κληρὸς προασπιστὴς τῶν ἐθνικῶν προνομίων καὶ ζηλωτὴς τῆς ἐκκλησιαστικῆς δόξης. Μαρτύρια δὲ τῶν λόγων μου ἡ ἀπὸ τινος καιροῦ σύμπνοια τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ὡς ἐκ τῆς ὀπλίας καὶ διεπράχθησαν πολλὰ κοινωφελῆ ἔργα.

Τὸ κατ' ἐμὲ, ὁμολογῶ, ὅτι, μετὰ τὴν εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίδα, τοῦτο καὶ μόνον ἔχω εἰς παρηγορίαν καὶ ἐνίσχυσιν, ὅτι, δηλαδὴ, ἡ Ἱ. Σύνοδος καὶ τὸ Δ. Ε.Μ. Συμβούλιον, καὶ πάντες οἱ ἐκ τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ δυνάμενοι νὰ παράσχωσι συνδρομὴν τινα, εἴτε ὑλικὴν, εἴτε ἠθικὴν, εἴτε διανοητικὴν, θέλουσίν μοι βοηθήσει εἰλικρινῶς πρὸς διάπραξιν

ῶν δεόντων κατὰ πᾶσαν παρεμπίπτουσαν σπουδαί-
 ῶν ὑπόθεσιν. Διότι ἐξομολογούμενος, ἐνώπιον πάν-
 ῶν ὑμῶν, διαβεβαιῶ, ὅτι, ὅσον καὶ ἂν ἔχω πόθον,
 πρὸς τῆς πληρεστάτης ἐφαρμογῆς τῶν Κανονισμῶν,
 οὓς ὁποίους τὸ ἔθνος ἐθέσπισε, καὶ ὅσην προθυ-
 ασίαν καὶ ἂν αἰσθάνωμαι ἐν ἑμαυτῷ, ὅπως δικαιώσω
 αἱ πραγματοποιήσω τὰς προσδοκίας τῶν σεβαστῶν
 ἐκλογέων μου, ὁλλὰ καὶ οὕτω θεωρῶ τὴν ἐπίτευξιν
 τῶν ποθουμένων τούτων ἀδύνατον ἄνευ τῆς συν-
 δρομῆς τῶν εὖ φρονούντων.

Εντεῦθεν προάγομαι νὰ ἐκδηλώσω εἰς πάντας ὑ-
 μᾶς, ὅτι, πᾶσα γνώμη ἀποχρώντως δεδικαιολογημένη,
 καὶ πᾶσα παρατήρησις, σκοποῦσα εἰς διαφώτισιν
 τῶν ὀλίγων ἰδεῶν μου, ἔσται δι' ἐμὲ παραδεκτὴ
 μετ' εὐχαριστήσεως ἐγκαρδίου· ἀπ' ἐναντίας δὲ,
 πᾶσαν πρότασιν ἢ πράξιν, ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύ-
 στῳ γεννησομένην, καὶ τείνουσαν, ἔστω καὶ εἰς ἐλα-
 χίστην παράβασιν τῶν κανονισθέντων, θέλω θεωρεῖ
 ἀντικανονικὴν. Ὅθεν καὶ προτρέπω πάντας ὑμᾶς
 περιπαθῶς, ἵνα, ἐξ ἧς ἔλαχεν ἕκαστος κλήσεως,
 συνεργήσητε εἰλικρινῶς μετὰ τῆς ἐμῆς μετριότη-
 τος καὶ τῶν σεβαστῶν δύο σωματείων ὑπὲρ τῆς
 βελτιώσεως τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων.

Ὁ δὲ Κύριος, ὁ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύων καὶ τὰ ἐλ-
 λείποντα ἀναπληρῶν, καταπέμψαι εἰς πάντας ὑμᾶς
 τὴν πανίσχυρον αὐτοῦ χάριν καὶ κατευθύναι τὰ
 διαβήματα ἡμῶν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

Τὸν δὲ Μεγαλειότατον ἡμῶν Ἀνακτα Σουλτὰν
 Ἀπδούλ-Ἀζίζ-Χὰν Ἐφένδην μας, διατηροῖν ἐπὶ
 τοῦ ἐνδόξου Αὐτοκρατορικῷ Θρόνου ἁνοσον, ὑγιᾶ
 καὶ μακροήμερον. Ἀμήν!

ΛΟΓΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΦΩΝΗΤΗΡΙΟΣ

Πρὸς τὸν ἀναγορευτήριον τοῦ Πατρ. Σωφρονίου, ἐκφωνη-
θεὶς ἀπ' "Αμβωνος ὑπὸ τοῦ πρῶην Μητροπολίτου Χα-
λεπίου Ἱεροθέου, Τοποτηρητοῦ τῆς Μεγάλης
Πρωτοσυγκελίας.

Καὶ δώσω ὑμῖν ἄρχοντα κατὰ τὴν
καρδίαν μου.» (Ἱερ. κ. 15)

Τί τοῦτο, Παναγιώτατε Δέσποτα, τί τοῦτο τὸ
λαμπρὸν καὶ περιχαρὲς θέαμα; τίς αὕτη ἡ τοσοῦτου
λαοῦ πανταχόθεν συρροὴ ἐν τῷδε τῷ εὐαγεστάτῳ
τῆς Μεγ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ναῶ μετὰ φω-
νῆς ἀλαλαγμοῦ, ὡς λάβρος καὶ τηλεβόας χείμαρρος;
διὰ τί αὕτη ἡ βασιλὶς τῶν πόλεων ἐμφανίζεται σή-
μερον φαιδρὰ, ἐγείρουσι τρόπαια θριαμβευτικὰ κα-
τὰ τοῦ μισοκάλου, φαιδρὰ, χαρωπὸς, ἀγαλλομένη
καὶ πλήρης παραμυθίας καὶ χρηστοτάτων ἐλπίδων
ἐπὶ τῇ Σῇ εὐκταίᾳ καὶ ἐνδόξῳ ἀναβάσει ἐπὶ τὸν πα-
τριαρχικὸν, ἀποστολικὸν καὶ Οἰκουμενικὸν Θρόνον;
Τί δὲ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐορτάζει μεγαλο-
πρεπῶς ἐορτὴν περιφανεστάτην, συνιστῶσα χορο-
στασίας, προσφέρονσα δόξαν, αἶρουσα χεῖρας ἱκε-
τηρίους πρὸς οὐρανὸν, ὕμνους τε καὶ δοξολογίας
πρὸς τὸν Θεὸν ἀναπέμπουσα ;

Ταῦτα πάντα, Παναγιώτατε Δέσποτα, δι' οὐδὲν
ἕτερον παρὰ, διότι ἡ ἀλώμενος τοῦ Χριστοῦ Ἐκ-
κλησία, μετὰ δακρύων περιχαρῶς Σὲ ὑποδεχομένη
σήμερον, ἀξιοῦται καθορᾶν Σὲ τὸν θειότατον καὶ
σεβασμιώτατον ποιμενάρχην, ὡς ἄλλον φαινὸν
φωστῆρα, λαμπρῶς ἐπιτέλλοντα ἐν τῷ μεσημβρινῷ
τοῦ ὀρθοδοξοῦντος κόσμου καὶ πᾶσαν τὴν τετραπέ-

ρατον Οίκουμένην, ὅπου προσκυνεῖται ὁ τετραμε-
ρὺς σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, μέλλοντα καταπυρσεύ-
ειν καὶ διαφωτίζειν πάντων τῶν πιστῶν καὶ τὰς καρ-
δίας καὶ τὰς ψυχὰς, καὶ θεωρεῖ τὴν ἡμέραν ταύ-
την, ἡμέραν χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως πνευματικῆς,
ἡμέραν μεταβάσεως ἐπὶ τὸ κρεῖττον, καὶ εὐτυχίας
ἐνάρξεως !

Ὁ παντεπόπτης καὶ παντοδύναμος Θεὸς, κατὰ
τὰς ἀνεξιχνιάστους αὐτοῦ βουλὰς, νύδόκησεν, ὅ-
πως ἐπισκέψηται ἡμᾶς πάλιν, ἐπιδὼν τὴν κάκωσιν
ἡμῶν· διὰ τοῦτο ἅμα τοῦ πατριαρχικοῦ Θρόνου
χηρεύσαντος, καὶ τοῦ ἀξίου καὶ ἀρμοδίου ταῖς πε-
ριστάσεσιν ἀναζητουμένου, δάκτυλός τις ἀόρατος,
δύναμεις τις ἀνωτέρα καὶ ἀκαταμάχητος ἔστρεψε
πάντων καὶ τὰς καρδίας καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ ὅμι-
ματα πρὸς τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς Σῆς Παναγιό-
τητος, καὶ ἅπαντα ἢ τῶν ἱεραρχῶν ὁλομέλεια, καὶ
ἅπας ὁ τῆς Ἐκκλησίας Κλήρος, καὶ ἄρχοντες, καὶ
λόγιοι καὶ ἰδιῶται, καὶ ἀπαξαπλῶς εἰπεῖν, πάσης
ἡλικίας καὶ τάξεως καὶ βαθμοῦ ἄνθρωπος, πρὸς εὐ-
κλειαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, μίαν
ἀφῆκαν φωνὴν, ἓνα ἐξ ἀπάντων ὁμολογοῦντες καὶ
ἀνακηρύττοντες τὴν Σὴν τελειότητα.

Καὶ τίς ἐνταῦθα οὐχ ὁρᾷ προφανῶς τὸ ἔργον τῆς
τοῦ Θεοῦ προνοίας; τίς οὐ κατανεῖ, ὅτι, δάκτυλος
Θεοῦ ἐν τοιαύταις σπουδαίαις περιστάσεσι τοῦ εὐ-
σεβοῦς ἡμῶν γένους, Σὲ ἀνέστησε καὶ Σὲ ἀνύψωσεν
ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης τῆς Ἐκκλησίας περιωμῆς, ὡς
ποιμενάρχην ἄξιον ἐπὶ τε παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ καὶ
συνέσει καὶ πολυπειρίᾳ διαπρέποντα, «**Καὶ δώσω**

ὑμῖν ἄρχοντα κατὰ τὴν καρδίαν μου.,,

Μέγας ὁ Θεὸς τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ! Θαυμάσιαι ἀληθῶς τῆς θείας αὐτοῦ προνοίας αἱ κατὰ καιροὺς ἐπιδεικνύμεναι ἐμφάσεις! Πολλὰ πολλάκις ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Ἑδῆμ συστάσεως αὐτῆς μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ὑπέστη δεινὰ, καταπολεμουμένη ποτὲ μὲν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως ποτὲ δὲ ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχηγῶν αὐτῆς· ἀλλ' ὁ θεμελιωτὴς αὐτῆς οὐδέποτε ἐγκατέλιπεν αὐτὴν, ἀναδείξας προστάτας καὶ κηδεμόνας ἀρμοδίους ταῖς περιστάσεσιν.

Ὁμοίως καὶ κατὰ τὸν παρόντα χρόνον, ἡ αὐτὴ Ἐκκλησία, ὁ αὐτὸς περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου καταπολεμεῖται ὑπὸ τοῦ δαίμονος τοῦ ἐγωῖσμοῦ καὶ τῆς ἀσυμφωνίας, τῶν ταραχῶν καὶ τῶν συγχύσεων ὁρμῶσι κατ' αὐτῆς, ὡς λύκοι ἄγριοι, στίφη ἀίρετικῶν, πειρώμενοι διὰ παντοίων αὐτῶν μηχανημάτων διασκορπίσαι τὰ πρόβατα ἐκ τῆς μάνδρας τοῦ Χριστοῦ· διὸ καὶ ὁ Θεὸς ἰδὼν τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, τὴν παροῦσαν, λέγω, δυσχερῇ τῶν πραγμάτων κατάστασιν, Σέ ἀνέειξεν, ὁ ἀρχιποίμην, ὁ ἀρχηγὸς καὶ θεμελιωτὴς αὐτῆς ἀρμοδιώτατον πηδαλιουχὸν τοῦ παγκοσμίου σκάφους τῆς καθολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ὡς ἄλλον προφήτην Μωϋσῆν, ἵνα διαβιβάσῃς ἅπαν τὸ θεόθεν ἐμπιστευθέν σοι ὀρθόδοξον πλῆρωμα διὰ τῆς πο' ὑκυμάντου θαλάσσης τῆς συγχύσεως καὶ ἀνωμαλίας, καὶ ὁδηγήσῃς αὐτὸ εἰς τὴν ἔρημον τῆς ἰουχίας, εἰς μονὰς σωτηρίους, τοὺς βαρεῖς λύκους, τοὺς πολλοὺς καὶ ποικίλους ἐπιδούλους τῆς εὐσεβείας—ἀπε-

λαύνων μακρὰν καὶ συντρ'βων αὐτῶν τὰ μηχανήματα, ὡς σκεύη κεραμέως.

Ἄπας ὁ ἱερός Κλήροϛ, ἅπας ὁ λαός, λαός οὕτω συνετός καὶ εὐαίσθητος, λαός οὕτω ζηλωτής καὶ φιλόθεος, ἀπεκδέχεται—ἀπὸ τῆς Σῆς προνοίας καὶ ἐμπειρίας, ὡς πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ, τὴν ἀπαραίτητον ρύθμισιν καὶ μόρφωσιν τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, τὴν μετὰ ἀκριβεστάτης διατηρήσεως τῶν ἱερῶν κανόνων ἐξάσκησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας, τὴν πλήρη καὶ ἐπωφελῆ ἐφαρμογὴν τῶν ἐθνικοσωτηρίων κανονισμῶν, τῶν ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς εὐμενεστάτης ἡμῖν Μεγαλειότητος ἐπ' ἐσχάτων δι' αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος ἐπικεκυρωμένων, πρὸς βελτίονα τῶν καθ' ἡμᾶς ἐθνικῶν πραγμάτων προαγωγὴν, τὴν εὐπρέπειαν τῶν ἱερῶν ναῶν, τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας, τὴν ἐπιτήρησιν καὶ αὔξησιν τῶν τε ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιланθρωπικῶν καταστημάτων τοῦ ἔθνους, τὴν διάδοσιν τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου καὶ τὴν φιλάνθρωπον καὶ χριστιανικὴν περίθαλψιν τῶν πασχόντων ἡμῶν ἀδελφῶν.

Μέγας ἀληθῶς ὁ ἀγὼν καὶ τὸ φορτίον βαρὺ καὶ δυσβάστακτον, τοσαῦται μυριάδες ψυχῶν, τοσῶτοι λαοὶ, οἱ πάντες ἀπαιτοῦσι τὴν μέριμνάν Σου, καὶ πάντων ἡ ψυχικὴ σωτηρία κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν πατρικῶν σου νοουθεσιῶν ἐξήρτηται, ὀφείλοντος δοῦναι λόγον τῷ Θεῷ περὶ τῆς ἐμπειστητευμένης θεόθεν εἰς χεῖράς σου παρακαταθήκης.

Εἰς Σὲ, τέλος πάντων, ἀπόκειται ἡ εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐπάνοδος καὶ συμφιλίωσις τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Βουλγάρων, καὶ ἡ μετὰ

τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφικῆς ἐνότητος τῶν ἀπανταχοῦ
γῆς ὀρθοδόξων αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν ἀκεραιότητος
τοῦ μεγάλου σώματος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἧς
ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός.

Δυσχερὲς μὲν, Παναγιώτατε Δέσποτα, δυσχερὲς,
ὁμολογῶ, ὁ ἀγὼν, καὶ οὐ τοῦ παντός, ἀλλ' ἔχεις
τοσαῦτα παραδείγματα τῶν τοσούτων προκατόχων
Σου, Γρηγορίων, λέγω, Χρυσοστόμων, Φωτίων,
Γενναδίων καὶ τοσούτων ἄλλων, οἵτινες γενναίως
ἀγωνισθέντες κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τῆς Ὀρθοδοξίας,
διέσωσαν καὶ παρέδωκαν ἡμῖν αὐτὴν ἄσπιλον, ἁμό-
λυντον καὶ ἀκεραίαν, καὶ τῶν ὁποίων ἡ συνεχὴς ἀ-
νάμνησις ἔσεται καὶ διηνεκὴς ἐμπνευσίς εἰς τὴν
Σὴν ὀξυνουστάτην περίνοιαν. Ἐχεις, τελευταῖον,
αὐτόν τὸν Θεόν, τὸν βασιλέα τῶν βασιλευόντων, ὅ-
στις ἀνωθεν προλαβαίνει τὰς δυσχερείας τῶν προ-
κειμένων σοι ἀγώνων, ἐνισχύει τὴν καρτερίαν, ἐπι-
χέει τὸν ἀνωθεν φωτισμὸν εἰς τὰς διανοίας. Μέγας,
λέγω, ὁ ἀγὼν, καὶ δεινός, ἀλλὰ μεγάλη καὶ ἡ ψυχὴ
σου, Παναγιώτατε Δέσποτα, μεγάλη σου καὶ ἡ καρ-
δία καὶ ἡ διάνοια, μεγάλη καὶ ἡ προθυμία τῶν ἀ-
πανταχοῦ πνευματικῶν τέκνων σου, μεγάλα δὲ καὶ
τὰ ἐν τῷ μέλλοντι βραβεῖα τῶν ἀνδρείως ἐγκαρτε-
ρούντων ὑπὲρ τοῦ κατὰ Χριστὸν πολιτεύματος.

Ἀνάβηθι οὖν, ὦ Ἱερὰ Κορυφὴ, ἀνάβηθι θαρραλέ-
ως ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς τρύτης κορυφῆς τῆς νέης Σιών,
μὴ δειλιάσης, ἀλλ' ἐντεινε καὶ κατευοδοῦ ἔνεκα ἀ-
ληθείας καὶ πραότητος καὶ δικαιοσύνης καὶ ὁδηγήσει
σὲ θαυμάστῳς ἡ δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου.

Ἡ ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ὡς καὶ τὸ σεβαστὸν

Δ.Ε.Μ. Συμβούλιον ἀσμένως καὶ εἰλικρινῶς καὶ κατὰ χρέος συναντι' αὐθιγμένη τῶν πατριαρχικῶν σου καμάτων, θέλει Σὲ ἀνακουφίζει τὸ βάρος, ἡ δὲ πατρικὴ εὐμένεια τοῦ γαληνοτάτου καὶ εὐσπλαγχνικωτάτου ἡμῶν Ἀνακτος, ὅφ' ἧς ἀπορρέει ἐκάστοτε εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀφθονος ἐπομβρία ἀγαθοδωμάτων καὶ χαρίτων, θέλει διευκολύνει τὴν ἐκτέλεσιν πάσης ἀγαθῆς Σου βουλῆς καὶ πρᾶξεως.

Ἡμεῖς δὲ πάντες, τὰ πιστὰ καὶ γνήσια τέκνα Σου, οἱ ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς Οἰκουμένης λαοὶ τῆς ὀρθοδοξίας, χεῖρας αἶροντες καὶ καρδίας πρὸς τὸν ἐπουράνιον ἡμῶν Πατέρα καὶ Κύριον, θέλομεν ἐπικαλεῖσθαι ἡμέρας καὶ νυκτὸς τὴν ἐπὶ Σὲ θείαν αὐτοῦ ἀρωγὴν καὶ ἀντίληψιν.

Ναὶ, Θεάνθρωπε Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ μόνος καὶ αἰώνιος ἡμῶν ἀρχιερεὺς καὶ βασιλεὺς, περίσωζε ἐν εἰρήνῃ τὸν Γαληνότατον, Κραταιότατον καὶ εὐεργετικώτατον ἡμῶν Ἀνακτα Σουλτὰν Ἀπδοῦλ Ἀζίζ ἐφένδην ἡμῶν, ἐπινεύων αἰείποτε ἀγαθὰ ἐν τῇ καρδίᾳ Αὐτοῦ πρὸς εὐημερίαν καὶ ἄνεσιν τῶν ὑπὸ τὰ σκῆπτρα Αὐτοῦ διατελούντων πιστῶν ὑπηκόων λαῶν, ὅφ' ὧν ἔταξας Αὐτὸν βασιλεύειν· διαφύλαττε δὲ ἐν ὑγιείᾳ καὶ εὐσταθείᾳ καὶ τοὺς περὶ τὴν Α.Α.Μ. εὐμενεστίτους ἡμῶν Ὑπουργούς· τὸν δὲ Παναγιώτατον, Σεβασμιώτατον ἡμῶν Αὐθέντην καὶ Δεσπότην, τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, κ.κ. Σωφρόνιον, σκέπε, φρούρει, φύλαττε καὶ πολυχρόνιον καὶ ἀνεπιδέαστον ἐπὶ τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου διατήρησον ὑγιᾶ καὶ εὐθυμον, μέχρι γήρως βαθυτάτου καὶ λιπαροῦ, πρὸς αἰδίου χαρὰν καὶ ὠφέλειαν καὶ

καύχημα τοῦ χριστωνύμου πληρώματος, κραταίωσον αὐτὸν ἐν τῷ κραταιῷ σου βραχίονι, ἐνδυνάμωσον, ὅπως διευθύνη ἀσφαλῶς καὶ ἀκινδύνως τὸ πάγκοινωνον σκάφος τῆς ἀγίας σου Ἐκκλησίας, ὑπὲρ ἧς τὸ ἀπειρότιμόν σου αἷμα ἐξέχεας, εἰς ἀταράχους καὶ εὐδίοις λιμένας. Βασιλεῦ ἅγιε, τὸ βασίλειον ἱεράτευμα, τὸν πιστὸν καὶ περιούσιον λαόν σου ἀνεπιβύλευτον διατήρησον, τὴν ἀγίαν ἡμῶν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν στήριξον, τὰ ἔθνη, τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα, πράυνον, τὸν πολυτάραχον [κόσμον εἰρήνευσον, τὴν μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν σου, τὴν ἐκκλησίαν τῶν ὀρθοδόξων λατρευτῶν σου, καλῶς διαφύλαξον ἐκ λύκων λυμαινεμένων αὐτὴν, ἐν τῇ ἐνότητι τῆς ὁμολογίας καὶ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, καὶ πάντας ἡμᾶς ἐπίσκεψαι ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, ἵνα διὰ παντὸς δοξάζωμεν τὸ πανάγιον ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

— **Πατριαρχεῖα ἐν Κωνσταντινουπόλει**

— **Πατριαρχεῖα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ**

— **Ἐορτηρὶς ἀρχιερωσύνης**

— **Ἐορτηρὶς Πατριαρχείας**

— **Ἀποδίωσις — Κηδεῖα**

— **Διαθήκη.**

Β'. ΛΟΓΟΣ

Μετὰ τὴν ἐκ τῶν ἀνακτόρων ἐπάνοδον, ἐκφωνηθεὶς τῇ 28
 Ὀκτωβρ. 1863 ὑπὸ τοῦ εὐρυμαθοῦς καὶ περικλεοῦς
 ρήτορος καὶ ἱεροδιδασκαλοῦ σεφοῦ τῆς Ἀνατολικῆς
 Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας **ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΚΛΕΟ-**
ΒΟΥΛΟΥ, τοῦ μετέπειτα πρωτοθρόνου Μη-

τροπολίτου Καισαρείας.

— Ἀλλὰ τίς ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ πανηγυρικὴ τῆς
 εὐσεβείας αὕτη πομπή, ἡ ἐν ἀμφόδοις καὶ ἐν ἐξό-
 δοις, ἐν ταῖς ἀγυιαῖς καὶ ἐν ταῖς πλατείαις, καὶ ἐν
 ὀλοφώτῳ ναῷ Κυρίου; Τί βούλεται ἅπας οὗτος ὁ
 φιλόθεος τοῦ Θεοῦ λαὸς, λαὸς βαρὺς καὶ πυκάζων
 ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου, οἱ πρεσβύτεροι
 καὶ πρόκριτοι τοῦ νέου Ἰσραὴλ, ἐορτὴν καινὴν καὶ
 εὐσημον συστησάμενοι ἐν Ἐκκλησίᾳ πολλῇ καὶ με-
 γάλῃ;

Τέ πάλιν βοᾷ τῶν θείων προφητῶν ὁ μεγαλοφω-
 νότατος· « Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζό-
 μενος Σιών...ὡς ποιμὴν, ποιμννεῖ τὸ ποίμνιον αὐ-
 τοῦ, καὶ τῷ βραχίονι αὐτοῦ συνάζει ἄρνας, καὶ ἐν
 τῷ κόλπῳ αὐτοῦ βαστάσει»;

Ἀναβαίνει, ὦ φιλόχριστε καὶ θεόφρων ὁμήγυρι,
 ἀναβαίνει ὁ τοῦ παντοκράτορος Κυρίου καὶ τῆς Ἐκ-
 κλησίας αὐτοῦ ἐκλεκτὸς ἀρχιεράρχης εἰς τὸ ὄρος
 τοῦτο τὸ ὑψηλὸν τῆς θείας πόλεως, ἵνα, ὡς ἡ τῆς
 Ἀποκαλύψεως λαμπάς, ἡ ἐκ τῶν ἑπτὰ τοῦ Θεοῦ
 πνευμάτων τὸ φῶς ἀρυομένη, τηλαυγέστερον ἐκπο-
 ρεύῃ τὰς τῆς εὐσεβείας λαμπηδόνας ἀνὰ πᾶσαν τὴν
 φιλόχριστον οἰκουμένην. Ἐπὶ τὸν πρῶτον τῆς ὁρ-

βοῦξίας Θρόνον, ὃ ἐπὶ γῆς πρωτεύων, ἐνθρονίζεται ποιμὴν, καὶ ἰδοὺ συντρέχουσι τὰ ποίμνια ἐν ἀγχαλ-
λιάσει, ὅπως ἐπιγνόντα τὸν καλὸν ποιμένα, γνω-
σθῶσι καὶ εὐλογηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ καλῇ αὐτὰ
κατ' ὄνομα, καὶ εἰδῶσι τὴν φωνὴν αὐτοῦ, [καὶ αὐτῷ
ἀκολουθῶσι πειθηνίως, εἰσάγοντι καὶ ἐξάγοντι εἰς
νομὰς σωτηρίους.

Συντρέχουσιν, ἵνα τῆς ἐπὶ χρησταῖς καὶ εὐλογη-
μέναις ταῖς ἐλπίσιν ἀρχομένης σήμερον ἀρχιποιμαν-
τορίας, ἐνωτισθῶσι τὸ πρόγραμμα ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ
τούτου βήματος, ὃ προώρισεν ὁ Θεὸς, ὡς τῆς οὐ-
ρανίου ἀληθείας ἀψευδὲς χρηστήριον, εὐαγγελίζεσθαι
τὰ θεία δικαιώματα, εὐαγγελίζεσθαι εἰρήνην, «εὐ-
αγγελίζεσθαι τὰ ἀγαθὰ».

Ἀνάβαινε λοιπὸν εὐθαρσῶς, **κλητὲ καὶ ἐκλεκτὲ
τοῦ Θεοῦ ἀπόστολε**, ἀνάβαινε εἰς τὸ ἀειλαμπὲς
καὶ τηλέφαντον ὕψος τῆς θεοσκεπάστου ἀποστολι-
κῆς τε καὶ συνοδικῆς τῶν εὐαγγελικῶν λειμώνων
σκοπιᾶς, ἵνα, πάντα τοῦ Θεοῦ τὰ ποίμνια ἐπισκο-
πῶν ὑψόθεν, συνάγῃς φιλοστόργως τοὺς εὐλογη-
μένους ἄρνας τοῦ Κυρίου, καὶ ἐπὶ τῶν πατρικῶν
σου κόλπων βαστάζῃς αὐτοὺς, ὡς ἐκεῖνος ὁ παντέ-
λειος ποιμὴν, ὃ ἐπ' ὤμων ἄρας τὸ πεπλανημένον
πρόβατον. Ὑψου τούντεῦθεν τὴν ποιμαντορικὴν
φωνήν σου ἄφοβος ἐν τῇ ἰσχύϊ τῆς ἀναθεν κλήσε-
ως, καὶ διασάλπιζε ἀμέσως καὶ ἐμμέσως τὸ θέλημα
τοῦ καλέσαντός σε παντοκράτορος. Τίς ὕτ' ἐντέλ-
λεται τὸ Πνεῦμα διὰ τῆς φωνῆς τῶν ἐκλογέων σου,
ἄξιον ἀνακηρυττόντων σε. Ταῦτα διὰ στόματος
προφητικοῦ τὴν τῶν ἀξίων καὶ θεοπροβλήτων ποι-

μένων ὁδὸν προκατασκευάζοντος, «Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος **Σιών**, ὑψωσον ἐν ἰσχύϊ τὴν φωνήν σου.... ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε».

Καὶ σὺ μὲν, ὦ πρωτοστάτα τῶν ποιμένων θεοτίμητε, οὐδαμῶς ἀγνοεῖς, ὅσῳ μεῖζον καὶ ὑπερاناβεβηκὸς τὸ ὕψος, εἰς ὃ ἀνάγει σε σήμερον ἢ τοῦ Θεοῦ δεξιᾶ, τόσῳ βαρύτεραι καὶ αἱ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ὀφειλαί σου· τὸσον ἀθλητικωτέρους ὑπέδυσ καὶ τοὺς ἀγῶνας, ἀγῶνας τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς; ὑπὲρ σεαυτοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ.

Οὔτε ἡ ἐπάνω ὄρους κειμένη πόλις κρυβῆναι δύναται, οὔτε ὁ τὸ Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀγλαΐζων ἐν τῷ σκότει καλυφθῆναι τῆς πνευματικῆς ἀφανείας καὶ ταπεινώσεως. Ὅπου δὲ παντὸς ἱερέως καὶ πνευματικοῦ ποιμένος ἡ ψυχὴ ἐστὶ τὸ ἄλφας καὶ τὸ φῶς τῶν ἐπὶ γῆς, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· ὅπου ὁ ἱερὸς κληρὸς καθόλου ἐστὶν ἡ τοῦ λαοῦ κεφαλὴ, ἡ ὅλον κυβερνῶσα καὶ ζωοποιοῦσα τὸ σῶμα· ὅπου, κατὰ τοὺς θείους πατέρας, ἡ μὲν ἱερωσύνη **ἀγγελικῆς ἀρετῆς δεομένη καὶ τελειότητος**, τοσοῦτον ὑπερτερεῖ στρατηγίας καὶ βασιλείας, ὅσον ὑπερέχουσιν αἱ ψυχαὶ τῶν σωμάτων καὶ ὁ οὐρανὸς τῆς γῆς· ὁ δὲ τοὺς πιστοὺς ποιμαίνων ἐπίσκοπος τοσοῦτον ὑπερβάλλειν αὐτοὺς ὀφείλει ἐν ἀρετῇ καὶ φρονήσει, ὅσον ἄνθρωπος διαφέρει ἀλόγου θρέμματος.

«Ὅση πρὸς τὰ ἄλογα τῶν λογικῶν ἀνθρώπων ἡ διαφορὰ, τοσοῦτον τοῦ ποιμένος καὶ τῶν ποιμαινομένων ἔστι τὸ μέσον, ἵνα μὴ καὶ πλεον τι εἶπω.» Ἰω. Χρυσόστ. Ἱερωσ. λόγῳ β'. Περὶ λ. καὶ λόγ. γ'. καὶ στ'.

Τί ἄρα εἰπώμεν περὶ τοῦ προέδρου τῶν ποιμένων,

εἰς ὃν ἐμπεπίστευται πάσης ἐκκλησίας ἡ μέριμνα καὶ ἡ περὶ πάσης ψυχῆς χριστιανῶν ὀρθοδόξων εὐθύνη καὶ ἐπαγρύπνησις !

Καὶ ἄλλως οὐδένα λανθάνει τῶν εὐσεβῶν ἱεραρχῶν, ὅτι πᾶσα μὲν ἡ ἱερὰ τῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν ἡ τετρακτὺς, ὡς τέσσαρές εἰσι θεόστολοι εὐαγγελισταὶ καὶ ἄγγελοι, καὶ γεωργοὶ, οἱ τὴν τοῦ αἰωνίου βασιλείαν εἰς τὰ τετραπέρατα τῆς ὑψηλίου διασπλίζοντες καὶ φυτεύοντες· οἱ τέσσαρες τῆς νοπτῆς Ἐδὲμ ἁένναιοι ποταμοὶ, οἱ τὸν ἐκκλησιαστικὸν παράδεισον ἀρδεύοντες· οἱ τέσσαρες γωνιαῖοι λίθοι, δι' ὧν «πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη ἔσται εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ». Ἀλλὰ τῶν ἄλλων πάντων τόσον προέχει τῇ τιμῇ ὁ τῆς βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων ἀγιώτατος Ἐπίσκοπος, ὅσον ἐν τῇ μητροπόλει ταύτῃ τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ ἀποστόλου Κωνσταντίνου, πᾶμφωτος καὶ κραταιὰ ἐξέλαμψε καὶ ἐμεγαλύνθη ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ὀρθοδοξία, πάντες τοὺς λαοὺς τῆς Οἰκουμένης, πεπολιτισμένους τε καὶ μὴ, ὥσεὶ τέκνον ἐν, ἐγκολπωσαμένη καὶ υἱοθετήσασα Ἐκτοτε ὁ τοῦ **πρωτοκλήτου** θρόνος, ἡ μεγάλη αὕτη τῆς μεγαλωνύμου εὐσεβείας φύλαξ καὶ διδάσκαλος, ἡ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἐκκλησία, ὡς τοῦ φωτὸς τῶν οὐρανίων ἀληθειῶν ἄσβεστος ἐστία, ἀπαιτεῖ, ἵνα, καὶ ὁ προκαθήμενος δαδοῦχος συσκιάζῃ τῶν συλλειτουργῶν ἀπαξάπαντων πάσας τὰς ἀρετὰς, τὰς τοῦ νοὸς ὁμοῦ καὶ τὰς τῆς καρδίας, τὰς θεωρητικὰς καὶ τὰς πρακτικὰς.

Πλὴν, ἀλλὰ ταῦτα πάντα, ὡς εἶπα, καλῶς γινώσκουσα ἡ σὴ **εὐπαίδευτος** καὶ **θεόφρων** ἀγιό-

της, πατριάρχα πανάγιε, ἐπεμαρτύρησεν ἤδη καὶ τοῖς ἔργοις χρόνον μακρὸν, οὐ πολὺ τῶν **30** ἑτῶν ἀποδέοντα τύπος, λέγουσι, γενομένη, ἐν αἷς προέστη ἀνεγκλήτως καὶ δημοφιλήτως δυσὶν εὐαγέσι παροικίαις τῶν τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Πόντου ἀγλαῶν καὶ εὐάνδρων καὶ ὀνομαστῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ θυγατέρων, Χίου καὶ Ἀμασείας, τύπος καλῶν ἔργων καὶ διδασκαλίας ἀδιαφθόρου, καὶ ἀναστροφῆς σεμνῆς καὶ ἀκαταγνώστου, καὶ αὐτόχρομα φερωνύμου, ὥσπερ οἱ Τῆτοι καὶ οἱ Τιμόθεοι.

Ναὶ ἔσχες καὶ σὺ, παναγιώτατε πάτερ καὶ δέσποτα, ὡς αἱ ἀποστολικάι ἐκεῖναι ἀπαρχαί, ἔσχες τὸν σὸν Παῦλον, ἐν τῷ ἀειμνήστῳ καὶ μεγάλῃς φήμῃς καὶ ἀρετῇς γέροντι καὶ πνευματικῷ πατρί σου, τῷ Κυρῷ Κοσμᾷ, ὅστις, ἐν τῷ ποιμαίνειν καὶ ἀγαθοεργεῖν, 3 ἐφεξῆς θεοσώστων ἐπαρχιῶν, Προκοννήνου καὶ Βιζύης καὶ Χίου, ἀναδειχθεὶς τὸ ἀριπρεπὲς ἀγλάνισμα, τοιοῦτον ἀνέδειξέ σε διὰ τοῦ παραδείγματος, ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τανῦν καὶ γεραίρει ποιμένα. Οὕτως ἄρα τῶν μεγάλων διδασκάλων μεγάλα γίνονται τὰ μαθήματα, περίβλεπτοι καὶ οἱ μαθηταί. Τούτοις οὖν τοῖς διδασκάλοις ἀόκνως ἀπὸ νεότητος καὶ σὲ κατακολουθήσαντα καὶ ἐπ' ὀλίγων δεδοκιμασμένον, ἐπὶ πλειόνων καὶ μειζόνων ἀπάρτι καθίστησιν, ὁ ἐπουράνιος βραβεύῃς ἐν τοῖς τῶν μακαρίων ἀποστόλων κλητοῖς διαδοχοῖς, τὸν ἐκλεκτὸν κορυφαῖον ἀναγορεύων σε. Ἀγαλλιάσθω τοίνυν ἡ τῶν πίστῶν Ἐκκλησία τούτων ἕνεκα καὶ εὐλογεῖτω τῆς θείας δόξης τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ πάντιμον ὄνομα.

Ἐγὼ δ' ἐκεῖνο προστίθημι, πρωθιεράρχα θεσπέσιε, ὅτι, οὐδὲν τῶν ὑπ' οὐρανὸν ἐστὶν ἀπρονόητον, ὥς ἢ ἔσω καὶ θύραθεν διδάσκουσιν ἱστορίαι, ὅπου ποτὲ μέγας ἦρθη διωγμὸς καὶ ταραχος, ἐκεῖ καὶ τοὺς παλαιστὰς ἢ πρόνοια ρωμαλέους ἤγειρε, καὶ τοὺς κυβερνήτας ἐμπείρους ἐκάλεσεν.

Ὅθεν καὶ τεκμήριον ἐγὼ τῆς σῆς παρὰ τῷ Θεῷ ἀξίας, (εἰάν θεία εὐδοκία διέπῃ τὰ καθ' ἡμᾶς), τοῦτο τίθεμαι, ὅτι, λοφώδῃ ὑπὲρ τὸν ἐκκλησιαστικὸν ὀρίζοντα μετεωρίζονται νέφη· βρέμει δὲ καὶ ἀπαίσιον μυκάται ἢ ἀπὸ μυρίων σφαιδαζόντων παθῶν συγκινωμένη καὶ συνογκουμένη θάλασσα· τὰ δὲ προκτετ, ἐργώδῃ καὶ πολλὰ τινα φαίνονται. Ἐντεῦθεν φοβεροὶ σωματικῶν ἀγώνων καὶ θλίψεων σκόπελοι, ἐκεῖθεν πνευματικῶν κινδύνων λανθάνουσαι ὑψηλοὶ, πολλαχοῦ κυμάτων ὑψηλὰ ἀμέτρητα, ἢ ἄβυσσοι ἀχανεῖς τῆς θρησκευτικῆς ἀμφιβολίας, τῆς δεισιδαιμονίας, τῆς ψυχρότητος καὶ παντελοῦς ἀπιστίας τὸν οὐρανοδρόμονα πλοῦν τοῦ μεγάλου καὶ θεοπαγοῦς τῆς Ἐκκλησίας σκάλους, δύσπλουν καὶ πολύπονον ἀπεργάζονται.

Διότι, εἰάν μὲν πρὸς τὰ ἔσω καὶ τὰ ἔξωθεν ἀποβλέψωμεν, ὥσπερ σφηκῶν καὶ ἀκρίδων καὶ μονιῶν ἀγρίων ψυχοδόροι ἀγέλοι, τὰ θεόσπάρτα καὶ πολύφορα τῆς εἰσῆς ὀρθοδοξίας λήϊα νέμονται πολλαχοῦ καὶ καταλυμαίνονται. Εἰ δὲ τὰ ἔσω θεασόμεθα, ἔνθεν μὲν, λαϊλαψὶ ἐξερράγη πορίστριος, (τὸ μοναστηριακὸν ζήτημα ἐν Μολδοβλαχίᾳ), ἢ περὶ σφετερισμοῦ τῶν πατρῶων κλήρων, οὔτε λίαν εὐχαρις, οὔτε ἱερῶτος ἐκτός· ἔνθεν δὲ πρόβατά τινα προσγειότερον, τὸ

ένιαῖον καὶ ἀδιαίρετον σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἰς φυλὰς ἀλληλομάχους διασχίσας σπουδάζουσι τὴν ἀποστολικὴν καὶ θεοσύνατον σύνοδον εἰς φυλετιῶν ἀντιπροσώπων γήϊνον οἰκτρὸν συνέδριον μετατρέποντα, οὐδὲ τί ἐστὶ τὸ πρὸς κέντρα λακτίζειν καταμανθάνοντα.

Ἀλλοθεν ποθεν ἀρχαῖ ὥτεροί τινες ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, εἰς τὸν ἀποστολικὸν πῆχυν ἀπροσεκτοῦντες, τὸν, «Εἰ αὐτοὺς διερίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόεθα», σφόδρα ἐυσυνασχετοῦσι καὶ ἀπελπισίας ἀφιδῶσι κραυγὴν, ὅταν τοὺς ἐμβλυωποῦντας ὀφθαλμοὺς οἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες τῆς τῶν εὐσεβῶν ὁλομελείας ἰλαδέλφως ὀδηγεῖν ἐπαγγέλλωνται. Ἡ ἔμπαλιν, Μαριάμμαι τινες πλατεῖ κραυγάζουσι στόματι. «Μὴ Μωϋσεῖ μόνῳ ἐλάλησε Κύριος»; καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἥς οἱ θεομοὶ, προφητινοὶ καὶ ἀποστολὴ οἱ καὶ συνοδικοὶ, καὶ ὅλως ἐξ Ἁγίου Πνεύματος, ἀνθρωπίνως καὶ ἐθνοπολιτικῶς διοικῆσαι πεφιλοτίμηνται.

Ἐν τοιούτοις σάλοις κλυδωνιζομένη Ἐκκλησία τί διαφέρει τοῦ παλίρρου καὶ ἀκαταστάτου Εὐρίπου τῶν πρὸς ἐσπέραν τοῦ ἡλίου τῆς ὀρθοδοξίας ἀμυρωθειςῶν Ἐκκλησιῶν; Οὐδὲ ὑπερβολὴν λέγει τις, ἐφσφυόζων ἐκεῖνα τοῦ μεγάλου Πατριάρχου καὶ πατρὸς ἐπιφωνήματα: «Χαλεποὶ οἱ καιροί· οἱ ἐπιδουλεύοντες πολλοί· τὸ τῆς ἀγάπης γνήσιον ἀπόλωλεν... ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνομεν καὶ ἐπὶ ἐπάλλξεων πόλεων περιπατοῦμεν. Οἱ μὲν ἔτοιμοι τοῖς ἡμετέροις ἐφησθῆναι κακοῖς... πολλοὶ καὶ πολλαχόθεν ἐφεστήκασιν· ὁ δὲ συναλγήσων οὐδεὶς, ἢ εὐαρίθμητοι λίαν».

Ὁμολογουμένου δὲ, ὅτι, οὐδὲν μᾶλλον ἐστὶν εὐκλεέστερος ὁ τοῦς ἔξω ἀγῶνας καὶ θριάμβους δεινὸς ἀρχηγὸς, ἢ ὁ καθιστῶν τὸν λαὸν αὐτοῦ εὐτυχῇ καὶ εὐήμερον περὶ τὰ ἔσω καίρια, οὐκ ὀλίγα τῶν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς εὐσεβοῦς κοινωνίας, ἀμέσου καὶ ταχυῆς τῆς ἐπιμελείας δέονται.

Ποῦ γὰρ ὁ συνοδικὸς εἶκος τῶν ἐνδημούντων (ἐνδήμων) : αἱ παρεπιδημούντων ἀρχιερέων; Ποῦ ἡ ἀποχρῶσα πρόνοια περὶ κατεργασίας τοῦ κατ' ἐνορίαι κλήρου; Ποῦ ἡ τῆς ἱερᾶς μουσικῆς πατριαρχικὴ σχολή; Ποῦ ἡ δημοσία βιβλιοθήκη ἐν πόλει, ἐν ἡ βιβλίων μέγας ἐπιδημεῖ λιμός; Ποῦ ἡ συνοδόφθογος τῆς ὀρθοδοξίας σάλπιγξ, ἡ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ὑγιᾶ παιδείαν διαδώσουσα καὶ προσπισομένη; Ποῦ τὸ εὔτω συγκεκροτημένον θεολογικὸν καὶ ἱεροδιδασκαλικὸν συνέδριον, (ἱερὸς σύλλογος, κεντρικὴ ἐπιτροπὴ). ὥστε πάντοτε καὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν καθιστάναι τῆς ὀρθοδοξοῦ ἀπροπόλεως τὰ τεῖχη ἐρυμνὰ καὶ ἀπέρθητα; Τίς ἀγνοεῖ, ὅπου πνευματικὴ ἐγρήγορσις καὶ ζωή, ὅπου τύπου παμφαῆς ἡμέρα, ἐκεῖθεν φεύγει πᾶσα ἠθικὴ τοῦ προσηλυτισμοῦ ληστεία;

«Ὅταν μὲν αὐτὴν “τὴν τοῦ Θεοῦ πόλιν πανταχόθεν ἀντὶ τείχους ἢ τοῦ ποιμένος ἀγχίνοιά τε καὶ οὐνεσις περιβάλλῃ, πάντα εἰς αἰσχύνην καὶ γέλωτα τοῖς ἐχθροῖς τὰ μηχανήματα τελειῇ, καὶ μένουσιν οἱ κατοικοῦντες ἐνδον ἀσινεῖς. Ὅταν δέ τις αὐτὴν ἐπὶ μέρους καταλῖσαι δυνήθῃ, κὰν μὴ πᾶσαν καταβάλλῃ, διὰ τοῦ μέρους, ἅπαν ὡς εἰπεῖν, λυμαίνεται τὸ λοιπόν». Ἰερωσ. λόγ. δ'.

Ποῦ, τὸ ἄξιον τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς τοῦ Οἰκουμένικοῦ Θρόνου περιωπῆς, δικαστήριον δικαστῶν τῶν πάντων νομομαθῶν καὶ ἐμπείρων; Ποῦ ἢ τῶν ἐργατικῶν ὁμοθρήσκων τάξεων ἀνάλογος παιδευσίς, ἢ τε ἄλλη καὶ ἡ κατηχητική; Ποῦ ἢ ἐν ἡμῖν οὐχὶ προσωρινὴ καὶ ἐφήμερος, ἀλλὰ παντελὴς κατάργησις τῆς φορτικῆς ἐπαιτείας καὶ τὰ παραπλήσια;

Ἐν τοσαύταις δυσχερείαις πρωθιεράρχου λαῶν ἑτερονόμων, περιλείπω τὰς καθ' ἡμέραν ἀλθιδοόνας αὐτοῦ, τὰς ὑβρεῖς, τὰς ἐπιρροίας, τοὺς φορτικούς λόγους, τὰ παρὰ τῶν ὑποδεεστέρων καὶ ἀπειροτέρων σκώμματα, τὰς μέμψεις, τὰς πικρίας, τὰς ἀπειλὰς τῶν δυνατωτέρων, πρὸς ἃ τελευταῖόν αὐθυμεῖ καὶ ἡ μακρόθυμος καὶ ἀπαθυστάτη καρδία.

Εἰ γὰρ οἰκίας τις μιᾶς προναῶν, (λέγει ὁ Χρυσόρρημων Ἰωάννης), καὶ οἰκέτας ἔχων καὶ ἐπιτρόπους καὶ οἰκονόμους, οὐδὲ ἀναπνεῖ πολλάκις ὑπὸ τῶν φροντίδων, οὐδενὸς ὄντος τοῦ ἐνοχλοῦντος. Ὁ οὐκ οἰκίας μιᾶς, ἀλλὰ πόλεων καὶ δήμων καὶ ἐθνῶν, καὶ ὁλοκλήρου τῆς οἰκουμένης τὴν φροντίδα ἔχων, καὶ ὑπὲρ τηλικούτων πραγμάτων, καὶ τοσούτων ὄντων τῶν ἐπηρεαζόντων, καὶ μόνοις ὢν, καὶ τοσαῦτα πάσχων, καὶ οὕτω κηδόμενος, ὥς οὐδὲ πατὴρ παίδων, ἐννόησον τί ὑπομένει; (Χρυσ. εἰς Κυρ. β' ια'. 28-29)

Περιβάλλουσίν σε τοίνυν, πατριάρχα θεοπρόβλητε, ἢ ἀνωθεν πρό οἱα τὸν πατριαρχικὸν μανδύαν καὶ στέφανον, ὅποτε γέμει τοσούτων ἀκανθῶν, ἃς οὐκ ἐγείρει ἐν σοὶ τὸν ἄνδρα τοῦ **θελήματος αὐτῆς**, Μωϋσέα τυχόν, κατὰ τὸ ἀτρόμητον καὶ μεγαλουργόν, ἢ Φινεὲς καὶ Ἡλίου, κατὰ τὸν ζῆλον, ἢ Δαυὶδ κατὰ

τὴν ἀκακίαν καὶ τὴν πρᾶότητα, ἡ Ζοροβιάβελ καὶ Ἐσδραν κατὰ τὸ ἐθνοσωτήριο; « Ἐν γὰρ χειρὶ Κυρίου ἐξουσία τῆς γῆς, καὶ τὸν χρήσιμον ἐγερεῖ εἰς καιοὸν ἐπ' αὐτῆς ». (Σειραχ. ι'. 4.)

Ἴσως ὁ οὐράνιος ναύκληρος, ἰδὼν ἡμᾶς, ὡς ἄλλοτε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης βασιανιζομένους, ἐν νυκτὶ τοῦ βίου, ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τῆς τῶν ἀνέμων ἐναντιότητος, ἀποστέλλει σε ἀτρόμητον καὶ ἔμπειρον πηδχλιτῦχον τῆς νηὸς αὐτοῦ.

Ἴσως ὁ ἐπουράνιος ἀρχιποίμην τὰ πολυπαθῆ αὐτοῦ πρέβητα σπλογχνισθεὶς ἀποστέλλει σε, φιλόλαον ποιμένα **κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ**. « Καὶ δώσω ἡμῖν ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν μου, καὶ ποιμανοῦσιν ὑμᾶς μετ' ἐπιστήμης ». Ἀλλὰς τε ἡ κοινὴ φήμη ἀνακηρύττει σε γνησίον ἀδελφὸν τοῦ αἰοδίου καὶ ἀθανάτου ἐν τῇ εὐγνωμονούσῃ μνήμῃ ἡμῶν προκατόχου σου κυροῦ Γερμανοῦ κατὰ τὴν **εὐθύτητα**, τὴν **φιλογένειαν** καὶ τὴν **εὐμάθειαν**. Αἱ δὲ Ἁγίαι Γραφαὶ διαβεβαιοῦνται, ὅτι, ὅπου τὸ σμῆνος τῆς ἀνομίας κραταιωθῇ, ἐκεῖ ὑπερπερισσεύει καὶ ἡ θεία χάρις.

Ἀλλ' ἡ κατὰ πάσης ἐπικρείας νικηφόρος αὕτη θεία χάρις, πατριάρχα πανάγιε, τότε μάλιστα ἐπιφοιτήσει : αὐτὸς τότε δείξεις, ὅτι ὄντως δάκτυλος Θεοῦ ὑψώσε σε, ὅταν τὸν Κύριον ἀγαπῶν, τελείαν ἀγάπησιν, ἀγαπήσῃς ὁλοψύχως, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ αὐτὴν σου τὴν ψυχὴν, καὶ τοὺς τοῦ Κυρίου ἄρνας. Οἶδας, ὅτι, ὁ τελειωτὴς τῆς σωτηρίας ἡμῶν τῆς ἐπέτρεψε τῷ κορυφαίῳ τῶν μαθητῶν τὴν τοῦ ποιμαίνειν φροντί-

δα, καὶ ὅτε παρρησία τρανῶς ἐδεδαιώθη, ὅτι ὑπερ-
αγαπᾶται... «Σίμων Ἰωνᾶ, εἶπεν, ἀγαπᾷς με πλεῖον
τοῦτων, ποίμεν τὰς πρόβατά μου».

Τὸ δὲ μέτρον καὶ τὸν τρόπον τῆς τῶν λογικῶν
ποιμνίων ἀγάπης ἐδίδαξαν μὲν σε πάμπολλοι ἀοίδι-
μοι καὶ λαμπροὶ προκάτοχοί σου, ἀρχῆοί τε καὶ νε-
ώτεροι, ἄλλος ἄλλων ἀρετὴν ποιμαντικὴν καὶ ἀγα-
θοεργίαν κατορθοῦσάμενοι· λαμπρότερον δὲ τῶν ἄλ-
λων ἔργῳ τε καὶ λόγῳ, ὑπετυπώσαντο ἐν μὲν τῷ
νόμῳ ὁ θεόπτης Μωϋσῆς, ἐν δὲ τῇ χάριτι ὁ θεοφύ-
τιστος τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος.

Ὁ πρῶτος σταθεὶς ἐνώπιον Κυρίου, ὅτε θυμωθεὶς
παρ' ὀλίγον ἐξωλόθρευε τὸν μοσχολάτρην λαόν, εἶ-
πε· «Καὶ νῦν Κύριε, εἰ μὲν ἄφεις αὐτοῖς τὴν ἁμαρ-
τίαν αὐτῶν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βί-
βλου σου. Ὁ δὲ Μέγας Παῦλος, ὑπὲρ πάσης μερι-
μνῶν Ἐκκλησίας, ὡς τῆς γῆς ἀπάσης ἀπόστολος,
πρὸς τοὺς προεστῶτας τῆς τῶν Ἐφρεσίων Ἐκκλησί-
ας, ἔλεγε· «Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διμαρ-
τύρεται λέγον, ὅτι δεσμὰ μοι καὶ θλίψεις μένουσιν.
Ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχὴν
μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου
μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ... Διὸ γρηγορεῖτε, μνημο-
νεύοντες, ὅτι, τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυ-
σάμην μετὰ δακρύων νοουθετῶν ἕνα ἕκαστον.» Πρὸς
δὲ τὰ ἐν Ρώμῃ νεοφώτιστα πρόβατα ἔγραψεν· «Ἡὺ-
χόμην αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ
ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ
σάρκα». Ἀοὺεῖς ψυχῆς ποιμαντικῆς αὐταπάρνη-

σιν, ἀποβαλούσης καὶ αὐτὴν αὐτῆς τὴν αἰώνιον
σωτηρίαν, ὑπὲρ ὧν ἐποίμεινεν. Ὑπὲρ τοὺς πάντας
ὁμῶς διετράνωσεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς,
δείξας ἐν ἑαυτῷ, πῶς ὁ “ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυ-
χὴν αὐτοῦ τ’ ἔθουσιν ὑπὲρ τῶν προβάτων,, μάρτυς
γενόμενος τοῖς παθήμασιν. Τῷ ὄντι οἱ μὲν ἅγιοι
μάρτυρες ἐφάπαξ ἔπιον τὸ ποτήριον τοῦτο· τὸ δὲ
μαρτύριον τοῦ καλοῦ ποιμένου καθημερινὸν
καὶ ἰσόβιον. Ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγάλων παραδειγ-
μάτων ἀρκέσει ἢ ἐν τοῖς Οἰκουμενικοῖς Πατριάρ-
χαις πανευκλεῆς καὶ ἀγιωτάτη συνωρίς, ὁ χρυσοῦς
Ἰωάννης καὶ λαμπρὸς, καὶ φερώνυμος Πρωτοῦς, ἀμφό-
τεροι ὁλοκαύτως τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν ποιμνίων κα-
τῆς ἀληθείας γενόμενοι.

Ἀλλὰ καὶ οὕτω θάρσει, πατριάρχα θεοστήρικτε,
θαρσεῖτω λαὸς τοῦ Θεοῦ. Πρὸς τὰς μεγάλας καὶ
ἀγαθὰς καὶ ἀόκνους ψυχὰς, μέγας καὶ κραταιὸς δεί-
κνυται καὶ ὁ παντοδύναμος. Καθὼς δὲ τὰς μεταλ-
λικὰς οὐσίας τὸ πῦρ τῆς καμίνου δοκιμάζον, λαμ-
πρύνει, οὕτως ἐξουσίαι δῦσμεταχείριστοι, ἀνδρὸς δο-
κιμάζουσιν ἀρετὴν καὶ εὐστάθειαν.

Ἀρχαῖον καὶ ἀληθινόν ἐστι τὸ γνωμάτευμα, ὅτι
μεγάλη ἀρχὴ τὸν μέγαν ἀναδείκνυσιν ἄνδρα.
Οὐδ’ ὠνόμασέ τις πώποτε, οὔτε κυβερνήτην ἀγαθὸν
τὸν ἐν γαλήνῃ τοῦ λιμένος καθήμενον· οὔτε βασιλέα
ἢ πατριάρχην, ἢ στρατηγὸν μέγαν καὶ λαμπρὸν, ὃν
μὴ ὑπεβάστασαν ὑπερᾶνω πολλῶν, ὡς δύο ἀκατά-
βλητοι πτέρυγες, **νοῦς καὶ θέλησις.** Τῆς πνευμα-
τικῆς ὁλκάδος ὁ κυβερνήτης τὴν μὲν καρδίαν καὶ
τὴν διάνοιαν ἔχων ἰσχυρὰ, τὴν δὲ πάντων τῶν περὶ

αὐτὸν σύμπραξιν ἀντὶ ποδῶν καὶ χειρῶν καὶ αἰσθητηρίων καὶ ἀντὶ μοχλοῦ "μεγαλουργοῦ δυνάμεως μεταχειριζόμενος, καὶ τὸ μὲν πνεῦμα τοῦ νῦν αἰῶνος συμμορφῶν τῷ ἐπουρανίῳ πνεύματι τοῦ εὐαγγελίου, ἐκεῖνο δὲ καλῶς ἐνθυμούμενος, ὅτι, ὁ Θεὸς στεφανοῖ οὐχ ἀπλῶς τὸ ἄρξασθαι καλῶς, ἀλλὰ καὶ τὸ καλῶς τελειῶσαι μάλιστα· τοιοῦτος κυβερνήτης τί οὐ δύναται; Ὅπου δὲ τὰ μὲν πολλὰ καὶ παντοῖα τῆς πατριαρχείας βάρη, αἰσίως μερισθέντα καὶ διὰ τῆς σῆς ἐθνωφελουῦς συμπράξεως, ἱκανῶς ἐκουφίσθησαν, οἱ οὖν σύμπαντες ὑπάρξουσιν ἀδιαρρήκτως συναπισμένοι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, ἐκεῖ, συμπαραδρεύσει μὲν πάντως καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀοράτως, ἐνισχύει δὲ καὶ φωτιεῖ τὸν τῆς Ἐκκλησίας προέδρον ἱερῶς ἐν ἱεροῖς περὶ ἱερῶν βουλευόμενον.

Τὸ κύριον τῆς πατριαρχικῆς ἡμέρας ζήτημα οὐκ ἀποφαίνει περιττὰς ἐτι ὀλίγας λέξεις πρὸς τὰ θεοφιλεῖ τοῦ ὀρθοδόξου καὶ ἀγίου ἔθνους σεμνώματα καὶ στηρίγματα.

Ἡ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, διδάσκει, ὡς οἱ πολλοὶ τοῦ ἀκροατηρίου γινώσκουσιν, ὅτι μέλη μὲν συνοδικὰ ὀλιγομελεῦς ἀρχιερατικῆς χορείας ἔσω τῆς περιφερείας τῶν δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐνεργεῦντα δίχα τοῦ κανονικοῦ προέδρου τε καὶ πατριάρχου εἰσὶ σῶμα δίχα κεφαλῆς. Πατριάρχης δὲ μὴ μετὰ συνόδου συναποφασίζων τὰ κοινὰ, ἐστὶ κεφαλὴ χωρὶς κορμοῦ. Ἐκάτερον χωρισθὲν τοῦ ἑτέρου, ἐστὶν ἀκατανόητον ἐν τῷ κόλπῳ τῆς ὀρθοδοξίας, ἄξιοι τοῦ κατοικεῖν τὰς ἐν Ρώμῃ κατακόμβας. Ἐντοῦθα ἰσχύει μάλιστα τὸ τοῦ

Ἀποστόλου· “Καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἐστὶν ἐν μέλος, ἀλλὰ πολλά... εὐ δύναται ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ, χρεῖαν σου οὐκ ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσὶ, χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω. Εἰ δέ ποτε διαφωνήσῃ πρὸς ἑαυτὴν ἡ ἱερὰ ἐκκλησία σύνοδος, ἢ ὁ κορυφαῖος, περὶ σπουδαῖον καὶ οὐσιῶδες τῆς ἐκκλησίας ζήτημα, οἱ τῶν ἁγίων καὶ πανσέπτων οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν συνόδων σεπτοὶ κανόνες, τὰ οὐρανισμὴν ταῦτα τῆς ἐκκλησίας προπύργια οὐκ ἀρκοῦνται ἀπλῶς εἰς σχετικὴν π' εἰκονοσηφίαν μόνων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱεραρχῶν, καὶ πολλῶν ἑλαττον εἰς τὴν τῶν λαϊκῶν ὑπουργῶν καὶ προβούλων, ὅπου τοιοῦτοι ἀλλ' ὀρίζουσιν, ἵνα πάντες ἐρωτῶνται οἱ συλλειτουργοὶ καὶ ἰσόψηφοι τοῦ Θρόνου, ἐν δὲ ἀνάγκῃ, καὶ οἱ τῶν ὁμόρων θρόνων ἐπίσκοποι.

Οὐδέν τι ὡσαύτως λανθάνει τῶν περὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἀσχολοιμένων, ὅτι, εἴτι ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἐθέσπισαν κανονικὸν εἰς Ἀπόστολοι, καὶ αἱ μετ' αὐτοὺς καὶ κατ' αὐτοὺς συγκροτηθεῖσαι θεόφρονες σύνοδοι, τοῦτο “ἀκράδαντον καὶ ἀσαλευτον διαμεναι” [ὡς ἡ Ζ'. οἰκουμένη ἡ σύνοδος ἀποφαίνεται], ἕως οὗ ἁλὴν ἐπιστολῶν σύνοδος ἐπελθοῦσα οἰκουμένη καὶ ὑπὸ τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐλλαμφθεῖσα καὶ αὐγασθεῖσα, κατανοήσῃ τι τῶν περὶ τὰ ἦθη καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διακόσμησιν καὶ τῆς χρῆζον μεταρρυθμίσεως.

Διόπερ οὐδεὶς νόμος ἀνθρώπινος ἀναιρεῖ κανονικῶς κανόνα συνόδου· ἡ γὰρ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κυβερνᾶται δι' ἀποστόλων, διὰ προφητῶν, διὰ διδασκάλων, διὰ δυνάμεων [θαυματουργῶν] καὶ

ἀπλῶς διὰ τῶν κρειττόνων χαρισμάτων τοῦ
Πνεύματος. Πρὸς δὲ τούτοις ἡ παλαιὰ καὶ ἀκηλί-
 δωτος Ἐκκλησία τῶν Ἀθανασίων καὶ Κυρίλλων,
 τῶν Γρηγορίων καὶ Χρυσόστομων, μόνην ἀφορμὴν
 δικαίως πούσεως ἀπὸ ἐπισκοπῆς, τὴν ἐν γνώσει γι-
 νώσκουσα ἀθέτησιν δόγματος ἢ συνοδικοῦ κανόνος,
 ἀπεδοκίμαζε πᾶσαν ἄλλην ὡς ἄθεσμον.

Τὰ δὲ νῦν, ὡς ἐσμέν ἐλεύθεροι περὶ τὴν πατριον
 πίστιν κατὰ θεῖον ἔλεος καὶ ἡ πολιτικὴ εὐθύνη τοῦ
 πατρῴου μεμέρισται, καθῆκόν ἐστὶν ἱερώτατον τῆς
 εἰς θείας ἁμα καὶ συνέσεως τῶν ἐν ἡμῖν ἰσχυρῶν
 καὶ λεγάδων, τὸ προλαμβάνειν καὶ ἀποτροφεῖν πᾶσαν
 ἄλην πρόφασιν, ἥτις ἀντιστρατεύεται πῶς πρὸς τὸ
 πνεῦμα καὶ πρὸς τὴν ἐλευθερίον τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ εἰς οὐδεὶς ἐνταῦθα ἐφορμόζεται μάλιστα.
 Μόνον ἡ θεοδώρητος ὁμόνοια, τοὺς μὲν λαοὺς καθί-
 στησιν ἰσχυροὺς καὶ μεγάλους, τὴν δὲ ἀλήθειαν καὶ
 δικαιοσύνην, ἀκοταγώνιστα.

Ἀλλὰ τὸ εὐλογημένον δένδρον τῆς ὁμονοίας τότε
 εὐδοκιμεῖ, ὅταν, φυτευθὲν εἰς τὴν λιπαρὰν γῆν τῆς
 εἰλικρινείας, ἀδιαλείπτως ποτίζεται διὰ τοῦ ἀληθι-
 νοῦ καὶ κατ' ἐπίγνωσιν ζήλου, ὅστις ἐν μόνον οἶδε
 συμφέρον, τὸ συμφέρον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς κοινω-
 νίας.

Ὡ ἄγγελοι εἰρήνης, ὧ ἀγιώτατε τῶν ψυχῶν ἡμῶν
 ἐπίσκοπε καὶ οἱ συνεπίσκοποι· αὕτη ἔστω τῆς ἐκ-
 κλησίας ἡ δόξα, οὗτος ὁ στέφανος τῆς ἱεραρχίας καὶ
 οὗτος ὁ πλοῦτος τῶν εὐσεβῶν, τὸ τὴν θεοφύτευτον
 ἄμπελον καρποφόρον ἀναδείξαι, καὶ συσφίγξαι μὲν
 τὸν τῆς ἀδελφότητος καὶ εἰρήνης σύνδεσμον μεταξύ

τῶν ὁμολόγων Ἐκκλησιῶν διὰ τῆς ἐνόητος τῆς πίστεως καὶ διὰ τῆς στενωτέρας κοινωνίας· προλειᾶναι δὲ καὶ προοδοποιῆσαι τὴν εἰς τοὺς κόλπους τῆς μιᾶς ἀληθινῆς Ἐκκλησίας ἀποκατάστασιν τῶν λοιπῶν προβάτων, τῶν οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης· καὶ μηδὲν μηδέποτε μήτ' ἐγκρίναι, μήτ' ἐπιτρέψαι μηδὲ ἀνεχθῆναι μηδαμῶς ἀντικανονικὸν καὶ ἄθισμον ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, καὶ δέησαι καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκχεῖν διὰ τὸν Κύριον. «Πειθαρχεῖν Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις», ἔλεγον οἱ θεῖοι ἀποστολοὶ, ὧν ὑμεῖς δικαίως σεμνύνεσθε· καὶ μαθητοὶ καὶ διάδοχοι γνήσιοι εἶνε.

Ἐπουρᾶνιε βασιλεῦ, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ καὶ ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῇ ὀνομάζεται, καὶ πᾶσα διάνοια καὶ καρδία διαπλασσομένη πρὸς τὸ ἴσεν κατεϊθένηται θέλημα, σύ εὐλόγησον, φώτισον καὶ στερῶσον τὸν σεβασμιώτατον, καὶ παναγιώτατον πρωθυεράρχην τῆς Ἐκκλησίας σου, καὶ ῥαυτῶν καὶ ἀγαθύνων αὐτοῦ καὶ νοῦν καὶ προαίρεσιν. Ποίησον αὐτὸν γενέσθαι μεγαλωφελῆ καὶ ἄριστον καὶ τῆς ἀληθείας θεοπρέπτον τῆς ἀγίας σου ποιμένης ἀρχιποιμάντορα. Σὺ, οἰῶνιε πρύτανι καὶ εἰρήναρχε τοῦ παντός, δὸς λύσιν τῶν κοτεχόντων ἡμᾶς ἀναρῶν, καὶ τὰ διεστῶτα σύναψον, καὶ τὰ ἐσκορπισμένα συνάγαγε ἐν τῷ σῶ βραχίονι.

Τῷ φιλοτάτῳ καὶ γαληνοτάτῳ καὶ εὐεργετικωτάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ καὶ αὐτοκράτορι, Σουλτάν, Αβδουλ-Ἀζίζ Χὰν ἐφένδῃ καὶ τοῖς πανελάμπροισι αὐτοῦ ὑπουργοῖς καὶ συμβούλοις ὑγίειν δίδου μαρτυροῦν καὶ εὐήμερον, χρηστὰ ἐμπνέων αὐτοῖς καὶ λαοσωτή-

ρια τὰ βουλευματα. Χριστιανῶν τὸ κέρος ὕψωσον,
καὶ πάντας ἀγίασον.

Γένοιτο, γένοιτο !

Μετὰ τὴν ἐν τῷ ναῷ νεομισμένην Ἐκκλησιαστικὴν τελετὴν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας ἐγχείρισιν τῆς Πατριαρχικῆς Παιμαντορικῆς Ράβδου (Πατερίτσας) κατὰ τὰ ἀέκαθεν εἰωθота, καθόσον, (τὸ Βυζάντιον, πρὶν ἢ προαχθῇ εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ ὀρισθῇ ὡς ἔδρα τοῦ Οἰκουμένικου Πατριάρχου, ἦτο ἐπισκοπὴ τῆς Μητροπόλεως Ἡρακλείας) καὶ τὴν ἐπ' αὐθωνος ἐμβριθῆ, σοφὴν καὶ εἰς ἄκρον καλῶς ἐπὶ προσφώνησιν ὑπὸ τοῦ εὐρυμαθοῦς καὶ ἡδυπεστάτου Εὐσταθίου Κλεοθεόλου, ἀνελθὼν εἰς τὸ Μέγα Συνοδικὸν ἀνέλαβε τὰ ὑψηλὰ καὶ δυσβάστακτα καθήκοντα τοῦ Οἰκουμένικου Πατριάρχου ὑπὸ τὸ ὄνομα Σωφρόνιος Γ'· εἰς περιστάσεις λίαν δυσχερεῖς καὶ ἀκαθώδεις, πεποισθὼς εἰς τὴν θείαν ἀντίληψιν καὶ τὴν σύμπραξιν τῆς τε Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, καὶ παντὸς εὐφρονούντος ἐκ τῶν λογάδων τοῦ ἔθνους καθ' ἃ διαρρήδην ἐξομολογούμενος ἐκφράζεται ἐν τῷ ἀγαποφρευτηρίῳ αὐτοῦ λόγῳ ἐπ' ἐκκλησίας.

Αἱ δυσχέρειαι, ὑφ' ὧν περιεστοιχίζετο ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διὰ ζωηρῶν χρωμάτων ἰδοὺ πῶς περιγράφονται ὑπὸ τῆς ἐξῆς περικοπῆς τῆς πρὸς αὐτὸν προσφωνήσεως·

«Ναί, θεόλεκτε Πατριάρχα, δεινὸς ὁ κλύδων, δεινοτάτη ἡ θύελλα, λυσσῶντα τὰ κύματα, ἄγρια τὰ πάθη σύμμικται καὶ πολυσύνθετοι οἱ κίνδυνοι, θρασεῖα καὶ κερυβαντιῶσα ἡ φαυλότης, φοβερὸν τὸ ὑποχαῖον χάος, ποικίλα καὶ σεβάρὰ τὰ ἐπιλυτέα ζητήματα, πολλὰ τὰ δεόμενα ριζικῆς ἀνοργαώσεως, πολλαὶ αἱ ἐπουλωτέαι πληγαί...» Καὶ ὄντως εἰς ὀξυτάτην φάσιν εἶχον περιέλθει τὰ τότε φ' ἐγόντα ζητήματα, τὸ Βουλγαρικόν, τὸ Μοναστηριακόν, τὸ Οἰκονομικόν καὶ τὸ Κρητικόν, δ' αὖ τῆς ἐκραγείσης τότε μεγάλῃς ἐπαναστάσεως κατὰ τὰ ἔτη 1865—1866, καὶ ὡς ἐπίμετρον, ἡ ἐπισκύψασα ὡς κεραυνὸς βροτολοιογὸς Χολέρα, ἡ ἐξ Αἰγύπτου μετὰδοθεῖσα καὶ μυριάδας ψυχὰς αἰῶδι προΐάψασα!

Ὑπὸ τριαύτας παγχαλέπους καὶ δυσχειμάστους περιστάσεις, καὶ συνθήκας ἃ ἔλαβεν ὁ Σωφρόνιος τοὺς εἰακας τῆς χειμαζομένης ἐκκλησιαστικῆς Ὀλκίδος, ὡς ἀτρόμητος εἰλκοστροφος μετὰ ζηλωτῆς ἀφοσιώσεως καὶ ἐλεγχυσίης καὶ αὐτόχρημα στρατιωτικῆς πειθαρχίας, εἶα γεν αἶος καὶ ἀληθῆς στρατιώτης τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τοῦ πολυπαθοῦς ἡμῶν Γένους!

Ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας αὐτοῦ πολλὰ τὰ καλὰ διενεργήθησαν, τῶν συμφερόντων καὶ παθῶν αἱ παλῖρροιαι κατηύνάσθησαν ὑπὸ τῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ προσώπου αἰδεσιμότητος καὶ γλυκύτητος δουποῦμεναι. Γὰρ τοῦ Γένους ἐπὶ τὸ βέλτιον διερρυθμίσθησαν, ὁ Κληρὸς κατέστη σεβαστὸς, αἱ ἐκκλησίαι, ἅλλαι μὲν

ἐκ βάρων ἀνηγέρθησαν, ἄλλαι δὲ ἀνεκαινίσθησαν. Ἡ πρεσβυγενὴς καὶ τηλέκλυτος Πατριαρχικὴ **Μεγάλη** τοῦ Γένους Σχολὴ τοῦ Φαναρίου, τότε ἔνεκα οἰκονομικῶν δυσχερειῶν κλονιζομένη, ἐστηρίχθη, συνεπεία τῆς αὐθαιρέτου ἀρπαγῆς τῶν ἐν Ρουμανίᾳ κτημάτων αὐτῆς, ἐκ τῶν ἐνόντων διὰ τῆς ιδρύσεως τῆς «Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς», διορισθέντος ὡς Σχολάρχου τοῦ εὐρυμαθοῦς καὶ σοφοῦ Ἀρχιμανδρίτου Εὐσταθίου Κλεοβούλου τοῦ πάνυ, τοῦ κερυφαίου κατὰ τὴν ὑψηλὴν παιδείαν καὶ τὴν ἑκτακτον μόρφωσιν μεταξὺ τῶν κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐγένετο ἀντικείμενον σωστικῆς μερίμνης, τὰ χρέη τοῦ κοινοῦ ἀνεκουφίσθησαν, ἡ ἐν γένει δημόσιος παιδεία καὶ τὰ γράμματα προστατευθέντα ἀνεζωπυρήθησαν καὶ ἐτιμήθησαν, οἱ ἐθνοσωτῆρες κανονισμοὶ ἐφημερήθησαν μεθ' ὅλας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀτελείας αὐτῶν· ἀγάπη δὲ πανταχοῦ ἤρξατο νὰ βασιλεύῃ ἐν ταῖς καρδίαις πάντων.

Μουσικὴ Σχολή. Ἐπ' αὐτοῦ αὖθις ιδρύθη ἡ ἀπὸ πεντηκονταετίας, διαλυθεῖσα Πατριαρχικὴ Σχολὴ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τοῦ Βυζαντινοῦ ὅφους.

Ἐξεδόθη δὲ καὶ ὁ Τόμος τῆς χειραφετήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑπταννήσου μετὰ τὴν ἔωσιν τοῦ Ἰοῦ Κράτους μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Εἰργάσθη μετὰ θάρρους καὶ ἐγκορηγέσεως ἀκαταπόνητου πρὸς πλήρη ἐφαρμογὴν τῶν νέων ἐθνικῶν Κανονισμῶν, πρὸς ἐξομάλυνσιν τοῦ βουλγαρικοῦ

ζητήματος. Γειναίως ἀντέστη κατὰ τῆς συλήσεως καὶ ἀρπαγῆς τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Μοναστηριακῶν κτημάτων καὶ ἐρρωμένως καὶ μετὰ τόλμης κατεδίκησε τὰς ἀρπακτικὰς καὶ ἀντεκκλησιαστικὰς καινοτομίας τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Ρουμανίας (Μολδ.-βλαχίας) Ἀλεξάνδρου Κούζα, ὃν ἐξηνάγκασε μάλιστα νὰ χρισθῇ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ κατὰ τὰ ἀνέκαθεν εἰθισμένα διὰ τοῦ «**Κέλευσον, κελεύσατε**» προσαχθέντα ὑπὸ τῶν τότε Μητροπολιτῶν Νικομηδείας Διοουσίου καὶ Νικαίας Ἰωαννικίου, ἐνώπιον τοῦ ἱστορικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, τοῦ τιμίου τούτου λειψάνου τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Συνελόντι δ' εἶπεῖν, ἡ μεριμνοτρόφος καὶ τυρβαστικὴ αὐτοῦ ψυχὴ πᾶσαν κατέβαλλε μέριμναν πρὸς ἀνύψωσιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς εὐκλειαν καὶ λαμπηδόνα. Τὸ ἀτρόμητον αὐτοῦ ἰδίᾳ παρατηρήθη κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τῆς μεγάλης βροτολοιγοῦ χολέρας τῷ 1865, ὅτε πάντες φόβῳ συχθέντες καὶ ὑπὸ πανικοῦ καταληφθέντες, κληρικοί τε καὶ λαῖκοι, ἐγκατέλιπον τὴν Κων)πρ)ιν, μόνος αὐτὸς ἔμεινεν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις μετ' εὐσθρίθμου προσωπικοῦ, ἐκπληρῶν τὰ τοῦ θρησκευτικοῦ ἀρχηγοῦ καθήκοντα καὶ τοὺς πάντας παραμυθῶν, ἐκδοὺς δὲ ἐγκυκλίους καὶ πατριαρχικὰ γράμματα, δι' ὧν συνεβούλευε, παρήνει καὶ ἐνθάρρυνε, καὶ ἐνεθάρρυνε τὸν κατεπτοημένον λαόν, καὶ ὑπεδείκνυε τὴν ἐν παρομοίαις περιστάσεσιν ἐπιβαλλομένην δίαιταν καὶ τροφὴν, συνιστῶν τὸ δαπνᾶναις αὐτοῦ ἐκτυπωθῆν καὶ δωρεὰν διανεμηθῆν ἅτιχο-

λογικὸν Ἑγχειρίδιον τοῦ φιλανθρώπου ἱατροῦ τῶν
Πατριαρχείων Θ. Γεωργιάδου.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Πατριαρχείας αὐτοῦ,
ἔχαιρε τὴν ἀμέριστον ἐκτίμησιν καὶ πλήρη ἐμπιστο-
σιν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ὑπὸ Πρωθυπουργοῦ καὶ
Μέγαν Βεζύρην τὸν περιλάλητον καὶ πολυμήχανον πο-
λιτικὸν τῆς Ὀθωμ. Αυτοκρατορίας, τὸν Ἀλῆ-Παστᾶν
καὶ ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, τὸν Φυὰδ-Πασσᾶν,
τὸν π ο λ ὕ ν, τῶν κορυφαίων ἐγγλοφίλων πολιτι-
κῶν τοῦ Κράτους κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, μεθ' ὧν ὁ
Σωφρόνιος συνεδέετο καὶ δι' ἰδιαιτέρας πελυχνονίου φι-
λίας. Πρέσβυς δὲ τῆς Ρωσίας ἦν ὁ δεδηλωμένος παν-
σλαυϊστῆς καὶ ἀγχίστροφος διπλωμάτης, στρατηγὸς
Ἰγνάτιεφ. Τῆς δὲ Ἑλλάδος, ὁ πατριωτικώτατος καὶ
εὐτολμος Πέτρος Δεληγιάννης. Τῆς δὲ Ἀγγλίας ὁ Σίρ
Χένρυ Μπούλβερ. Τῆς δὲ Γαλλίας ὁ Μουτιέ καὶ ὁ
Μπουρέ.

Ἀναφέρομεν τὴν λεπτομέρειαν ταύτην, ἵνα καταδε-
χθῇ πρὸς ὁποῖους τινὰς ἄνδρας, πολιτικοὺς καὶ διπλω-
μάτας εἶχε νὰ πολιτευθῇ ὁ Σωφρόνιος, ὡς Οἰκουμε-
νικὸς Πατριάρχης.

Ἡ παραίτησις. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἔνεκα τῶν ἀ-
εννάων καὶ ἀδιακόπων ἐργασιῶν καὶ σοβαρῶν ἀσχολιῶν
καὶ μεριμνῶν, τῷ 1867 ἔτει ὑπὸ σοβαρᾶς καὶ δεινῆς
νόσου προσβληθεὶς, ἄκων καὶ μὴ βουλευμένος, ἐπει-
ναγκάσθη, ἵνα παραιτηθῇ καὶ ἀποσυρόμενος εἰς τὴν ἐν
τῇ νήσῳ Πρίγκη, ὡς ἐξιοκτῆτον αὐτοῦ οἰκίαν, ἐφησυ-
χάσῃ καὶ ἀνακτήσῃ τὴν πολύτιμον διὰ τὴν Ἐκκλη-
σίαν καὶ τὸ Γένος ὑγίειαν αὐτοῦ.

Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας. Μετὰ τὴν πρὸς Κύριον ἀποδημίαν τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Νικάνορος, βαρὺς ἐνέσκηψε κλύδων ἐν τῇ Γερραῶ καὶ πάλαι ποτὲ περικλεεῖ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐπὶ μακρὸν συνταράξας καὶ εἰς τὸ χεῖλος τῆς Ἀβύσσου περιαγαγὼν αὐτήν. Τότε παρέστη, εἰπερ ποτὲ, αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη κυβερνήτου δεξιῦ, δυναμένου, ἵνα ὁδηγήσῃ τὸ κλυδωνιζόμενον σκάφος εἰς λιμένα εὐδιον καὶ ἀσφαλῆ.

Μετὰ πολὺπλῆγκτον καὶ κλυδάκρυτον περιπλάησιν πρὸς ζήτησιν καὶ ἀεὺρεσιν τοῦ τριούρου, καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ τὰ βλέμμασ, ἐστρέφη ἀπρὸς τὸν ἐν Πριγκήπῳ ἰδίῳ εὐνοῦτα καὶ ἐφησυχάζοντα πολὺν καὶ παλαίμαχον τῆς Ἐκκλησίας ἀγωνιστήν, τὸν Σωφρόνιον· κοινῇ δὲ βουλῇ καὶ ψήφῳ καὶ τῇ προνοίᾳ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἧς πρεῖστα τοῦτο ὁ ἐδὲ Γεράτμιος καὶ βαθυτέβαστος Γρηγόριος ὁ β'ος, τὸ δευτερον πατριαρχεύων, (ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας τοῦ ἐποίου, ὁ Σωφρόνιος ὑπ' αὐτοῦ τούτου εἶχε προχειρισθῇ ἀρχιερεὺς καὶ Μητροπολίτης Χίου), ἐξελέγη Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τὸ ὄνομα Σωφρόνιος Δ'. τῷ 1870 κατὰ μῆνα Ἰούνιον.

Ὁ Σωφρόνιος ἄκων καὶ μετὰ τὰς ἐμμόνους παρακελεύσεις καὶ προτροπὰς τοῦ Γρηγορίου βου, τῆς Ι. Συνόδου καὶ τῶν προεξεχόντων λογάδων τοῦ Γένους, ἀπεδέχθη τὴν ἐκλογὴν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ρητῷ καὶ κατηγορηματικῷ ἔρω, ὅπως ἐν τῇ διακυβερνήσει τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου ἐξακολουθήσῃ φέρων τὸν τίτλον **Παναγιώτατος** καὶ ἵνα ἔχῃ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν ἐνεργείας, καὶ τοῦτο διὰ νὰ δυνηθῇ, ὅπως ἐπαναφέρῃ τὴν ἐν τῷ κλίματι τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου διασαλευθεῖσαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ τὴν ποθητὴν γαλήνην.

« Ἀλλὰ σοὶ, λαὸ τοῦ Θεοῦ, σοὶ τῷ ἔχοντι καρδίαν, ὡς ὄρος ὑψηλὸν, ἐφ' οὗ φύονται τὰ εὐγενέστερα ἄνθη καὶ τὰ λεπτότερα αἰσθήματα, σοὶ, τῷ γεννῶντι πατέρας διὰ νὰ σὲ εὐλογῶσι, σοὶ, λαὸ τοῦ Θεοῦ, σοὶ ἀνήκει ἡ εὐλογία μου, σοὶ, ἡ καρδία μου, σοὶ καὶ αὐτὴ ἡ τελευταία μου πνοή » (Σωφρόνιος, Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς 50)ετηρίδος τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ τῷ 1889 Ἰουνίου 29 ἐν τῇ πρὸς τὸ λαὸν προσφωνήσει αὐτοῦ.)

Α Γ Γ Ε Λ Ι Α

« **ΕΡΜΗΣ** ».— Ἐφημερίς Ἐμπορικὴ καὶ Λαχειολογική.

Τὸ Ἀθηναϊκὸν « **ΦΩΣ** ».— Ἐφημερίς πολιτικὴ, φιλοσοφικὴ καὶ τῶν εἰδήσεων.

« **Ἀγγελίαι** ».— Διεθνὴς Ἐφημερίς ἀγγελιῶν, διαφημίσεων καὶ παντοίων δημοσιεύσεων, εἰς διαφόρους γ' ὥσσας.

Ἰδιοκτήτης καὶ Διευθυντής
Σ. Σ. ΡΟΔΙΝΟΣ.

Τὸν « **ΕΡΜΟΥ** ».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023918

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΩΝ
ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΕΝ ΤΗ Π. Μ. Γ. ΣΧΟΛΗ
ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1920—21.

ΕΦΟΡΕΥΟΝΤΩΝ

τοῦ Σ. Ἀγίου Παιδίας κ. Γερασίμου, προέδρου, καὶ τῶν κ. κ.
Γ. Ἀποστολίδου, Ι. Μιχαλακοπούλου, Κλεοβ. Κοκκολάτου,
Γ. Καραβοκυροῦ, Στ. Λεοντιάδου καὶ Σ. Καραϊωσήφογλου.

σχολαρχοῦντος

τοῦ Μ. Κατηχητοῦ τοῦ Οἰκ. Θρόνου
αἰδ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΤΟΥ.

